

Wydawca: Sp. z o.o. «Nauka i studia»

Redaktor naczelna: Prof. dr hab. Sławomir Górniak.

Zespół redakcyjny: dr hab. Jerzy Ciborowski (redaktor prowadzący), mgr inż. Piotr Jędrzejczyk, mgr inż. Zofia Przybylski, mgr inż. Dorota Michalowska, mgr inż. Elżbieta Zawadzki, Andrzej Smoluk, Mieczysław Luty, mgr inż. Andrzej Leśniak, Katarzyna Szuszkiewicz.
Redakcja techniczna: Irena Olszewska, Grażyna Klamut.
Dział sprzedaży: Zbigniew Targalski

Adres wydawcy i redakcji:
37-700 Przemysł, ul. Łukaszyńskiego 7
tel (0-16) 678 33 19
e-mail: praha@rusnauka.com

Druk i oprawa:
Sp. z o.o. «Nauka i studia»

Cena 54,90 zł (w tym VAT 22%)

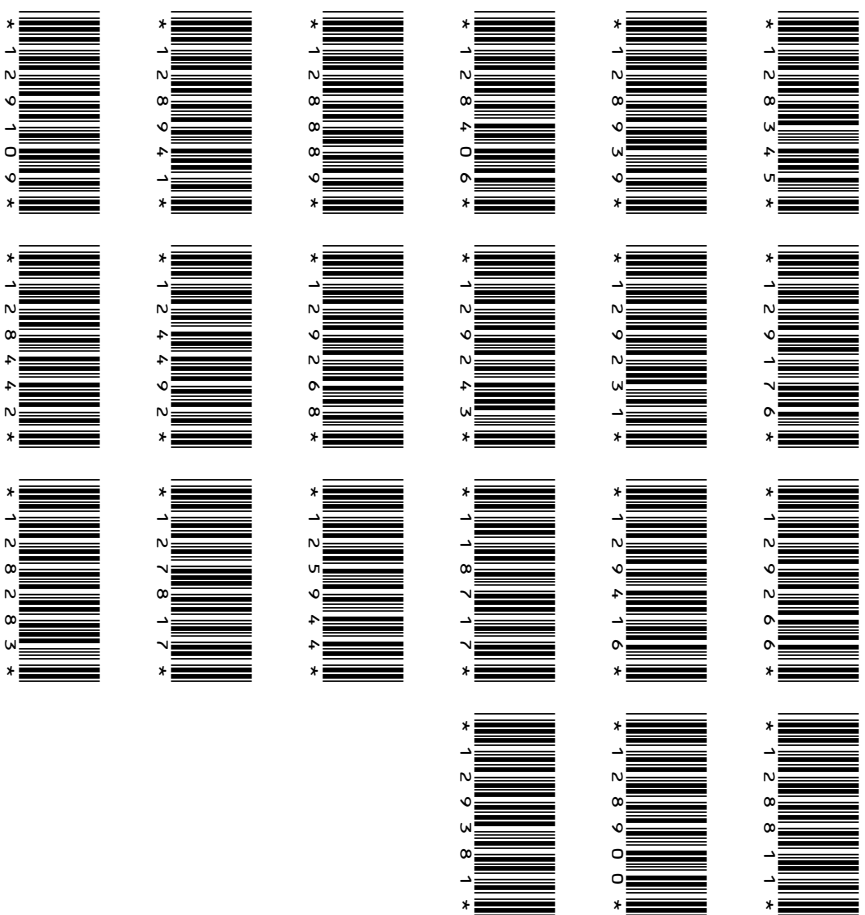
Materiały IX Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji «Strategiczne pytania światowej nauki – 2013» Volume 11. Prawo.:
Przemysł. Nauka i studia - 112 str.

W zbiorze trzymają się materiały IX Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji «Strategiczne pytania światowej nauki - 2013», 07-15 lutego 2013 roku po sekcjach: Prawo.

Wszelkie prawa zastrzeżone.
Żadna część ani całość tej publikacji nie może być bez zgody Wydawcy – Wydawnictwa Sp. z o.o. «Nauka i studia» – reprodukowana, Użyta do innej publikacji.

ISBN 978-966-8736-05-6

© Kolektyw autorów, 2013
© Nauka i studia, 2013

KRYMINALISTYKA I MEDYCZYNA SĄDOWA

Грасина Ю.А. Законодательные меры по совершенствованию
принудительных мер медицинского характера..... 77

PRZEDSIKWIĘCZE I BANKOWE PRAWO

Ярем О.А. Договір комерційної концесії – основа діяльності
малого підприємництва 87

MIEDZYNARODOWE PRAWO

Белюсова Е., Романюк Е.И. Регулирование рынка золота..... 91

Сентов А.К. Совет безопасности, генеральная ассамблея ООН,
компетенция в поддержании мира и безопасности 93

Шакиров К.Н., Аманжолулы Б. ДСҮ шеңберінде дауларды шешу
механизмінің ГАТТ ресімдерімен салыстырғанда жана сипаттамалары..... 97

Пошанов Н.Н., Захаров А. Адам құқықтарын қорғау принципі –
Еуропалық Одақ жүйесінің басты құндылығы ретінде..... 100

Войта Я.М., Анисимова М.Ф. Що ж переважає в клонуванні негатив
чи позитив?..... 105

PRAWO

EKOLOGICZNE, ZIEMSKIE I AGRYARNE PRAWO

Оқытушы, құқық магистрі Омар Б.М.,

ЭКП-011 тобының студенті Айдарбеков А

Қ.А.Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университеті. Қазақстан

ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ЭКОЛОГИЯЛЫҚ КАУЛІПСІЗДІКТІ НЫҒАЙТУДЫҢ ҚҰҚЫҚТЫҚ НЕГІЗДЕРІ

Қазақстан Республикасы үшін экологиялық қауіпсіздік қазіргі таңда маңызды проблемалардың бірі. Қазақстан өз тәуелсіздігінің алғашқы күнінен бастап экологиялық мәселелерге маңызды көңіл бөліп келеді. Ел Президентінің басшылығымен дүние жүзіне танымал әлемдегі ірі ядролық полигонды өз еркімен жабуы, Арал теңізін сақтау және Каспийді қорғау баяндамаларын халықаралық деңгейде ынталандыруы, сондай-ақ Қазақстанның басқа да халықаралық деңгейде орын алатын қоршаған ортаны зағалды әсерлерден қорғауға арналған тәжірибелі өнбектері соның бірден-бір айғақтары болып табылады. Елбасымыздың жыл сайынғы жолдаулары әдеттегідей жетістіктерімізді саралап, келешегімізді бағдарлағұға, ең бастысы, баршамызға ортақ ұлы мақсатқа жетудің дұрыс жолын бірлесе айқындауымызға бағытталып отыр. Жарқын болашаққа қадам басу жолында Еуразияның жүрегінде орналасқан Қазақстан Рио-92 декларациясына, Йоханнесбург декларациясына (2002 ж.) қол қойып, экология мен даму салаларындағы 25 халықаралық конвенцияны және Киото хаттамасын ратификациялады. Сондай-ақ, Еуропа және Азия елдерінің жаһандық үдерістерінің орнықты дамудың белсенді қатысушысы болып белгіленді.

Елбасының халыққа Жолдауында табиғи ресурстарды тиімді және ұтымды пайдаланудың технологиялары мен бағдарламаларын ендіруде экономикалық, әлеуметтік және экологиялық үдерістердің үндестігін сақтауымыздың тиістілігі айтылған болатын. Яғни, экономика мен экология арасында теңдікті қалыптас-тыра алмаған мемлекеттің болашағы да бұлыңғыр болатын сөзсіз. Өйткені, бүгін қайтсек те экономикалық көрсеткіштерді арттырамыз деп, ертеңгі күні соның салдарынан келетін зағалды жою үшін тапқан пайдамыздан он, тіпті, жүз есе артық қаражат жұмсауымызға әкеп соғуы мүмкін. Сондықтан, Қазақстан даму жолында өзін орнықты дамудың қажеттілігімен ұшпастыршы келеді. Елбасымыздың «Халықаралық стандарттарға сәйкес қоршаған ортаны қорғауды және экологиялық қауіпсіздікті қамтамасыз ету» деген сөзі Қазақстан Республикасының экологиялық саясатын дамытудың негізі болып қалыптасты [1. 1-2].

Елімізде экологиялық қауіпсіздікті және тұрақты экономикалық дамуымызды қамтамасыз ету мақсатымен, 2003 жылдың 3 желтоқсанында Президенттің Жарлығымен Қазақстан Республикасының 2004-2015 жылдарға арналған Экологиялық қауіпсіздік концепциясы жарияланды. Бұл концепция қабылданнан бастап көптеген маңызды өзгерістер болып жатыр. Қоршаған ортаны қорғау заңдылықтар негізін құрылды. Бірқатар халықаралық келісімдерге қол қойылды. Қоршаған ортаны қорғауды басқару жүйесі құрылды. Концепция қоршаған ортаны қорғау мониторингінің бірқелкі жүйесімен іске асыруды ұсынады. Экологиялық қауіпсіздік ол – халық қауіпсіздігінің маңызды бір бөлігі.

Экологиялық қауіпсіздік бағытында Мемлекеттік саясаттың мақсаты, ол – табиғи жүйені тиімді қолдану және оның заңмен қорғауы, сондай-ақ, адам өміріндегі ең маңызды жағдайларды ескере отырып, табиғатқа зиян тигізбеу. Өндірісті дамытумен қатар ғылыми-техникалық зерттеулерді күшейту. Экологиялық қауіпсіздікті қамтамасыз ететін технологиясы бар мемлекеттің келешегі зор. Қазақстан Президенті Н.Ә.Назарбаев 2006 жылғы Жолдауында халықаралық стандарттарға сәйкес қоршаған ортаны қорғау және экологиялық қауіпсіздікті қамтамасыз ету жөнінде тоқтала келіп: «2006 жылғы біздің экологиялық заңнамаларымызды халықаралық озық актілермен үйлестіруге, жаңа стандарттарға көшуімізге, мемлекеттік бақылау жүйесін жетілдіруге бағытталған Экология кодексі қабылдануға тиіс. Тұтастай алғанда, біз 2010 жылғы қоғамның тұрақты дамуының негізгі экологиялық стандарттарын жақсартуға тиістіміз» – деген болатын. Осыдан келіп арада бір жыл уақыт өткеннен соң ҚР Экологиялық кодексі қабылданды. [2. 1-2].

Экологиялық қауіпсіздік – ұлттық қауіпсіздіктің құрамдас бөлігі ретінде мемлекеттің тұрақты дамуының міндетті шарттарының бірі болып табылады. Қазақстан Республикасы өз тәуелсіздігін алған күнінен бастап экологиялық мәселелерге маңызды көңіл бөліп келеді. Ел Президентінің басшылығымен дүние жүзіне танымал әлемдегі ірі ядролық полигонды өз еркімен жабуы, Арап теңізін сақтау және Каспийді қорғау бағдарламаларын халықаралық деңгейде ынғалаудыруы, сондай-ақ Қазақстанның басқа да халықаралық деңгейге орын алатын қоршаған ортаны заңалды әсерлерден қорғауға арналған тәжірибелі еңбектері соның біріден-бір айғақтары болып табылады.

Елбасымыздың жыл сайынғы жолдаулары әдеттегідей жетістіктерімізді саралап, келешегімізді бағдарлауға, ең бастысы, баршамызға ортақ ұлы мақсаттарға біре жетудің дұрыс жолын айқындап отырады. Мысалы, Елбасымыз өзіннің 2007 жылғы «Жаңа әлемдегі жаңа Қазақстан» атты халыққа жолдаған Жолдауында табиғи ресурстарды тиімді және ұтымды пайдаланудың технологиялары мен бағдарламаларын ендіруде экономикалық, әлеуметтік және экологиялық үдерістердің үндестігін сақтауымыздың тиістілігі айтылған болатын. Яғни, экономика мен экология арасында теңдікті қалыптастыра алмаған мемлекеттің болашағы да бұлыңғыр болатыны сөзсіз. Өйткені, бүгінгі кәсіпкерлік те экономикалық көрсеткіштерді арттырамыз деп, ертеңгі күні соның

**SPIS
PRAWO**

ЭКОЛОГИСЗНЕ, ЗІЕМСКІЕ І АГРАРНЕ ПРАВО

Омар Б.М., Айдарбеков А. Қазақстандағы экологиялық қауіпсіздікті нығайтудың құқықтық негіздері..... 3

Омар Б.М., Бекжанов А. Қазақстан Республикасының жер қатынастарын реттейтін заңдарды реформалаудағы құқықтық мәселелер..... 10

Омар Б.М., Бекжанов А. Қазақстан Республикасының жер қатынастары, құқықтық ерекшелігі және оны шет мемлекеттердің жер қатынастарымен салыстыру..... 16

KONSTITUCYJNE PRAWO

Шешенко Т.В. Деякі теоретичні питання виборчого процесу..... 22

Пошанов Н.Н., Косбармаков Н. Сайлау құқығының түсінігі және оның қатилдары..... 25

Қасимбеков С.Т., Махатова Ж. Құқықшығармашылық процесінің құрылымы және сатылары..... 31

Кемали М.С. Приоритетная задача – надежная защита прав граждан..... 35

Костенко М.А., Ярова Я.В. Ресурсы юридической техники в реализации конституционных принципов федеративного устройства государства..... 38

Алтынбекқызы А. Частная собственность как объект конституционно-правовой защиты..... 45

Жумаханова Д.Р. Qualifying requirement of candidate to auditors..... 48

Данилова В.А., Гусева А.Л. Европейский суд по правам человека в механизме защиты прав и свобод человека и гражданина в Российской Федерации..... 54

ОВУВАТЕЛСКІЕ ПРАВО

Дзарин М.И. Становление института приватизации в Российской Федерации..... 58

Сорокин Д.С. Правовая природа государственных компаний при возмещении вреда, возникшего вследствие теракта..... 64

Смирнова Т.И. Защита прав учредителей товарищества с ограниченной ответственностью при отчуждении доли..... 70

Жигампар А.М. Жилищная проблема в Республике Казахстан..... 72

Література:

1. Електронний ресурс – <http://www.vidrovidi.com.ua/ruianija/shho-take-kлонванія>.
2. Всеукраїнський загальнополітичний освітнянський тижневик Плюс Персонал № 21 (478) 23 – 29 травня 2012 року, Правові аспекти клонування людини – Анастасія Лисокінь.
3. Корочкін Д. В лабіринтах генетики // Новий світ. – 1999. – №4. – С. 111.
4. Стеценко С.Г., Стеценко В.Ю., Сенюта І.Я. Медичне право України: Підручник / За заг. ред. д.ю.н., проф. С.Г. Стеценка. – К.: Всеукраїнська асоціація видавців «Правова єдність», 2008. – С. 507.
5. Шевчук С. М. Філософсько-етичні наслідки клонування людини // Соціально-правові аспекти клонування людини. – Одеса: ЛАГСТАР, 2008. – С. 124.

салдарынан келетін зағалды жою үшін тапқан пайдамыздан он, тіпті, жүз есе артық қаражат жұмсауымызға ақеп соғуы мүмкін. Сондықтан, Қазақстан даму жолында өзін орнықты дамудың қажеттілігімен ұшпастырып келеді, – деген болатын. Сонымен қатар, Елбасы 2011 жылғы 28 қантардағы «Болашақтың ірлесін бірге қалаймыз» атты Қазақстан халқына жолдаған Жолдауында Үкіметке тұрғындарды сапалы ауыз сумен қамтамасыз ететін жана принциптегі бағдарлама әзірлеуді және оны қабылдауды тапсырған болатын. Қазіргі таңда, республика тұрғындарының 20 пайызы нормативтік стандарт сапасына сәйкес келмейтін суды пайдаланады. Елде жыл сайын су пайдаланушылар көлемі ұлғаяды. Негізгі су пайдаланушылар ауыл шаруашылығы (75%) және өндірістер (20%) болып табылады. Бұдан басқа, өзен суларының жұрттысынан көбі көршілес елдердің аумақтарынан келетіндігін, транс-шекаралық сипаты және климаттың өзгеруі салдарынан болашақта проблема туындайтынын атап кеткеніміз дұрыс. Еліміз жер асты суларына, гидротермалды энергияның минералды көздеріне және ресурстарына бай. Қазіргі таңда өнеркәсіп кәсіпорындарын айналмалы су жабдықтауымен қамтамасыз ету жөніндегі заң жобасы әзірленуде. Ол су ресурстарын ұтымды пайдалануға септігін тигізетін болады. Елбасының және Үкіметтің министрлікке жүктеген тапсырмаларын орындау қазақстандықтардың сапалы өмір сүру деңгейін арттыру үшін қолайлы қоршаған ортаны қамтамасыз етудің экологиялық қауіпсіздігіне қол жеткізуге мүмкіндік береді. Біздің табиғи ресурстарымыз – орасан зор. Алайда, мұның өзі қаншалықты керемет көрінігенімен, әлемдік тәжірибе табиғи байлығы бар көптеген елдердің оны дұрыс игере алмағандығынан, кейде елдердің қатарынан шыға алмағанын көрсетеді. Осының бәрі жетекші фактор – адамдар, олардың ерік-жігері, күш-қуаты, табындылығы, білім-білігі екенін тағы да дәлелдей түседі [3. 1-2].

Қазақстан Президенті Н.Ә.Назарбаевтың «Жасыл өсу» жоспарлары мен бағдарламаларын іске асыруда Азия және Тынық мұхит, Еуропа елдеріне серіктестік жәрдемдесу жолындағы «Жасыл көпір» атты Астана бағтамасы жүзеге асырылуда. Бағтама сектораралық, ішкі аймақтық және аймақаралық бекініске бағытталған. Қазіргі заманғы құралдар байланысымен сараптамадық және ақпараттандыруды қамтамасыз ететін «Жасыл өсу» кеңсесі құрылды. «Жасыл өсу» кеңсесі Қазақстан және Орталық Азия, Еуропа аймағында қызмет бағыттары тәжірибелері жөнінде толық ақпарат таратуға мүмкіндік береді. Қазақстанның энергиялық тиімді және төмен эмиссиялық технологияларды қолдану арқылы «Жасыл даму» жолын таңдауы қоршаған ортаға антропогендік әсерді азайтады, сондай-ақ еліміздің әлеуметтік және экономикалық дамуының жана сапалық деңгейіне шығуға өз септігін тигізеді деп айтуға болады. Осы мақсатта Үкімет 2010-2014 жылдарға арналған «Жасыл даму» бағдарламасын бекітті. Бағдарлама жасыл экономиканы дамытуға, қоршаған орта мен денсаулыққа зиян келтіретін антропогендік ықпалды азайтуға, табиғи экосүйені қалпына келтіру мен сақтауға, қоршаған ортаның сапасын жақсартуды басқару жүйесін дамытуға бағытталып отыр. «Жасыл даму»

багдарламасы шеңберінде шешілетін тағы бір мәселе – Каспий теңізінен өндірілетін мұнайдың экологиялық қауіпсіздігін қамтамасыз ету. Бұл Мексика шығанағындағы сонғы жанаалықтармен өзекті екендігі баршамызға мәлім. Осындай мәселелер көп елдердің қызығушылығын танытып, оны бірлесіп шешуге мүмкіндік тудырды. 2007 жылы барлық Каспий жағалауындағы мемлекеттермен арадағы Каспий теңізінің су айдынын қорғау жөніндегі Негізге негізгі конвенция күшіне енді. Осы Конвенция Каспий теңізіне антропогендік ықпалды реттеудің негізгі бағытын анықтау, Каспий теңізінің биологиялық және басқа коммерциялық ресурстарын қалпына келтіру, сонымен қатар, Каспий бойы мемлекеттерімен бірлесіп, кешенді мәселелерді шешу мақсатында қабылданған бірінші аймақтық конвенция болып табылады [4, 5-6].

Халықаралық ұйымдар мен донорлардың қолдауымен барлық Каспий бойы мемлекеттерімен Каспий экологиялық бағдарламасы жұмысын бастады. Бұл бастамаларға халықаралық қолдау қажет екендігін атап кеткеніміз жөн болар. Сол себептен үкімет өкілдері мен ғалымдар Астана қаласында өткен ЭЖКАТО мемлекеттері министрлері конференциясында және 2011 жылы Астана қаласында өтетін Жалпыұрыпалық конференцияда төмен көміртекті экономиканы дамыту және климаттың өзгеруіне бейімделу мәселелерін қарауды ұсынған болатын. Астанадағы ЭЖКАТО сессиясында ең басты мәселелер «жасыл өсуді» талқылауды жағастыру немесе 2005 жылғы Сәуірдегі 5-ші министрлер конференциясында өзекті болып табылған «экономика дамуының экологиялық қауіпсіздігі» тақырыптары болып табылды. 6-шы конференцияны өткізу барысында Астана бастамасы, Министрліктер декларациясы және 2010-2015 жылдарға арналған аймақтық іс-шаралар жоспары сияқты маңызды құжаттар қабылданған болатын. Қазақстан Еуропа және Азия арасында «жасыл көпір» атты жана экологиялық декларация құру бастамасын көтерді.

Экономикалық дамудың кешенді стратегиялық бағытын таңдауға мәжбүр болған көптеген мемлекеттердің жоспарлы әрекеттері – әсіресе табиғат ресурстарының байлықтарын ысырапсыз игеру үрдістерін қалыптастырды. Соңғы жылдары шаруашылық-өндірістік нысандарында экологиялық қауіпсіздік шараларын қамтамасыз етуге бағытталған әрекеттерге қарамастан, антропогендік-техногендік ықпалдар – глобалды масштабты қамтып, Жер планетасының табиғи бағанысының ауытқуына қауіп төндіруде [5, 11-12].

Бірлескен Ұлттар Ұйымының бастамасымен өткен V Халықаралық экологиялық конгресс (Жапония, 1990), Қоршаған ортаны қорғау жөніндегі конференция (Бразилия, 1992), ХХХІІ Халықаралық географиялық конгресс (АҚШ, 1992) және Йоханнесбург (ОАР, 2003) қаласында өткен бүкілдіниежүзлік экологиялық форум – аталмыш мәселенің өзектілігін көрсетіп отыр. Жарқын болашаққа қадам басу жолында Еуразияның жүрегінде орналасқан Қазақстан Рио-92 декларациясына, Йоханнесбург декларациясына (2002 ж.) қол қойып, экология мен даму салаларындағы 25 халықаралық конвенцияны және Киото хаттамасын ратификациялады. Сондай-ақ, Еуропа және Азия елдерінің жаһандық

потім і відбувається розвиток необхідного органу. Не виключено також, що мільйонери клонуватимуть себе тільки для того, щоб одержати органи для трансплантації, і тим самим набагато продовжити своє життя, шляхом позбавлення життя свого клона – такої ж людини, що має той самий обсяг прав, що й усі інші

Однією з позитивних сторінок клонування є шанс для бездітних пар мати дітей, навіть зачаті дітей-близнят із генами видатних осіб. Поява можливості вирощування органів для пересадки їх в организм, що може дозволити перемогти масу хвороб, надає бездітним людям можливість мати власних дітей, а також допомогти людям з важкими генетичними хворобами.

Суспільство не акцентує свою увагу, що клонування-це експеримент, в якому випробовувано є людина, і цей експеримент – недопустимий без її (людини) вільної і добровільної згоди. У разі клонування людини виклопотати цю згоду неможливо, оскільки той, у кого ми зобов'язані її (згоду) заздальгідь отримати, сам з'являється в результаті цього експерименту. Тим самим тут спочатку зневажається фундаментальне право людини не бути заручником чийсь-небудь маніпуляцій з її життям і здоров'ям.

Разом з тим широкої популярності набула Декларация у захист клонування, підписана провідними ученими світу, дауретами багатьох. У тому числі Нобелівської, премій за успіхи в різних галузях науки [4, с. 399].

У Декларацияі зазначається, що вчені з занепокоєнням фіксують, що широко розповсюджуються заклики зупинити, не фінансувати або перевести дослідження з клонування.

Уже сьогодні ясно: клонування людини та його можливі соціальні наслідки за своїми масштабами будуть настільки значними, що можуть змінити весь соціум, його традиційні підвалини, багато світоглядних установок і уявлень, наукову парадигму в цілому [5, с. 92]. Все це, в свою чергу може призвести до виникнення іншої цивілізації.

Очевидно, що клонування людини має величезні потенційні переваги і декілька можливих негативних наслідків. Клоні людини можуть зробити великий вклад в галузі наукового прогнозу і культурного розвитку. Але говорити про можливість клонування людини ще рано, оскільки наука не може створити навіть здрову мишу. Деякі провідні зарубіжні дослідники у галузі клонування ссавців точено заявляють, що клонувати людину в теперішній час не можна.

Виходячи з вище зазначеного, ми маємо змогу пересвідчитись у тому, що до процесів клонування в світі ставляться по-різному, зважаючи на різні оцінювальні підходи з привводу цього питання.

Наша точка зору стосовно цього питання є неоднозначною.

Отже, клонування на мою думку, з точки зору медицини і генетики є позитивним, а з правової, морально-етичної точки зору – негативним, оскільки воно порушує право на життя людини, яке закріплено у Женевській конвенції прав і свобод людини в світі.

продуктивне клонування) і клонування для медичних цілей (терапевтичне клонування).

Заборона клонування людини поступово отримує все більше розповсюдження у різних країнах світу і у світової спільноти в цілому. Свій внесок у встановлення такої заборони зробили і представники церковних кіл практично всіх світових релігій.

В 1997 році ЮНЕСКО прийняла Загальну декларацію, яка забороняє клонування людини та передбачає суворий контроль держави над усіма дослідженнями в цьому напрямі. Заборонено застосовувати клонування в таких країнах, як Нідерланди, Італія, Німеччина, Іспанія, Франція, Японія, Данія, Великобританія, Бельгія, Австралія, Швеція та інші країни [1, <http://www.who.int/mediadata/sho-take-Cloning.html>].

В європейських країнах заборона клонування встановлюється в таких формах, як пряма або непрямая повна заборона клонування людських істот, заборона репродуктивного клонування людини, тимчасова заборона на клонування людини.

Це пояснюється цілою низкою причин, серед яких проблемою забезпечення захисту та дотримання прав людини займають своє чільне місце. Клонування може спричинити порушення людської індивідуальності та підності у наслідок того, що воно є аморальним і неетичним процесом. Зокрема постають питання: які права є у людини і хто саме володіє цими правами. Необхідно пам'ятати, що процес клонування несе анти правовий характер, оскільки передбачає фактично порушення права на життя, тобто створення нового життя шляхом уживання, оскільки необхідні створити клітини мають бути вигідні з живого ембріону, якого доведеться відповідно вбити шляхом вигулення його із лона матері.

Проти клонування свідчать і чисто медичні аргументи. Річ у тому, що, наскільки відомо, до теперішнього часу вдалося клонувати досить велику кількість тварин – кішку, свиню, корову, мула, мишей. Проте, як відзначають учені, серед клонованих тварин поширені відхилення від норми і різні форми інвалідності. Першу клоновану тварину – овецьку Доллі – було приєднано в 2003 році у віці рівних шести з половиною років, хоча багато овець живуть більше 10 років. У неї розвинулася протресуюча хвороба легенів, якою зазвичай страждають старші вівці, а також перелчасний артрит. Деякі фахівці з клонування висунули гіпотезу, що старість у клонованих людей може наступати вже у віці 20 років. Не говорячи вже про низьку ефективність методу (менше 10%), про синдром великого потомства, що створює серйозні проблеми для сурогатної матері. Думано, що у творця Доллі сера Улімута були всі підстави стверджувати, коли він виступав в Конгресі США, що аналогічні експерименти на людині абсолютно недопустимі [2].

За твердженнями вчених, клони людини будуть звичайними людськими істотами [3, с. 33]. Пролеси вирошування органів (через методику клонування) з метою їх трансплантації можуть перетворитися на принцип «Вбивство заради життя», де отримання певного органу вимагатиме вбивства ембріона, з певних клітин якого

Удирістерінің орнықты дамудаты белсенді қатысушысы болып белгіленді. Елбасымыздың «Халықаралық стандарттарға сәйкес қоршаған ортаны қорғауды және экологиялық қауіпсіздікті қамтамасыз ету» деген сөзі Қазақстан Республикасының экологиялық саясатын дамытудың негізі болып қалыптасты. Дүниежүзілік қауымдастық дамуын соңты 60 жылда «экономикалық» және келесі 60 жылда «жазыл» деген идеологияға бөліп қарауға мүмкіндік беретін «Жазыл даму» – бұл қазіргі таңдағы халықаралық стандарт [6. 8-9].

Әлемдік дағдарысты ескере отырып, бағдарламаның негізгі тірегі ретінде біз экономикалық құралдарды табығат қорғауға пайдалану, экологиялық стандарттарға сәйкес экологиялық қауіпсіздікке қол жеткізу мақсатына оңтайластыруды қарастырдық. Бұл бағыт 2006 жылы 14 қарашада республика Президентінің Жарлығымен қабылданған Қазақстан Республикасының 2007-2024 жылдар аралығында орнықты дамуға көшу тұжырымдамасына сәйкес орындалды. Осы бағдарлама шеңберінде күрделі экологиялық мәселе – қалдықтарды өңдеу мен тұтыну мәселесін шешудің жолдары қарастырылды.

Қазақстан 2007 жылы Стокгольм конвенциясын бекітіп, 200 мың тоннаға дейін жинақталған берік органикалық қалдықтарды жоюды өз міндетіне алды. Премьер-Министр К.Мәсімовтің тапсырмасы бойынша түрлі салдақты қалдықтармен жұмыс мәселесін реттейтін ведомстваралық жұмыс тобы құрылды. Қолданыстағы нормативтік құқықтық актілерге тексеріс жүргізілді және қалдықтарды өңдеу бөлігі бойынша қолданыстағы заңнамаға түзетулер енгізуге ұсыныстар әзірленді. Сонымен қатар, барлық облыс орталықтары мен Астана және Алматы қалаларының коммуналдық тазалау құрылыстары құбырларының ағысын тазалау мәселесі де күрделі жатқайды. Еліміздің көптеген аймақтарында су шаруашылығы жатқайы қиын кезеңді кешуде. Себебі, көптеген су нысандары өздігінен тазару және өздігінен қалпына келу сияқты табиғи қасиеттерін жоғалтқан. Қазіргі заманғы ғылыми-техникалық прогрестің қарыштап алға басуы адамзат өмірін жақсартуға тікелей игі ықпал етуден қатар, қоршаған орта-табиғатқа орны толмас орасан зор зиян да тигізіп келеді. Осы тұста Бәконның: «Адам табиғатты бағындырумен бірге отан баыну керек» - деген сөзін еске алсақ болады. Біздер осы қатиданы есте сақтамағандықтан қазіргі таңда табиғатты қорғау мен экологиялық қауіпсіздік мәселелері ұлттық дәрежеден көтеріліп, бүкіл дүниежүзілік аса маңызды проблемата айналып отыр. Әлі де болса адамзаттың экологиялық зияны ескерілмей, бірыңғай қоршаған ортаны қорғау шаралары он бағытта дамымай отыр. Жалпы санамызда табиғат байлығын ешқашан таусылмайтын, шексіз жатқан мол дүние деп бағалаудың басым болғандығынан оны экстенсивті түрде игерумен келе жатқанымыз берімізге белгілі. Осыған орай, Республикамыздың реформа жағдайында әлеуметтік-экономикасының қайта құрылу процесінің одан әрі жүзеге асырылуы экологиялық проблемаларды талдау мен бағалауды, қоршаған орта проблемаларын зерттеуді талап етеді, яғни осы проблемалар

оньнін әлеуметтік-экономикалық әлеуетінің маңызды бір бөлігі болып табылады. Экономикалық әлеует сияқты, экономикалық және әлеуметтік сипаттары нақтылы шешімдер қабылдау, көптеген экологиялық және экономикалық процестерді болжау үшін негіз болды.

Қазақстанның қазіргі кезеңдегі даму жағдайында экономикалық қауіпсіздік пен экологиялық қауіпсіздікті сақтаудың маңызы ерекше. Сондықтан да, экологиялық қауіпсіздік тұрғысынан Қазақстанның дамуындағы экономикалық өзгешеліктер және әлеуметтік ерекшеліктерді бөліп көрсете отырып экологиялық қауіпсіздікті қамтамасыз ету үшін кешенді іс-шаралар қолдануымыз қажет деп, ойлаймын. Мысалы, менің пікірімше экологиялық заңдарды әлі де болса жетілдіру қажет сияқты. Себебі, экономикамыз күннен-күнге қарқынды өзгеріп, дамып келеді [7. 15-16].

Экологиялық қауіпсіздік Қазақстан Республикасының ұлттық қауіпсіздігінің табиғи-тарихи негізі және құрамдас бөлігі ретінде жеке адамның, қоғам мен мемлекеттің қоршаған ортаға шамадан тыс антропогендік әсердің салдарынан, сондай-ақ дүлей апаттардан өнеркәсіптік авариялар мен күйреулерден қорғау дәрежесімен айқындалады.

Экологиялық қауіпсіздік тұжырымдамасы осылардың экологиялық құқығының тетіктері болып саналады [8. 10-11].

Экологиялық қауіпсіздіктің стратегиялық мақсаты мен міндеті: халықаралық қатынастарда, интеграциялық процестерде экологиялық мергебенің ерекшеліктерін тиісінше есепке алу;

- қоршаған ортаның жай-күйіне жүргізілетін бірыңғай мониторингтің жүйесін енгізу;

- экологиялық қауіпсіздік пен табиғат тұрақты пайдалану жөніндегі аса маңызды, соның ішінде, іргелі (фундаментальный) проблемалар жөніндегі ғылыми зерттеулердің өзара орнатылуын қамтамасыз ету;

- Қазақстан Республикасының табиғи орта сапасының жай-күйін бағалауды, оның аумағын экологиялық аудандастыру мен арнаулы қартаға түсіру;

- қоршаған ортаны қорғауды және табиғат пайдалануды басқаруды реттейтін табиғат қорғау заңының жүйесін жасау, экологиялық бақылау жүйесін жетілдіру;

- табиғат пайдалану жоспарларын қоршаған ортаны қорғау мен тұрақты пайдаланудың экологиялық бағдарламаларын, жүйелерін әзірлеу;

- экологиялық білім және тәрбие беру жүйесін дамытуды;

- қоршаған ортаны қорғау мен табиғатты пайдаланудың экономикалық тетігін (механизмін) жасау;

- қоршаған ортаны қорғау мен табиғат пайдалану мен дүлей апаттардан сақтану проблемалары жөнінде халықаралық ынтымақтастық бағдарламаларын әзірлеу [9. 5-6].

Бірілген адамның негізгі құқықтары туралы декларацияға қол қоюы болып табылады. 1989ж. Еуропалық парламент, Еуропалық қауымдастық пен Еуропалық Одақ территориясындағы негізгі құқықтар мен бостандықтар Декларациясын қабылдады. Сол жылы Еуропалық парламент жұмысшылардың негізгі әлеуметтік құқықтары туралы Қауымдастық Хартиясын мақұлдады.

Я.А.Бороздинаның айтуынша «негізгі құқықтар мен бостандықтарды жүйелеумен қатар, хартияның ерекшеліктеріне тұлғаның біртұтастылығына және жақын басқарушылыққа құқықтарын жақызуға болады» [2, 11].

Сөйтіп, Еуропадағы халықаралық экономикалық интеграция адам құқықтары аясындағы ұлттық заңдылықтарының дамуына, Еуропалық Одақтың мүше-мемлекеттеріндегі адамдардың әлеуметтік құқықтарының күшеюіне ықпал етті.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Құлжабаева Ж.О. Халықаралық жария құқық. Жалпы және ерекше бөлімдер. – Алматы: «НАS» баспа компаниясы, 2003.
2. Кашкин С.Ю., Четвериков А.О. Конституция Европейского Союза. Договор установивший Конституцию Европы (с комментарием). М., 2005.
3. Кембаев Ж.М. Европейское право: понятие, сущность и основные направления развития // Вестн. КазНУ им. Аль-Фараби. Сер. юр. науч. – 2007.

Бойта Я. М.

Национальнй университет Державной податковой службы Украины

Анісімова М.Ф.

Науковий керівник кандидат історичних наук, кандидат юридичних наук, професор кафедри міжнародного права

ШО Ж ПЕРЕВАЖАЕ В КЛОНУВАННІ НЕГАТИВ ЧИ ПОЗИТИВ?

Зовсім нещодавно завдяки науковим досягненням, стала доступною людуству процедура клонування. Більшість учених, юристів, лікарів, політиків, філософів як в Україні, так і за кордоном вважають, що клонування як метод виробування тканин, органів людини, як засіб поліпшення певних властивостей тварин – це користь в той же час, оцінка можливостей клонування людини – негативна, а звідси й висновок: клонування людини повинно бути заборонено.

Практичну можливість клонування втілює у життя науково-технічний прогрес. Оскільки мета створення клону різна, то прийнято розрізняти клонування, що спрямоване на відтворення людської істоти, як способу розмноження (ре-

енбөк үшін сыйақы құқығы, өмір және енбөк жағдайларын жақсартуға, әлеуметтік қорғалуға және енбөкшілердің басқа да әлеуметтік-экономикалық құқықтарын жарияланған.

Құжаттардың екеуінің де саяси маңызы зор. Кейін олар Еуропалық Одақтың негізгі құқықтар Хартиясын құру кезінде белгілі қайнар көздер ретінде қолданылған. Бірақ олар Еуропалық Одақтың органдар мен институттарын заңды байланыстырмаған.

Сөйтіп, 1992ж. Маастрихт келісімінің 6 және 7 баптарына адамның негізгі құқықтар концепциясын кіргізуі қамтамасыз болды.

Қорытындылай келе, Еуропалық Одақ Сотының тәжірибесі мен құрылдығы актілерден туындайтын Еуропалық Одақ құқығының доктринасына сәйкес, адам құқықтарын қорғау туралы Еуропалық Конвенция Одақ құқығының бір бөлігі болып табылады. Ал Еуропалық Одақ құқығы бойынша, адам құқықтарын қорғау принципін талқылаудың тұспалы мүше-мемлекеттерінің конституциялық дәстүрлері болып табылады.

Еуропалық Одақтың құрылдығы құжаттардың негізінде мүше-мемлекеттер арасындағы адам құқықтарын қамтамасыз ету жөніндегі ынтымақтастық ұлтға түсті. Экономикалық және аймақтық жақындау саясаты Еуропалық Одақтың дамушы мүше-мемлекеттерінің экономикасы үшін маңызды болды. Бұл мемлекеттердің Еуропалық Одаққа қатысу бұл елдердегі азаматтарының әлеуметтік құқықтардың күшеюіне ықпал етті.

Әлеуметтік саясатының үйлесуі мүше-мемлекеттерінің ынтымақтастығы мен үндестігін ұйғарды. Негізгі ол келесі мәселелерді қамтыды: жұмыспен қамтамасыз етілу мәселесі, енбөк заңдылығы мен енбөк ету жағдайлары, кәсіби оқытушылық пен квалификацияны жоғарлату мәселесі, әлеуметтік қамтамасыз ету мәселесі, кәсіби одақтарды құру құқығы, кәсіпкерлер мен жұмысшылар арасындағы ұжымдық келісімдер мәселесі.

Тұлғалардың көшу босандықты принципін бекітілуі негізінде жұмысқа алу, сыйақы беру кезінде азаматтылық бойынша кемсітушілікті жою және бір мүше-мемлекетінің азаматының екінші мүше-мемлекетінде тұру және экономикалық қызметпен айналысу құқықтары іске асырылды. Тұлғалардың көшу босандығы принципін іске асырылуы мүше-мемлекеттердің жұмыспен қамтамасыз ету жөніндегі ұлттық органдарында тығыз ынтымақтастықтың дамуын, әкімшілік процедуралардың жойылуын, ұлттық квалификациялық мерзімдер мен басқа шектеулерді жоюды, жұмысты таңдауда кемсітетін шарттарды жоюды, дипломдар мен күәліктерді өзара тану мен тең әлеуметтік қамтамасыз етуді ұйғарды.

Еуропалық Одақта 1992ж. Маастрихт келісімімен бірыңғай азаматтылықты енгізу, жұмысшылар мен олардың жанұяларының миграция жолындағы бюрократиялық кедергілер жойылды.

Адам құқықтарын күшейту жолындағы маңызды оқиға 1977ж. Еуропалық парламент, Еуропалық Кеңес пен адам жөніндегі Еуропалық Комиссияның

Қазақстандағы экологиялық дағдарысты жағдай 1997 жылы «Қазақстан Республикасының тұрақты дамуы үшін қоршаған ортаны қорғауға байланысты ұлттық іс-қимыл жоспары» Орталығының құрылып, негізгісі жұмыс істеуіне қол жеткізді. Халықаралық тәжірибені пайымдау барысы материалдық ресурстарды пайдалану тиімділігін басқару тәсілін өзгертудің қажеттігін алдымызға қойып отыр. Осы жағдайда Қазақстанда табиғатты қорғаудың тиімді жолы қалдықтарды утилизациялау емес, оларды кезінде қысқарту стратегиясы болып табылады. Тұрақты даму сатысына өту біз үшін өте маңызды тірілік, сондықтан табиғи-экологиялық тұрақтылықты қамтамасыз ету бір науқанмен аяқталатын жұмыс емес екендігін есте сақтағанымыз абзал.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. *Экологиялық қауіпсіздік* – ел құндылығы | Егемен Қазақстан www.egemen.kz/2011/02/18/27958/
 2. Н.Ә. Назарбаев «Қазақстан өз дамуындағы жаңа серпіліс жасау қарсаңында Қазақстанның әлемдегі бәсекеге барыныша қабілетті 50 елдің қатарына кіру стратегиясы» атты 2006 жылғы Жолдауы, www.president.kz сайты tatim.cos.com/load/byte_zh_ne_uzum.../6-1-0-57 – Cached – Similar
 3. www.kazembassy.gov/index.php?option=com_content... – Cached – Similar
 4. Бекмаганбетов Р. «Экономико-экологические факторы и механизмы их развития в условиях рынка»// Экология. Устойчивое развитие №12, дек. 2004 г.
 5. Қажымұратова А. «Влияние экологического фактора на уровень жизни населения в Республике Казахстан»// Саясат-Рольс №7, 2002 г.
 6. Айтуғанова З.Ш. «Экологиялық қауіпсіздіктің экономикалық мәселелері» дисс. жұмыс. 2003 ж.
 7. «Қала мен Дағала» газеті, «Экологияның өзекті мәселелері» атты мақала, 2004 ж. 26 мамыр.
 8. Айтуғанова З.Ш. «Экологиялық қауіпсіздіктің экономикалық мәселелері» диссерт. 2003ж.
- Қазақстан Республикасының «Қазақстан Республикасының Ұлттық қауіпсіздігі туралы» Заңы, 1998 жыл, 26 маусым.// Егемен Қазақстан газеті.

Оқытушы, құқық магистрі Омар Б.М.,
ЗКТ-112 тобының студенті Бекжанов А

Қ.А.Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университеті. Қазақстан

КАЗАКСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ЖЕР КАТЫНАСТАРЫН РЕТТЕЙТІН ЗАНДАРДЫ РЕФОРМАЛАУДАҒЫ ҚҰҚЫҚТЫҚ МӘСЕЛЕЛЕР

Қазақстан Республикасының жер қатынастарын Қазақстан Республикасының Конституциясы, Жер кодексі және соған сәйкес қабылданған басқа да нормативтік құқықтық актілер реттеп отырады.

Қазақстан Республикасының Конституциясының 6 – бабында былай делінген:

1. Қазақстан Республикасында мемлекеттік меншік пен жеке меншік танылады және бірдей қорғалады.

2. Меншік міндет жүктейді, оны пайдалану сонымен қатар қоғам игілігіне де қызмет етуге тиіс. Меншік субъектілері мен объектілері, меншік иесілерінің өз құқықтарын жүзеге асыру көлемі мен шектері, оларды қорғау кепілдіктері заңмен белгіленеді.

3. Жер және оның қойнауы, су көздері, өсімдіктер мен жануарлар дүниесі, басқа да табиғи ресурстар мемлекет меншігінде болады. Жер, сондай-ақ заңда белгіленген негіздерде, шарттар мен шектерде жеке меншікте де болуы мүмкін [1].

Жер, көптеген құқық сапасының реттеу мәні болып табылады, яғни: конституциялық құқықта – жер бетінде мемлекеттік шекараны анықтауда; әкімшілік құқықта – әкімшілік құрылымдардың шекараларын айқындауда; азаматтық құқықта – жер учаскелерімен мәмілелер жасасуда; неке – отбасылық құқығында – ерлі зайыптылардың мүлкін бөлісуде; қаржы құқығында – жерге байланысты төлемдер бойынша; аграрлық құқықта – оны ауыл шаруашылығы үшін пайдалану барысында және т.б. [2].

Қазақстан Республикасының тәуелсіздік алған жылдан бері жер қатынастарын реттеуге бағытталған жер заңдарының қалыптасуы және қабылдану мерзімдеріне қарай төмендегі кезеңдерді құрайды:

1. «Қазақ КСР-дегі Шаруа қожалығы туралы» Қазақ КСР-нің Заңы, 1990 жыл 21 – мамыр;
2. Қазақ КСР-нің Жер кодексі, 1990 жыл 16-қараша;
3. «Қазақ КСР-дегі Жер реформасы туралы» Қазақ КСР-нің Заңы, 1991 жыл 28 – маусым;
4. «Жер салығы туралы» Қазақ КСР-нің Заңы, 1991 жыл 17 – желтоқсан;
5. «Біріккен кәсіпорындарға, халықаралық бірлестіктер мен ұйымдарға, шетелдік заңды тұлғалар мен азаматарға жерді пайдалануға беру

Сонғы кездері Еуропалық Одақ адам құқықтарына зор көңіл бөліп отыр. Еуропалық Одақтың негізгі құқықтар Хартиясымен, құрылтайшы актілермен және Одақтың әрекеттегі заңдылығымен танылатын жеке және басқа да құқықтарды қорғау мақсатында Одақ азаматтарының, кез келген жеке және заңды тұлғалардың Еуропалық Одақтың Сотына кірудің жеңілдетілген нұсқалары белсенді түрде талқылануда.

Еуропалық Одақтың берілген аядағы белсенділігінің өсуі өзара байланысты бірқатар себептермен түсіндіріледі. Адам құқықтары туралы бөлінбесіз ешбір құжатты Конституция деп айта алмаймыз. Сонымен қатар, Еуропалық Одақ мемлекеттерінің саяси табынын еуропалық құрылысты заңдылыққа келтіру, оны қолдауда халықты қатыстыру және көлімгі адам үшін Одақты түсінікті және тартымды ету ынтасы делінді. Ақырында, Хартияның, кейін Конституцияның қабылдануы Еуропалық Одақ құқығындағы адам құқықтарын қорғау туралы нормалардың тапшылығының реакциясы еді.

Адам құқықтарын қорғауды Еуропалық Одақтың Соты Одақтың ортақ принциптер қатарына кіргізеді. Бұл принципке туынды заңнама және Одақтың институттар мен органдардың әрекеттері сай болуы тиіс. Сот бұл принципін мүше-мемлекеттерінің конституциялық дәстүрлерден туындайтынын атап өтеді. Нолыд ісінің шешімінен бастап Сот оның мазмұнын айқындауда адам құқықтарын қорғау туралы Еуропалық Конвенцияға сілтеме жасайды.

Уақыт өте келе, Еуропалық Соттың тәжірибесінде Конвенцияға сілтемелер жасау кен таралған. Бұл негізде Соттың бас адвокаты Джекобс Бофорус істі қарастыруда: «Конвенция практикалық мақсаттарда Қауымдастық құқығы ретінде, осы Сотта да, ұлттық соттарда да қарастырылуы мүмкін», - деп мәлімдеді [2, 115].

Сот тәжірибесі Еуропалық Одақтың адам құқықтарын қорғау жолын ұстаушылығын оның саяси құжаттар мен бастапқы құжаттарында бекітілуіне жол берді.

1989ж. Еуропалық парламент негізгі құқықтар мен бостандықтар Декларациясын ұсынды. Декларация 25 баптан тұрды. Онда Еуропалық парламент азаматтық-саяси және әлеуметтік-экономикалық құқықтардың кен тізімін прокламациялаған. Ұсынушылық сипатқа ие бұл құжатта демократияның маңызды принциптері мен құқық кепілдемелері, тұлғаның құқықтық жағдайы енгізілген болатын.

Бұдан былай Еуропалық парламент адам құқықтары мәселелері бойынша белсенді позицияда болды. Ол көптеген құжаттарды құрастырады. Оның көмегімен де Одақтың негізгі құқықтар Хартиясын құру іске асырылды деп айтуға болады. Парламентарийлер де Еуропалық Одақ адам құқықтары туралы бөлімі бар Конституциясының жобасын құруды бастаған Конвентті шақырудың бастаушылары еді.

Сонымен қатар, дәл сол 1989ж. Еуропа мемлекеттері Қауымдастықтардың еңбекшілердің негізгі әлеуметтік құқықтар туралы Хартиясын қабылдады. Хартияның негізгі бөлігі 30 пунктіден тұрады. Мұнда жұмысбастылыққа және

Бұл принциптің екі маңызды аспектісіне назар аударған жөн. Біріншіден, ол Еуропалық Одақ мүше-мемлекеттерді, ұлттық әкімшілікті және сот мекемелерінің нормаларын тікелей қолдануға міндеттейді. Еуропалық Одақ құқықтарының міндетті нормаларының орындалмауы немесе оларды дұрыс қолданбауы құқықбұзушылық ретінде танылып, бұл әрекет жауаптылыққа әкеледі. Екіншіден, Еуропалық Одақ құқығының нормалары тікелей жеке және заңды тұлғаларға құқықтар бөре отырып, міндеттер жүктейді. Еуропалық Одақ құқықтарының нормасы негізінде бекітілген құқықтар ұлттық сот органдарымен қорғалуға міндетті.

Бүгінгі таңда Еуропалық Одақ құқығы мен оның органдарының әрекет етуі үшін брілген маңызды принциптің негізгі сипаты Одақтың құрылтай құжаттарында бекітілген. Еуропалық Одақ пен оның органдарының Одақтың юрисдикциясындағы тұлғалармен қатынастары және мүше-мемлекеттерінің арасындағы ынтымақтастық берілген принципке сәйкес құрылуы тиіс.

Еуропалық Одақ туралы Келісімнің 6 бабының 1 пунктінде: «Одақ, мүше-мемлекеттері үшін ортақ, бостандық, демократия, адам құқықтары мен негізгі бостандықтарын құрметтеу деген принциптерінің негізінде құрылған»-деп бекітілген. Келісімнің 6 бабының 2 пунктінде: «Одақ Қауымдастықтар құқығының ортақ принциптері ретінде, 1950ж. 4 қарашада Римде қол қойылған адам құқықтары мен негізгі бостандықтарын қорғау туралы Еуропалық Конвенциядағыдай және мүше-мемлекеттерінің конституциялық дәстүрлерден туындайтын адамның негізгі құқықтарын құрметтейді», – деп айтылады [2, 16].

Еуропалық Одақтың адам құқықтарын қорғау мен сақтаудың даярлығы бақылау саяси механизмді және мүше-мемлекетке қарсы санкция енгізу мүмкіндігімен қатталды.

Еуропалық Одақ туралы Келісімнің 7 бабына сәйкес, Еуропалық Одақтың Кенесі мүше-мемлекетінің бостандық, демократия, адам құқықтарын құрметтеу және құқық үстемдігі принциптерін елеулі және жүйелі бұзуды белгілесе, бұл мемлекетке қатысты Келісімді қолданудан туындайтын кейбір құқықтарын іске асыруды тоқтата алады.

2001ж. Ницца келісімі бұл механизмді алдын-ала ескертумен толықтырды. Мұнда Еуропалық Одақтың Кенесі Одаққа мүше-мемлекеттерінің біреуінде белгілі жағдайлардың теріс сипатта дамуын алдын алуға бағытталған шаралар жүргізеді. Кенес мүше-мемлекетке басты принциптерді елеулі бұзушылықтар қаупін ескертіп, оған сәйкестелген ұсыныстарды жібере алады. Бұл туралы шешім 4/5 бiлiктiлiк көпшілікпен қабылданады. Пропедрваны бастау үшін 1/3 мүше-мемлекеттерінің, Еуропалық парламент немесе Комиссияның дәлелді ұсынымы және Еуропалық парламенттің оңды қорытындысы қажет.

ЕО туралы Келісімнің 7 бабына сәйкес, Еуропалық Одақтың құндылықтарына қауіп туындаған мемлекет Кенесінің бақылау объектісіне айналады [3, 35].

тәртібі Ережесін бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Жоғарғы Кенесінің қаулысы, 1992 жыл 3-шілде;

6. «Жер қатынастарын реттеудің кейбір мәселелері туралы» Қазақстан Республикасы Президентінің заң күші бар Жарлығы, 1994 жыл 24 – қантар;

7. «Жер қатынастарын реттеуді оған әрі жетілдіру туралы» Қазақстан Республикасы Президентінің заң күші бар Жарлығы, 1994 жыл 5 – сәуір;

8. «Жер туралы» Қазақстан Республикасы Президентінің заң күші бар Жарлығы, 1995 жыл 22 – желтоқсан;

9. «Шаруа (фермер) қожалығы туралы» Қазақстан Республикасының Заңы, 1998 жыл 21 – мамыр;

10. «Жер туралы» Қазақстан Республикасының Заңы, 2001 жыл 24 қантар.

11. Қазақстан Республикасының Жер кодексі 2003 жыл 20 маусым.

Енді жоғарыда аталған нормативтік құқықтық актілерге тоқтала кетсек. 1990-1995 жылдары қабылданған жер қатынастарын реттеуге бағытталған нормативтік құқықтық актілер сол кезегі жерге байланысты тек мемлекеттік меншік принципіне негізделді. Сонымен қатар, бұл принцип, Қазақстан Республикасының 1993 жылы 28-қантарда қабылданған Конституциясында да сақталып қалды.

1990 жылы 16-қарашада қабылданған Жер кодексінің негізгі бір жанағылығы, ол жер пайдаланудың тек ақылы түрде жүргізілуі туралы норманың енгізілуінде. Аталған жанағылық жер қатынастарын реттеу мен жерді пайдалануда экономикалық механизмдерді іске асыруға бастапқы негіз болды. Жер пайдалануды ақылы түрде жүргізу 1991 жылдың 17-желтоқсанда қабылданған «Жер салығы туралы» Заңында нақтыланды, яғни мемлекет меншігінен жеке және заңды тұлғаларға пайдалану немесе иелену құқықтарымен берілген жер учаскелері үшін жер салығының базалық ставкалары белгіленді.

Егемендік жылдарымыздың бастапқы кезеңдерінде қабылданған жер қатынастары дамуы мен оларды реттеуге бағытталған заң актілері арасында ерекше аталатын заң, ол 1991 жылғы «Жер реформасы туралы» заңы еді. Бұл заңның негізгі маңыздылығы, ол кенес заманында қалыптасқан өндіріс саласы пайдалануымындағы жерлерді жеке және мемлекеттік емес тұлғаларға беру мүмкіндіктеріне ие болды.

Ауыл шаруашылығы мақсатындағы жерлерінде өндірістік шаруашылықтар, яғни кеншілер мен ұжымшарлардың жерлері сол шаруашылықтарға істейтін жұмыскерлерге бөлініп берілді [3].

Мемлекеттік шаруашылықтар мен ұжымдық шаруашылықтарды жекешелеңдіру кезінде, оларда жұмыс істейтін жұмыскерлерге жерді бөліп беру барысында, экономиканың өтпелі кезеңдеріндегі ерекшеліктерге байланысты жер қатынастарын реттеу саласында «шартты жер үлесі» институтын енгізу қажеттілігі туындады. Жерге меншік, жер пайдалану мен иелену институттарынан оның айырмашылығы жерге құқық нақты жер

уәдесіне емес, жекешелеңдірілген нақты шаруашылықтың жерлерінен шекарасы белгіленбестен нақты көлемге ғана белгіленген құқық болды.

«Шартты жер үлесі құқығы» өтпелі кезеңге ғана тән жер құқықтарының бірден – бір түрі және оның негізгі мақсаты мемлекеттік ауыл шаруашылық кәсіпорындарының жерлері есебінен жана құрылымдар құруға ғана бағытталған еді. Бұндай процелураны көп уақытқа созу жер қатынастары саласында жүйелі жұмыстарды жүргізуге және де жер реформасының түпкілікті мақсаттарына жетуіне өз зиянын да тигізді. Аталған құқықпен жер қатынастарын реттеуде оны мерзімі жағынан шегеру керек еді. Өйткені, шартты жер үлестері иелеріне берілген, осы үлесті жалға беру құқығы, ауыл шаруашылық өнімдерін өндірумен шаруыланатын субъектілердің жер пайдалануындағы тұрақтылығына кері әсерін тигізді. Үлес иелері жер иеленуші де жер пайдаланушы да болмаса да иеленуші мен пайдаланушыға тән құқықтарды іске асыра алды, бірақ, жерге байланысты ешқандай міндеттемелер оларда болған жоқ, тіпті жер төлемдерін де олар төлеуге міндетті емес болатын. Осы себепті әрбір шартты жер иесі жал шарттарын қысқа мерзімге ғана жасасты және де онтайлы ұсыныспен келген басқа инвесторларға өз құқықтарын беріп отырды. Бұндай, «терісі кейін айналдырылған» кейінгі жер пайдалану жердің азып тозуына әкелді және де аграрлық секторды оның өнімдерін өндіруді жүйелеуге жол бермеді.

Ауыл шаруашылығы саласымен салыстырғанда басқа өндіріс салаларында (халыққа қызмет ету, ауыр және жеңіл өнеркәсіп т.б.) жекешелеңдіру процесстері қарқынды түрде жүрді. Осы ретте жеке тұлғалар жекешелеңдірілген жылжымайтын мүліктер астындағы жер уәдеселеріне олардың құқықтарын сәйкестендіру, ондай жерлерді жекешелеңдіру мәселесі тұрды. Бұл мәселе экономикаға жеке инвестицияларды әкелумен тікелей байланысты болды. Бірақ – та Конституция бойынша жер тек мемлекет меншігінде болуына себепті жерді меншікке беру мүмкіндігі болмады.

Осы мәселе бойынша жұмыс істеген мамандар оны тек жердің заттық құқығы – жер пайдалану құқығын мәміле мәні ретінде тану арқылы ғана заңдастыру мүмкіндіктерін ұсынды. Осылайша ТМД елдерінде бірінші рет Қазақстанда, мемлекеттік меншік монополиясы жағдайында, жердің өзі емес оның жер пайдалану заттық құқығы мәміле мәні болып танылды.

Мұндай институтты енгізген заң актілері 1994 жылдың бірінші жарлығында қабылданған «Жер қатынастарын реттеудің кейбір мәселелері туралы» және «Жер қатынастарын реттеуді онан әрі жетілдіру туралы» Қазақстан Республикасы Президентінің заң күші бар Жарлықтары еді. Осы Жарлықтар бойынша, жерге меншікті Конституция нормасына сәйкес тек мемлекет меншігі ретінде тани отырып жердің заттық құқығын мәміле мәні ретінде белгілеп жер қатынастарын нарықтық экономика категориясына енгізді. Мұндай мәселе ТМД елдерінде бірінші рет болды және де жерге байланысты заттық құқықтардың онан әрі дамуына өз әсерін тигізді.

Конституцияда Еуропалық Одақтың келесі мақсаттары бекітілген: біріншіден, бұл – бейбітшілікті орнатуға, халық аяқтайын жақсарту мен ортақ құндылықтарды орнатуға жерлемдесу болып табылады. Одақ өзінің азаматтарына босандық, кәуіпсіздік, заңдылықты қамтамасыз етуге міндеттенеді. Еуропалық Одақтың сыртқы қатынастардағы мақсаты – онымен жарияланған құндылықтар мен мүдделерді алға басу. Екіншіден, бұл – біріншіден ортақ нарықты және әділетті бәсекелестікті құру. Еуропалық Одақтың ең маңызды мақсаттары болып прогрессивті, тұрақты даму, әлеуметтік нарықтық экономиканы құру, әлеуметтік прогресске жәрдемдесу, қоршаған ортаны сапасын жақсарту және қорғау, ғылыми және техникалық прогресті дамыту табылады. Үшіншіден, Еуропалық Одақтың мүше-мемлекеттерінің арасындағы экономикалық, территориялық тұтастықты қамтамасыз ету. Одақ ұлттық мәдениеттер мен тілдердің түрлілігін құрметтеуге және жалпыеуропалық мәдениетті қорғау мен дамытуды қамтамасыз етуге міндеттенді.

Еуропалық Одақ құқығы маңызды белгілермен ерекшеленеді. Біріншіден, ЕО құқық нормаларының тікелей әрекет ету принципі, екіншіден, ЕО құқығының мүше-мемлекеттерінің ұлттық құқықтарынан үстемдік принципінен атанған жөн. [3, 18]

Әрекет етудің барысында Еуропалық Одақ құқығы мен мүше-мемлекеттерінің ұлттық құқығының арақатынасы мәселесі пайда болды. Еуропалық құқық нормаларының үстемдік принципі Еуропалық Одақ құқығының қайнар көздерінің, халықаралық келісімдердің болуымен түсіндіріледі. Сот Қауымдастықтар құқығының үстемдігі Қауымдастықтардың болуы мен еуропалық интеграцияның дамуының аса маңызды жарғысы болып табылады деп айқындалды. Екіншіден, бұл үстемдік Қауымдастықтардың құқықтық табиғатынан туындайды және конституциялық құқықты қоса, ұлттық құқық нормаларымен айқындалмайды. Үшіншіден, Қауымдастықтардың құқықтық тәртібі ұлттық құқықтың тәртібінен жоғары тұрады. Төртіншіден, Еуропалық Одақтың құқық үстемдігі, ұлттық сот органдарының Еуропалық Одақ құқығына қатынасын белгілейтін ұлттық құқықтық тәртіпті қамтуы тиіс.

Еуропалық Одақ Соты үстемдік концепциясын дамыта келе, ұлттық және еуропалық құқық нормалары арасында коллизия туындайтын болса, ұлттық сот органдары еуропалық құқықтарының нормаларын қолдануға міндетті және Еуропалық Одақ құқығына қайшы келетін ұлттық құқықтық актінің қолдануының тоқтатуы тиіс деп көрсетті.

Бүгінгі таңда үстемдік принципі Еуропалық Одақтың мүше-мемлекеттерімен танылады. Бұл принцип әмбебап сипатқа ие, яғни Еуропалық Одақтың құқықтық тәртібінен жоғары.

Тікелей әрекет ету принципі деп еуропалық құқықтарының барлық субъектілері үшін және Еуропалық Одақтың бүкіл территориясында Еуропалық Одақ құқықтарының нормаларының міндетті қолданылуы мен тікелей әрекет етуі түсінілді.

Айтылғанның барлығы ДСУ рәсімдердің мерзімдері туралы нақты ережелерді қамтитын, дауларды шешу жөніндегі Органның шешім қабылдауына автоматизм сипітетін және апелляциялық шағымдану сатысың көздейтін дауларды шешудің нысандандырылған ережелер жиынтғын құрайды деген қорытындыға алып келеді.

Пайдаланылған қайнар көздер тізімі:

1. Guatemala – Anti-Dumping Investigation regarding Portland Cement from Mexico. WTO Doc. WT/DS60/AB/R. (25.11.1998).
2. Д.Карро, П.Жойар. Международное экономическое право. Пер. с фр. В.П.Серебренникова, В.М.Шумилова. М., 2001.
3. Voght K. Van der. The Review of the WTO Understanding on Dispute Settlement: Some reflections on the Current Debate // 14 Am. U. Int'l L. Rev. 1999. P. 1223-1243.
4. К.В.Ремчуков. Россия и ВТО. Правда и вымыслы. М., 2002.
5. Hohmann H. Die WTO-Streitbeilegung in den Jahren 1998-1999 // 2000. EuZW. №14. P. 421-427.

Оқытушы, құқық магистрі Пошанов Н.Н., студент Захаров А.

Қ.А.Ясауи атындағы Халықаралық Қазақ-Түрік Университеті, Қазақстан

АДАМ ҚҰҚЫҚТАРЫН ҚОРҒАУ ПРИНЦИПІ – ЕУРОПАЛЫҚ ОДАҚ ЖҮЙЕСІНІҢ БАСТЫ ҚҰНДЫЛЫҒЫ РЕТІНДЕ

Еуропалық Қауымдастық пен Еуропалық Одақтың тұрақтылығының негіздерінің бірі – оның мүше-мемлекеттерінің интеграциясының саяси моральдық құқықтық негізін құрайтын ортақ бастамадар мен принциптеріне табыну болып табылады. Әрекеттегі құрылтайшы актілерге сәйкес мұндай негізгі құндылықтарға адам құқығы мен негізгі бостандықтың, демократия принциптерінің, тенқұқықтылығы, құқықтық мемлекеттердің принциптерінің құрметтеуді жатқызымыз. Сонымен қатар, негізгі құндылықтар құрамына Еуропалық Одақ құрамына кіретін мүше-мемлекеттерде плюралистік қоғамды, шыдамдылықты, әділеттілікті, қоғамдық тәртіпті, кемсітушілікке жол бермеуді және бекіту кіргізілген. Негізгі принциптерге бағынушылық және бұл принциптерді іске асыру – Еуропалық Одаққа кандидат-мемлекеттердің кіруінің міндетті шарты болып табылады [1, 37].

Профессор С.Ю.Кашкиннің айтуынша: «Еуропалық Одақтың принциптері – бұл Одақтың және оның мүше-мемлекеттерінің құқықшығармашылық, құқыққолданушылық пен құқыққорғаушылық әрекетінің мазмұнын анықтайтын құқық жүйесінің негізгі бастамалары» [2, 85].

Жер қатынастарын реттеуде мұндай ұқсас әрекеттер Қытай халық республикасы мен Израиль мемлекеттерінде кездеседі. Осы Жарлықтар қабылданған уақыттан бастап Қазақстанның жер заңдарының нарықтық қатынастарға бейімделуі кезеңі басталды. Бірақ, көпшілік үшін жер пайдалану құқығын сатып алу, сондай-ақ, жердің жеке меншікке өтуімен парапар екені онша түсініксіз болды. Сол себепті кәсіпкерлер тарапынан жерді жеке меншік құқығымен беру мәселесі Елбасы мен Үкімет алдына нақтылай қойыла бастады.

Жерге меншіктің негіздерін, шарттары мен шектерін белгілейтін заң 1995 жылы 22-желтоқсанда қабылданған Қазақстан Республикасы Президентінің «Жер туралы» заң күші бар Жарлығы еді. Осы Жарлық бойынша жердің кейбір санаттарына жататын жер учаскелерін жеке меншікке берудің негіздері, шарттары мен шектері белгіленді, яғни жеке меншік құқығымен Республика азаматтарына жеке қосалқы шаруашылық, бау-бақша мен дәстүрлі халықтық шаруашылықтарын жүргізу үшін, сондай-ақ жеке үй мен сая жай құрылысы үшін беру белгіленді. Сонымен қатар, жеке және мемлекеттік емес заңды тұлғаларға, құрылыс жүргізу үшін жер учаскелері жеке меншікке беру белгіленді. Осындай құқық шетелдік азаматтар, азаматтығы жоқ адамдарды қоса алғанда шетелдік мемлекеттік емес заңды тұлғаларға да тарапылды [4].

Осы кезеңнен бастап Қазақстанның жер қатынастарын реттеу саясатында мемлекеттік меншік пен жеке меншік құқығына бейімделген нормативтік актілердің жүйелері құрыла бастады.

2001 жылы 24 қаңтарда қабылданған «Жер туралы» Қазақстан Республикасының Заңы мазмұны жағынан аталған Жарлықтың барлық нормаларын сақтап қалды және жер қатынастарын реттеуде оны одан әрі жетілдірді. Бұл Заңның аталған Жарлықтан айырмашылығы, ол «Жер туралы» Жарлық бойынша мәміле мәні болып табылатын «тұрақты жер пайдалану» құқығы институтына елеулі өзгерістер енгізді. Осы Заң бойынша «тұрақты жер пайдалану» құқығы тек мемлекеттік жер пайдаланушыларға ғана тиесілі болып белгіленді. Ал, бұрын мұндай құқық табысталаған субъектілер ұзақ мерзімді (49 жыл) уақытша жер пайдаланушылар болып танылды [5].

«Тұрақты жер пайдалану» құқығын тек мемлекеттік жер пайдаланушыларға ғана тиесілі деп белгілеу аталған құқықтың заңдылық конструкциясына және оның мемлекеттік меншік құқығы режиміндегі нақты орнын белгіледі, яғни «тұрақты –мерзімі белгіленбеген жер пайдалану» құқығының, жер учаскесі мемлекет меншігінде бола отырып, мәміле мәні болып табылуы мемлекеттік меншік пен жеке меншік аралығының ажыратылу белгілерінің бірге-бірге жойылу қаупін туғызды және «тұрақты жер пайдалану» құқығының 1995-2000 жылдары субъектілерге тегін берілуі себебінен жер қатынастарының онан әрі жетілдіруінде кері әсерін тигізу қаупін туғызды. Осы себепті аталған Заңда мемлекеттік меншік пен жеке меншіктің нақты ара қатынасы орнатылды. Тұрақты жер пайдаланудың осындай режимін белгілеудің дұрыс шешім екендігін осы заң қабылданғаннан соң жарғы жылдан

кейін қабылданған Ресей Федерациясының Жер кодексі де айқындалды, яғни жер заңдары мейлінше ұқсас Ресей де тұрақты жер пайдалану құқығын тек мемлекеттік жер пайдаланушыларға тиесілілігін белгіледі. Осы келтірілген өзгерістен басқа, «Жер туралы» Заң шартты жер үлесі құқығына да елеулі өзгерістер енгізді, яғни шартты жер үлесі құқығын да елеулі туралы бұрынғы «Жер туралы» Қазақстан Республикасы Президентінің Жарлығымен белгіленген норманы алып тастады және шартты жер үлесі иелерінің нақты құқықтарын белгіледі, оларды іске асыруда уақыттық шектеулер қойды.

Аталған шаралар экономиканың өтпелі кезеңдеріне тән уақытша нормалардан арылтуға және жер қатынастарын реттеуде қисынды жүйелілікті орнатуға мүмкіндік ашты дегуге болады.

Шын мәнінде, «Жер туралы» Заңның мақсаты мен мазмұнын жағынан ауыл шаруашылығы жерлеріне жеке меншік құқығын енгізу алдындағы дайындық, өтпелі кезеңдерде жіберілген кейбір қателіктерді түзету болып табылды. Алайда, осы заңмен бұрынғы жер заңдарының «нарықтық» нормаларын қайта қарау (мемлекеттік емес жер пайдаланушылардың тұрақты жер пайдалану құқығын – ұзақ мерзімді жер пайдалану құқығымен алмастыру, шартты жер үлесі құқығына шектеулер қою) мемлекеттік меншіктегі жерді тегін берілген тұрақты жер пайдалану құқығы мен шартты жер үлесі құқығы арқылы тұрақтай жекешелеңдіріп алуға мүдделілердің көңілінен шықпады және бұл заңға қатысты олардың тарапынан қоғам арасында заң туралы теріс пікірлер қалыптасырды.

Осылайша «Жер туралы» Заң екі жарым жылға жуық қана жұмыс істеді, бірақ, өзіне қойылған (жоғарыда айтылғандар) біршама міндеттемелерді шешіп берді деп ойлаймын.

Араға біршама уақыт өткеннен соң, яғни 2003 жылғы 20-маусымда, ұзақ уақыт саяси талқылаудан кейін, Қазақстан Республикасының Жер кодексі қабылданды. Аталған заң актісінің негізгі жаңалығы ол – жеке меншік құқығын ауыл шаруашылық жерлеріне де тарату арқылы жеке меншік құқығымен берілген жерлердің ауқымының кеңейтілгендігі [6].

Бұл мәселенің саяси сипат алуының бірден – бір себебі, ол, ауыл шаруашылық жерлерінің еліміздің аумағының үштен бірінен көп жерлерді алып жағуы, байырғы халықтың көпшілігінің шөл және шөлейт аймақтарда орналасып, ал негізгі құнарлы егістік жерлердің қазақ халқы аз қоныстанған солтүстік өңірлерде орналасуы еді.

Аталмыш кодексе нормаларында кері әсер тигізуі мүмкін мұндай мәселелердің алдын алуға бағытталған біршама нормалар қарастырылған (жерді жеке меншікке тек ақылы түрде беру, жекеге берілген жер көлемдеріне шектеулер қою, жеке меншікке бола алмайтын жерлердің нақты тізбесі, жер аукциондары т.б.). Шын мәнінде, Кодексе бойынша бұған дейін қалыптасқан жеке меншік құқығындағы жер пайдалану құқығын заңдарда белгілеген нормаларға сай меншік құқығымен алмастыру заңдастырылды.

Бірінші қосымша ретінде ДСҰ-да көзделген дауларды шешу жөніндегі Органның күзретіне жататын бірқатар өзекті рәсімдік шешімдерді қабылдауға қатысты ережелерді атауға болады (мысалы, топты құру мәселесі бойынша, топ есебін бөкіту және т.б.). ДСҰ ережелеріне сәйкес берілген шешімдерді қабылдауға қарсы консенсустың болмауы талап етіледі. Мұндай консенсу әлебиеттерде «жағымсыз консенсу» немесе «теріс консенсу» атына ие (negative consensus or invetted consensus) [2, 66 б.]. Теориялық тұрғыдан мұндай консенсу мүмкіндігі әбден орын ала алады. Алайда, пайдалынына шығарылған қандай да бір қатысушы мемлекет нәтижесінде бұл шешімді бөкітуге қарсы дауы беретіні екіталай. Осынсыз «теріс консенсу» кол жеткізу мүмкін емес екені айдап анық. Сөйтіп, берілген қағида дауларды шешудің бүкіл рәсімін автоматтандырады деген қорытындыға келуге болады. Нәтиже ретінде ДСҰ шенберінде дауларды реттеу механизмінің негізіне жатқызылған «теріс консенсу» қаныдасы осы саладағы мамандардың жоғары бағалауын әліл иеленді [3, 1224 б.]. Дауларды шешу механизмдері мұндай жаңашылдандырудың маңызды алдағы уақытта көрсетіледі.

Екінші маңызды жаңалық болып апелляциялық шарымдану мүмкіндігін енгізу табылады. Бұл сатыны енгізу мемлекеттердің «жағымсыз консенсу» қаныдасына көшуге келісімдерін алуға көмектесті деп есептейтін профессор Петерсманның пікірі қызықты әрі дәлелді болып көрінеді. Егер ГАГТ-та топтардың қате шешімдеріне қарсы келіп ретінде топтар есебін бөкіту үшін мүшелерінің консенсуы талап етілген ГАГТ Кеңесі болған болса, ДСҰ-да есепті қайтару мүмкіндігі тым аз. Алайда дау тарапының наразылық білдіруі жағдайында дауларды шешу бойынша топтың қорытындыларын апелляциялық орган тексереді.

ДСҰ шенберінде дауларды шешу жүйесінде *үшінші* жаңа маңызды элемент ретінде шешім қабылдаудың созылмауын қамтамасыз ететін істі қараудың түрлі сатылары үшін міндетті мерзімдерді белгілеуді көрсетуге болады (ДСҰ 20-бабы). Солай, кенесудің басталу сәтінен есепті бөкіткенге дейін, мысалы, Апелляциялық органның, 15 айдап артық емес уақыт өтуі тиіс.

ДСҰ шенберінде дауларды қарау мерзімдерінің ұзақтығын барлығы бірдей жағымды бағаламайтынын таныған жөн: мәселен, К.В.Ремчуков оларды «тым елеулі» деп атайды және олардың тиімділігіне күмән білдіреді [4, 100 б.]. Мұндай пікірмен келісуге болмайды деп көрінеді. Қарастырылған мерзімдер елеуір үлкен болып көрінгенмен, ДСҰ-да 12-15 ай өте ұзақ мерзім болып есептелмейтін күрделі мемлекетаралық даулар қарастырылатындығын ескерген жөн. Істерді қарастырудың мұндай мерзімдері тіпті ұлттық сот өндірісінде де лайық деп есептеледі. Мәселен, неміс заңгері Х.Хомани ДСҰ-да істерді қарау мерзімдерін жоғары бағалайды және Германияда Әкімшілік сотта процесс 15 ай жүргізіле алатынын байқап өтеді [5, 421 б.]. Біздің пікірімізше, халықаралық деңгейде сот өндірісінің ұлттық жүйесі үшін сипатты мерзімдерді сақтау ДСҰ шенберінде дауларды шешу процесінің жоғары тиімділігі жөнінде күдік етеді.

Келісілген шешімге жетпеген жағдайда мәселені мүмкін болған жағдайда арнайы нормаларды қолдануға, ал егер даулан қашу қажет болса Бітімгершіліктің нормаларын қолдануға міндетті болатын ДСБ Төрағасы шешеді.

Айтылғанмен байланысты келесі сұрақ туындайды: «қамтылған келісімдерді» арнайы нормалардың бар болуы ДСУ-мен қарастырылған механизмді құлдыратпайды ма? Құлдыратпайды деп пайымдауға болады. Бұл арнайы нормалар ДСУ қызметі етуінің белгілі бір саласының ерекшеліктерін есепке алады және дауды қарастыру рәсімін анағұрлым тиімді етуге мүмкіндік береді. Бұл кезде «Бітімгершілікте» белгіленген механизмнің орнын ауыстырмай, оны толықтырады. Мұны Аппелляциялық органның *Giustizia – Anti-Dumping Investigation regarding Portland Cement from Mexico* ісінде ұстанымымен де растауға болады» [1]. Бұл істе «арнайы немесе қосымша ереже бiреуiнiң қолданылуы екiншiсiнiң бұзылуына алып келген жағдайда, яғни олардың арасында қоллизия жағдайында ғана ДСУ ережелерiнiң үстiнен басым болады» деп белгiленген. Бұл жағдай ұйымның «Бiтiмгершiлiк» ережелерiн барынша мүмкiн көлемде қолдануға және «қамтылған келiсiмдердiң» ережелерiн тек қана ДСУ-ны қолдану «қамтылған келiсiмдердiң» бұзылумен шарттылығын кезде пайдалануға ниетiн көрсетедi.

Осы кезде «Дауларды шешу рәсімдері мен ережелері жөніндегі Бітімгершіліктің» өзіне қатысты бұл мүлдем жана шарт емес, жетілдірілген және түрлендірілген ГАТТ тәжірибесінің жалғасы екенін, сондай-ақ сауда және тарифтер жөніндегі Бас Келісім шеңберінде құрылған көптеген құжаттар ДСУ жүрісінде де үлкен сұранысқа ие екенін атап өткен жөн. ДСУ ГАТТ тәжірибесін бастылыққа алуы тиіс екеніне жалпы нұқаулардан басқа ДСУ мүшесері 1947 ГАТТ-тың XXII және XXIII баптарына сәйкес қолданылған дауларды шешу қағидаларын ұстануы тиіс екені қарастырылған.

Сонымен бірге «Бітімгершілікте» ДСУ құрылғанға дейін қабылданған құжаттар әлденеше рет аталып өтеді. Демек, ДСУ 26-бабы ГАТТ шеңберінде 1989 жылы 12 сәуірде қабылданған Шешімге (BISD 36S/61-67) сілтеме жасайды. Тағы бір мысал ретінде ДСУ-ның 3.12-бабын келтіруге болады. Мұнда егер жауапкер мемлекет дамыған ел болып табылатын болса, ал арыздатушы мемлекет дамушы ел болса, сонғысы ДСУ-ның кеңес алу, адал қызмет, бітімгершілік, делдалдық, дауды шешу бойынша топ құру және сол топпен істі қарау рәсімдері туралы стандартты ережелерді ғана емес, Келісуші Тараптардың 1966 жылы 5 сәуірдегі Шешімінің сәйкес ережелерін қолдануға құқығы бар деп көрсетілген.

Жоғарыда көрсетілген ДСУ-ның жалпы сипатты жетістіктерімен, яғни ГАТТ-тың сәйкес ережелерін жүйелендірумен және олардың негізінде ДСУ қамтылған келісімдері үшін тең дауларды шешу механизмінің құрумен қатар ДСУ-да ДСУ механизмінің ГАТТ жүйесінен ерекшелігін мүлдем жана ережелер қатары белгіленген.

Қазақстан Республикасының жер заңдары, экономикада нарық қатынастары дамуына орай, негізінен, эволюциялық жолмен дамып келеді. Сондықтан, жерге байланысты заңтық құқықтардың қалыптасуына және дамуына елеулі мүмкіндіктер берілді.

Халықымыз Елбасымыздың жолдауларын жыл сайын асыға күтеді. Себебі, Елбасымыздың жолдаулары ел дамуының бағыт-бағдарларын, басымдылықпен мән берілген мәселелерін айқындап, алға жаңа міндеттер қояды және болашаққа үлкен жол сілтейді. Елбасымыз өзінің 2010 жылғы жолдаған жолдауында, жер реформасын жүзеге асыру барысында оның қоғам дамуына қатысты рөлін бағалай келе Жер табиғи байлықтармен және жылжымайтын мүлікпен қатар экономиканы көтеріп тұрған жағдайлардың бірі болып табылады деп атап кеткен болатын. Тауелсіздік алған жылдардан бері Мемлекет басшылығының елімізді гүлдендіруді мақсатына, осыған сәйкес Үкіметтің алдына қойған стратегиялық жоспарларына сай жүргізіліп келе жатқан жер реформасы қазіргі таңда өзінің шешуші сәтiне аяқ басты деуге болады. Елімізде жер қатынастарын жаңа заман талаптары негізінде айқындап, тұрақтандыруға бағытталған, жер байлығымызды ел байлығымызға айналдырудың маңызды мәселелерін шешуге бағытталған жер заңнамасы қалыптасты. Міне, осы тұста біз жердің өзіне тән ерекшелігін, маңызды мен мәртебесін қатаң есте ұстауымыз қажет.

Болашаққа серпін беретін Жолдауда көрсетілген аса маңызды мәселелердің бірі, ол жер ресурстарын, оның ішінде ауылшаруашылық мақсатындағы жерлерді ұтымды, әрі нысанылы пайдалану, оны бақылау және құқықтық жағынан қорғау болып табылады. Осы мәселелер бойынша Елбасы Қауіпсіздік Кеңесінің отырысында Жер ресурстарын басқару агенттігіне бірқатар міндеттер жүктеткен болатын. Мұндағы негізгі мәселе болып, – ол жер ресурстарының әлеуетін тиімді, ұтымды пайдалану және құқықтық жағынан қорғау танылады [7].

Өмірдің серпінді дамуына ауылшаруашылығының үлесі мол, еншісі қоммақты. Ал, жер ресурстары осы саланың өндіріс құралы болып табылады. Статистика бойынша халқымыздың 45 пайыздан астамы ауылдық жерлерде тұрады екен. Олар жер байлығын пайдаланып, ауылшаруашылық өндірісінің дамуына, халықымыздың ұлттық кадр-қасиетінің сақталуына үлес қосып отыр. Елбасымыз ұстанған сара саясаттың арқасында ауылдық жердің ажары кіріп, шаруа адамның тұрмысы түзеге бастағаны шыныдық. Елбасы айтқандай, қай сағанда да әркім елдікті түсініп өмір сүрсе, ереніміз бұданда жарқын болатынына сенімім мол.

Қазіргі таңда нарықтық қатынастардың дамуы, жер пайдалану құқығының артуы, экологиялық жағдайдың шиеленісуі, сонымен қатар, күннен-күнге жер дауларының көптеп кездесуіне байланысты жерді пайдалану мен оны құқықтық қорғау саласындағы заңдарды реформалау барысы әлі де жалғасын табуда. Әрине, қоғам дамыған сайын мемлекеттің заңдарыда заман талабына сай әзірленіп, реформалануы тиіс. Осы тұста, Қазақстан Республикасында жерді

ұтымды пайдалануды құқықтық түрде реттеуді зерттеп жүрген бірқатар Оғандық заңгер-ғалымдарды айтамын болсақ, олар: А.Ерали, Ә.Е.Еренов, Ә.С.Стамқұлов, С.Б.Байсапов, К.А.Шайбеков, Н.Батырбаев, Н.Б.Мухитдинов, Ә.Е.Бектурганов, Д.Д.Байдельдинов, Д.К.Еркінбаева, Ж.Х.Қосанов, А.Х.Халджиев, С.Т.Құлытөлеев, Б.Ж.Абдіраимов, Е.Ш.Дүсіпов.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі.

1. Қазақстан Республикасының Конституциясы.
2. Еррофеев Б.В. Земельное право – М., Новый юрист, 1998 г.
3. «Жер реформасы туралы» Қазақстан Республикасының Заңы, Алматы: 1993 ж.
4. «Жер туралы» Қазақстан Республикасы Президентінің Жарлығы, Заң күші бар – Алматы: Қаржы, -қаражат, 1996 ж.
5. Қазақстан Республикасының «Жер туралы» Заңы – Астана, Сары-Арқа, 2001 ж.
6. Қазақстан Республикасының Жер кодексі, Астана «Сары арқа», 2003 ж.
7. «Жерді пайдалану құқығы» www.ttk.kz www.ttk.kz/Materialy/4552-Jerdi-paydalanu-kukygy.html.

**Оқытушы, құқық магистрі Омар Б.М.,
ЗҚТ-112 тобының студенті Бекжанов А**

К.А.Ясари атындағы Халықаралық қазақ-түрік университеті. Қазақстан

КАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ЖЕР ҚАТЫНАСТАРЫ, ҚҰҚЫҚТЫҚ ЕРЕКШЕЛІГІ ЖӘНЕ ОНЫ ШЕТ МЕМЛЕКЕТТЕРДІҢ ЖЕР ҚАТЫНАСТАРЫМЕН САЛЫСТЫРУ

Қазақстан Республикасы етеменді ел болғалы қоғамдық қатынастар, оның ішінде жер қатынастары, Қазақстан Республикасының Негізгі Заңының нормаларына сай дами бастады.

Жер құқығы – жер құқық қатынастарының реттеу айнасы. Мемлекет жер қатынастарын реттеуде оны құрал есебінде пайдаланады, оған бағыт береді, оның мақсаттары мен міндеттерін белгілеп береді. Мұның өзі құқықтық қатынастарды жүйелеп, ғылыми түрде қарауды талап етеді.

Жер – табиғи ресурс, өндіріс құралы, кеністіктік базисі ретінде кез-келген мемлекеттің ұлттық байлығы, халықтардың әлеуметтік-экономикалық қолайлылығының негізі. Осы қағиданың негізінде, мемлекеттің бүкіл жер қорын тиімді пайдалануды және оны қорғауды қамтамасыз етуге арналған жер ресурстарын басқару мен жер қатынастарын реттеудегі мемлекеттің алатын орны мен ролі туындайды [1].

Шакиров К.Н.
заң ғылымдарының докторы, профессор
Аманжолсұлы Б.
әл-Фараби атындағы ҚазҰУ РИД докторанты

ДСҰ ШЕНБЕРІНДЕ ДАУЛАРДЫ ШЕШУ МЕХАНИЗМІНІҢ ГАТТ РӘСІМДЕРІМЕН САЛЫСТЫРҒАНДА ЖАҢА СИПАТТАМАЛАРЫ

ДСҰ шенберінде дауларды шешу механизмінің ГАТТ жүйесімен салыстырғандағы жаңа сипаттамаларының арасында, бірінші кезекте, ДСҰ шенберінде қабылданған көпжақты келісімдерден шығатын мемлекеттердің міндеттемелері бойынша туындайтын дауларды реттеу ережелерінің бірегей құжатта бірігуді атап өткен жөн. Егер ГАТТ жүйесінде жоғарыда көрсетілгендей бірқатар келісімдер дауларды шешу ережелерінің жүйесін қамтитын болса, ДСҰ-да берілген ережелер ерекше келісімде бекітілген – «Дауларды шешу ережелері мен рәсімдері туралы бітімгершілік» («Бітімгершілік» немесе «ДСУ»). Оның ережелері ДСҰ-ның мүшесі болып табылатын барлық мемлекеттерге міндетті болып келеді.

Дәлірек айтқанда, ДСҰ ДСҰ құру жөніндегі Келісімінің 1 және 2 Қосымшаларында белгіленген, барлық «қамтылған келісімдерге» – шарттарға қатысты қолданылады. ДСҰ әрекет ету саласында, сондай-ақ, осы келісімдердің қатысушылары келіскен кезеңде – «қатысушылардың шектеулі шенберімен келісімдер» де орын алған. (ДСҰ-ға 1 Қосымша).

Аталған барлық шарттар үшін біріншілік құжат болып «Дауларды шешу ережелері мен рәсімдері туралы бітімгершілік» табылатынына қарамастан, көптеген «қамтылған келісімдер» белгілі бір шарттарға қатысты дауларды шешу тәртібі жөніндегі жеке ережелерден тұрады. Мысал ретінде субсидиялар мен қарсы шаралар туралы Келісімді, санитарлық және фитосанитарлық шараларды қолдану туралы Келісімді, қызметтер саудасы жөніндегі Бас Келісімді және т.б. келтіруге болады. Мәселен, субсидиялар мен қарсы шаралар туралы Келісімнің 4.6 бабында рәсімдердің ДСҰ-да қарастырылған мерзімнен әлдеқайда қасқалары қарастырылған. Берілген арнайы және қосымша нормалардың тізімі ДСҰ-ға 2 Қосымшада бекітілген.

ДСҰ ережелерінің және дауларды шешуді реттейтін «қамтылған келісім» нормаларының коллизиясы жағдайында соңғысының ережелері қолданылады. (ДСҰ 1(2) бабы). Берілген қатты орынды деп есептеледі, себебі ол арнайы норма жаппының алдында артықшылыққа ие болып табылатынына негізделеді. Әртүрлі «қамтылған келісімдерде» белгіленген дауларды шешу процесін реттейтін екі нормалардың арасында коллизияның туындауы қиыншылыққа алып келеді. Бұндай жағдайда тараптар мәселені өзара келісушілік бойынша шешуге құқылы.

Ключевой аспект создания Организации – разработка Устава ООН, который был подписан 26 июня 1945 года и ратифицирован 24 октября 1945 года 50 странами, что и положило начало Организации Объединенных Наций.

Штаб-квартира ООН расположена в Нью-Йорке на участке земли, подаренном Джоном Рокфеллером, теперь же ее офисы можно найти по всему миру, включая большие комплексы в Женеве, Швейцария, и Вене, Австрия [4].

Цели и принципы ООН: Устав ООН излагает ее цели, одобренные странами-членами при подписании:

1. Поддерживать международный мир и безопасность и с этой целью принимать эффективные коллективные меры для предотвращения и устранения угроз миру и подавления актов агрессии или других нарушений мира и проводит мирными средствами, в согласии с принципами справедливости и международного права, улаживание и разрешение международных споров или ситуаций, которые могут привести к нарушению мира;

2. Развивать дружественные отношения между народами, а также принимать другие принципы равноправия и самоопределения народов, а также принимать другие соответствующие меры для укрепления всеобщего мира;

3. Осуществлять международное сотрудничество в разрешении международных проблем экономического, социального, культурного и гуманитарного характера и в поощрении и развитии уважения к правам человека и основным свободам для всех, без различия расы, пола, языка и религии;

4. Быть центром для согласования действий наций и достижения этих общих целей.

Литература:

1. Захаров А.Н. Экономическая безопасность России в сфере международных отношений. Учебное пособие. – М.: МГИМО – Университет, 2008.
2. Страны и регионы мира. Справочник под ред. проф. Булатова А.С. М. 2008.
3. Арсенян А.З. Национальная и международная безопасность: понятие, особенности, правовые основы обеспечения // Юриспруденция. – М.: Изд-во РГГУ, 2008.
4. Божанко В.А. Роль ООН в деле предотвращения конфликтов и поддержание международной безопасности // ООН и международный правопорядок в глобализирующемся мире: Материалы международной научно-практической конференции, Москва, 24 октября 2007 г. – М.: Изд-во РУДН, 2008.

Қазіргі таңда әлемнің дамыған көптеген мемлекеттерінде жер жеке меншікте. Бірақ, көп жағдайларда әлемдік құқық жүйесінде жердің жеке меншігіне елеулі шектеулер қойылған. Басқа мүліктерге тән шексіз иелік жүргізу жерге байланысты құқықтарға тиесілі емес. Сонымен қатар, меншік иесі қоғамдық мүддеде бола отырып оны қоғамның заңдарымен пайдалану құқығына белгіленген міндетке мүдделі болады.

XX- ғасырдың орта кезеңінен бастап жеке меншікке байланысты бұрын қалыптасқан түсініктер біршама өзгерістерге ұшырады. Мұндағы басты мәселе, жердің ерекше қасиеттеріне, яғни жер – шектеулі табиғи ресурс болғандықтан және осыған байланысты жеке тұнғалардың жерге меншік құқықтары қоғам мүдделілігімен тікелей байланысты болуында. Осы себепті жеке тұнғалардың жерге меншік құқығы қоғам мүддесі үшін заң түрінде ұдайы шектелуде. Жерге, жылжымайтын мүлік ретінде, тек оның заттық құқығы шегінде ғана меншік иелерінің биліктері жүреді және де мемлекеттің қатан бақылауында болды [15].

Осы тұста әлемнің бірқатар мемлекеттерінің жер қатынастарына қысқаша тоқталып, мысалдар келтіруге болады.

АҚШ-да жердің 50%-дан астамы жеке меншікте, ал 40%-та жуығы қоғамдікі (оның ішінде, мемлекеттік меншіктің барлық деңгейінде: федералдық – 32%, штаттық және жергілікті – 16%-ды құрайды). АҚШ-тың кейбір штаттарында шегел азаматтары жерге меншік құқығына ие бола алмайды. АҚШ-та 2,9 млн. меншік иесінің 1,6 млн. (56%) ауыл шаруашылығы саласында. Жерді меншік құқығымен иеленуге консервациялау бағдарламасымен және ауыл шаруашылығы өндірісінің құрылымдарын реттеу арқылы жүргізіледі. Жер штаттардағы тиісті үкімет органдарының арнайы шешімі бойынша сатылады [2].

Францияда жерге жеке меншік бар. Ал, заң бойынша жеке меншік иесі кез-келген азаматқа оны сатуға құқығы жоқ, бірақ өзінің ұчаскесін сол жерді жалға алушы мен фермерлерге сатуға құқылы. Жердің 50%-дан астамын жалға алушылар өнддейді. Францияның Азаматтық кодексінің 540 – бабы бойынша, жер қатынастары сферасында жалға алушының құқығы жоғары, меншік иесінің құқығы шектеулі және де шексіз билікке құқығы жоқ. Көдесе бойынша егер жер иесі жер ұчаскесін итере алмаса, басқа да жер пайдалану және жерді қорғау заңдарын бұзатын болса меншік құқығынан айырылуы мүмкін [2].

Германияда жеке меншік құқығындағы ауыл шаруашылық жерлері мұраға қалдырылмайды, олар сатылуы тиіс. Сонымен бірге сатып алушының ауыл шаруашылық жұмысын жүргізуге куәлігі (сертификация) болуы керек. Жерді сатып алу-сату сияқты кез-келген мәміле, мемлекеттік органдардың рұқсатымен, қоғамның пайдасына зиян келтірмейтіндей шарттарда жүргізілуі белгіленген. Жерді жалға алушы, оны сонынан меншік құқығымен алуға құқылы. Жалға алушы жерді сатып алған жалға алушының басқа біреуге оны қайта сатуына заңда белгіленген мерзім ішінде шектеулер қойылған.

Ұлыбританияда жерге мемлекеттік меншікте жеке меншікте бар. Бұл елде заң бойынша меншік иелері өз жерлерін шет елдіктерге сатуға тыйым салды.

Көпшілік ретте, фермерлерге жер мемлекет тарапынан және баска меншік иелерімен жалға берілді. Жалға беру келісімдерінде жерді игеру, пайдалану және топырақ құнарлылығын сақтау тәртіптері өте қатан сақталған.

Голландияда жердің 35%-ы мемлекеттік меншікте, ал 65%-ы жеке меншікте. Мемлекеттік меншікте қотамға арналған жолдар, аэропорттар, ұлттық парктар, муниципалдық меншіктер, сонымен бірге теңіз маңынан игерілуіне алынған жерлер жаталды.

Зан бойынша Италияда жер иелері жер учаскелерін алған кезде оны 30 жыл бойы сақтау құқығы жоқ. Елде негізінен ауылшаруашылықпен айналысатын өндірістік кооперативтердің меншігі орын алып отыр.

Жапонияда заңда белгіленген уақытқа дейін жерді сақтау болмайды. Жердің бағасы жергілікті органдардың бақылауында болады [2].

Қоғамдық меншіктегі жерлер Испанияның заңы бойынша жеке меншікке берілуі мүмкін, бірақ бұл процесс өте күрделі түрде өтеді. Алғашында жерге жеке меншік құқығы 10-12 жылға дейін сақтау тыйым салу-алу құқығымен беріліп, сонан соң, жерді ұтымды пайдалану шарттары сақталған кезде ғана оған толық меншік құқығы пайда болады.

Израильде жердің 5%-ға жуығы жеке меншікте (Еврейлердің Ұлттық Қоры). Қалғандары мемлекет меншігінде. Мемлекеттік меншіктегі жер, азаматтар мен заңды ұйымдарға 49-жылға дейін жалға беру құқығымен беріледі.

Шығыс Еуропа елдеріндегі XX – ғасырдың 80-ші жылдарындағы болған елеулі саяси өзгерістер, осы елдердің экономикасында жекешелендірудің де тезірек басталуына және өздерінің аграрлық реформасында да кейбір ерекшеліктермен өткізілуіне себепкер болды. Мемлекеттік жерлерді ұсақ өндіріс иелеріне беру өндірістің дамуына себепкер бола алмады. Сол себепті, ауыл шаруашылығы сапасында үлкен жер массивтері негізінен коллективтік өндіріс иелеріне беріле бастады. Бұрынғы жер иелеріне жерлер қайтарылғаны беріліп, иесі табылмаған жерлер мемлекеттік меншікке өтті. Бұрынғы мемлекеттік шаруашылықтың жерлері меншікке сатып алу құқығымен ұзақ мерзімді пайдалануға берілді.

Румынияда жерді ұсақ бөлшектеуге және де үлкен көлемде иеленуге заңдармен шектеулер қойылған.

Румынияның Жер қоры туралы (1991 ж.) заңы бойынша ауылдағы бір отбасы 10 гектарға дейін жерді тегін алуға құқылы (бір кісіге 0,5 га), бірақта оның көлемі 100 гектардан аспауы керек. 20

Қытай елінің экономикалық реформасы жан-ұялық мердігерлік пен жерді жалға беруден басталды. Көп провинцияларды еңбекке жарамды адамдардың санына немесе жан басына қарап шаруа жан-ұяларға жерді жалға беру қолға алынды.

1986 жылы Бүкіл Қытай халықтық өкіметінің Кенесінде қабылданған «Жерді басқару» заңы бойынша Бүкіл мемлекеттік жүйемен жер коллективті – социалистік қоғамның меншігінде сақталды. Алайда, жердің жалға беру құқығы мәміле мәні болып белгіленді [2].

ства, позволяющие поддерживать и улаживать конфликты и рассматривать их первопричины. Совет Безопасности может рекомендовать пути урегулирования спора или поручать Генеральному секретарю выступать посредником. Генеральный секретарь может выступать с дипломатическими инициативами, направляемыми на поощрение и обеспечение продолжения переговоров.

Обеспечение перспективной вовлечения в югославский конфликт, эта страна обратилась в 1992 году с просьбой направить в нее наблюдателей Организации Объединенных Наций. Совет дал свое согласие и в 1992 году разместила на границах страны с Югославией и Албанией контингент по поддержанию мира. С тех пор Силы превентивного развертывания Организации Объединенных Наций, насчитывающие в своем составе 1100 человек, следят в пограничных районах за событиями, которые могли бы угрожать территории страны или подорвать ее стабильность. Бывшая югославская Республика Македония неоднократно ходатайствовала о продлении мандата этой миссии, которая служит моделью для возможных будущих превентивных операций [3].

В поисках мира Организация Объединенных Наций все активнее сотрудничает с региональными организациями и другими внешними действующими лицами и механизмами, о которых идет речь в главе VIII Устава. Она действует в тесном контакте с Организацией американских государств в Гаити, Экономическим сообществом западноафриканских государств в Либерии, Организацией африканского единства (ОАЕ) в Сомали и Западной Сахаре и Европейским сообществом в бывшей Югославии.

В 1997 году Организация Объединенных Наций и ОАЕ впервые назначили совместного специального представителя, который занимается кризисами в районе Великих озер, включая озеро Бурунди, Руанду и Демократическую Республику Конго.

В Либерии, Грузии и Таджикистане военные наблюдатели Организации Объединенных Наций сотрудничают с миротворческими силами региональных организаций. Наблюдатели в Таджикистане сотрудничают также с гражданской миссией Организации по безопасности и сотрудничеству в Европе (ОБСЕ).

В бывшей Югославии Организация Объединенных Наций сотрудничает с ОБСЕ и Советом Европы в следующих областях: права человека, помощь в проведении выборов, миротворчество и экономическое развитие.

Организация Объединенных Наций была создана в 1945 году в Сан-Франциско с целью поддержания международного мира и безопасности, после того, как Лига Наций показала себя неэффективной и не способной предотвратить Вторую Мировую Войну.

Словосочетание «Объединенные Нации» впервые употребил Франклин Рузвельт в отношении Стран Союзников. Затем оно было использовано в «Декларации Объединенных Наций», подписанной двадцатью шестью странами 1 января 1942 года, призывающей продолжать борьбу против Тройственного Союза (Рим, Берлин, Токио).

здравоохранения (ВОЗ), Международное агентство по атомной энергии (МАГАТЭ).

Иные организации, в том числе:

Региональные организации, включая Европейский Союз (ЕС), Африканский Союз (АС), Содружество Независимых Государств (СНГ).

Организации, создаваемые соответствующими многосторонними международными договорами (например, Международный орган по морскому дну, созданный Конвенцией ООН по морскому праву 1982г.)

Виды организаций (по компетенции):

1. С общей компетенцией (ООН, СНГ),
2. Со специальной компетенцией (ЮНЕСКО, МАГАТЭ),
3. Природа и признаки международных организаций.

Юридическая природа международных организаций раскрывается через их признаки, а именно:

Международная организация создается государствами, фиксируемыми свое намерение в Учредительном акте – специальной разновидности международного договора [2].

Устав Организации Объединенных Наций (статья 11) уполномочивает Генеральную Ассамблею «рассматривать общие принципы сотрудничества в деле поддержания международного мира и безопасности» и «делают рекомендацию членам Организации или Совету Безопасности или и членам Организации и Совету Безопасности». Ассамблея служит средством поиска консенсуса по трудным вопросам, обеспечивая форум для высказывания претензий и для дипломатических обменов. В целях содействия поддержанию мира ею проводились специальные или чрезвычайные специальные сессии по такой тематике, как разоружение, вопрос о Палестине или положение в Афганистане.

Генеральная Ассамблея рассматривает вопросы мира и безопасности в своем Первом комитете (Комитет по вопросам разоружения и международной безопасности) и в своем Четвертом комитете (Комитет по специальным политическим вопросам и вопросам деколонизации). За прошедшие годы Ассамблея оказала содействие развитию мирных отношений между государствами, приняв декларации о мире, мирном разрешении споров и международном сотрудничестве.

В 1980 году Ассамблея санкционировала учреждение в Сан-Хосе (Коста-Рика) Университета мира – специализированного международного института, который занимается научно-исследовательской и популяризаторской работой по вопросам, касающимся мира.

День открытия своих ежегодных ежегодных сессий в сентябре Ассамблея провозгласила Международным днем мира.

Поддержка мира и безопасности. Миротворчество означает использование дипломатических средств для побуждения конфликтующих сторон к прекращению боевых действий и вступлению в переговоры о мирном разрешении их спора. Организация Объединенных Наций предлагает различные сред-

Ресейде жер 2001 жылы кабылданган Жер кодексі бойынша жер жеке және мемлекеттік меншікте. Шетелдіктер жерді тек жалгыз алу құқыгымен иелене алады. Ресейдің жер заңдары мен Қазақстанның жер заңдарының ұқсастығы өте көп.

2001 жылға дейін ауыл шаруашылығы жерлері тек пайдалану құқыгымен беріліп келді, және осы жылы кабылданган «Ауыл шаруашылық жерлерінің айналымы туралы» заңы бойынша аталган жерлерді жеке меншікке берудің механизмдері анықталды [3].

Ресей Федерациясының мемлекеттік меншік федеральдық және муниципалдық меншік ретінде белгіленген.

Украинада 1992 жылғы Жер кодексі бойынша жеке, коллективтік, мемлекеттік және коммуналдық меншік түрлері белгіленген. Азаматтығы жоқ адамдарға жер жеке меншікке берілмейді. 2001 жылы кабылданган Жер кодексі бойынша ауыл шаруашылық жерлері жеке меншікке берілгені.

Өзбекстан Конституциясы бойынша жер тек мемлекеттік меншікте. Бірақ, 1994 жылы Президент Жарлығы бойынша сауда, қызмет көрсету сфералары орналасқан жер учаскелері меншік құқыгымен берілуі мүмкін. Сонымен бірге, аукцион арқылы жердің сатылуы мүмкін. Алайда ел Конституциясы бойынша жер тек мемлекет меншігі болып танылады [4].

Қырғызстанда жер жеке және мемлекеттік меншікте. 1998 жылы кабылданган жер заңдары бойынша меншікке өткен жерлерге мәмілелер жазауға шектеулер қойылып, ондай шектеулер 2002 жылы алынып тасталды.

Түркменстанда жер 1993 жылғы ммлекет Президентінің «Жерді жеке меншікке беру туралы» және «Ұжымшарлардың жерін жекешелеңдіру туралы» Жарлықтары бойынша жер жеке меншікке беріледі. Азаматтарға берілетін жерлердің шекті көлемі 50 гектар, ал ұжымшарларға жер алдымынен 2-жылға жалға, сонынан шарт міндеттері орындалған сон меншікке өтуі белгіленген [4].

Шетелдік жер қатынастарын талдау барысында, құқық реттеу тәжірибесіне байланысты, жер қатынастарын реттеуді төрт модельдік түрге бөлуге болады. Олар мыналар:

1-модель – жерге мемлекеттік меншік монополиясы;

2-модель – жерге мемлекеттік меншіктің жеке меншіктен басымдылығы (ауыл шаруашылық жерлері мемлекет меншігінде);

3-модель – мемлекеттік меншік пен жеке меншіктің бірдей дамуы.

4-модель – жерге жеке меншік құқыгының мемлекеттік меншіктен басымдылығы.

Шетелдік тәжірибеде көрсетілгендей, бір де бір ел жерді мақсатты және тиімді қолдануды, шектеуді (азаматтық жерлерді) мемлекеттің бақылауының толық білмеуге рұқсат етілмейді. Әрине, шетелдік тәжірибе көрсеткендей, шетелдік құқықтық тәжірибені отандық тәжірибеге алмастыру қажет емес, өйткені республиканың жер заңнамасы, ең әуелі, жер мәселесін шешудің әлеуметтік-экономикалық, этномәдени, табиғи және басқа заңдылықтарын көрсетеді. Бұған қоса, дамыған елдерде жалғуды құқықтық реттеудегі кейбір тенденциялардың

Объективті және жалпы сипаты қазақстандық жер заңнамасын ары қарай жетілдіруге оларды есепке алудың қажет екендігін көрсетеді [5].

Қазіргі таңда, елімізде жұртпілген жер реформасының негізгі ретінде келесідей міндеттерді шешкен жөн, — деп ойлаймын:

● жер уәәкесіне меншік құқығы мен жер пайдалану құқығы туындауының, өзгертілуі мен тоқтатылуының негіздерін, шарттары мен шектерін белгілеу;

● жер уәәкелерінің меншік иелері мен жер пайдаланушылардың құқықтары мен міндеттерін жүзеге асыру тәртібін белгілеу;

● жерді ұтымды пайдалану мен қорғауды, топырақ құнарлығын ұдайы қалпына келтіріп отыруды, табиғи ортаны сақтау мен жақсартуды қамтамасыз ету мақсатында жер қатынастарын реттеу;

● шаруашылық жүртізудің барлық нысандарын тең құқықпен дамыту үшін жағдайлар жасау;

● жеке және заңды тұлғалар мен мемлекеттің жерге құқықтарын қорғау;

● жылжымайтын мүлік рыногын жасау мен дамыту;

● жер қатынастары саласында заңдылықты дамыту;

● экономикалық әдістер негізінде жер ресурстарын басқару механизмін жетілдіру;

● республикада жер қатынастарын әрі қарай жетілдіру және жана жер құрылысын қалыптастыру;

● жер ресурстарын пайдалану мен қорғаудың тиімділігін арттыру;

● жерді жылжымайтын мүлік ретінде шаруашылық айналымына қатыстыру;

● мемлекеттік жер қадастрын неғұрлым тиімді құру үшін ведомствораралық өзара іс-әрекеттің заңдылығын қамтамасыз ету;

● мемлекеттік жер қадастрын автоматтандырылған технологияға көшіру және жер-акпараттық жүйелерді құру;

● жер ресурстарын ара қашықтықтан зерттеуді, картаға түсіру мен мониторингі барынша дамыту;

● Қазақстан Республикасының болашақ ұрпағы үшін жер ресурсы әлеуетін сақтау сияқты міндеттемелер [6].

Атаған жер заңдарының міндеттері мен міндеттемелерін шешу, мемлекетпен бірге барлық жер қатынастары субъектілерінің азаматтық позициясы болуы тиіс, біз сонда ғана бағасы жоқ асыл қазынамызды келешек ұрпақ үшін сақтай аламыз [7].

Жер қатынастарын реформадау жөнінде Президент Н.Ә.Назарбаевтің Жолдауларында кезек күттірмейтін мәселе ретінде де айтылып жүр. Себебі, Елбасымыздың жолдаулары ел дамуының батыл-бардарларын, басымдылықпен мән берілген мәселелерін айқындап, алға жана міндеттер қойып, болашаққа үлкен жол сілтейді. Елбасымыз Н.Ә.Назарбаев өзінің 2010 жылғы жолдаған жолдауында, — «Жер реформасын жүзеге асыру барысында оның қоғам

Магистрант специальности: 6М030200 – международное право

ҚазГЮУ

г. Астана, Республика Казахстан

Сентов А.К.

СОВЕТ БЕЗОПАСНОСТИ, ГЕНЕРАЛНАЯ АССАМБЛЕЯ ООН, КОМПЕТЕНЦИЯ В ПОДДЕРЖАНИИ МИРА И БЕЗОПАСНОСТИ

Одной из главных целей создания Организации Объединенных Наций и одной из центральных составляющих ее мандата является поддержание международного мира и безопасности. С момента своего возникновения Организация Объединенных Наций неоднократно приходилось предотвращать угрозу перерастания конфликта в войну, сключать противоборствующие стороны к тому, чтобы не полагаться на силу оружия, а сесть за стол переговоров, или же содействовать восстановлению мира, если конфликт все-таки возникал.

За прошедшие десятилетия Организация Объединенных Наций успешно содействовала прекращению целого ряда конфликтов, нерешко действуя при этом через Совет Безопасности – главный орган, занимающийся вопросами международного мира и безопасности. С окончанием «холодной войны» для Организации Объединенных Наций наступило время надежд и перемены и еще больших ожиданий, и государства-члены стали изучать пути укрепления ее потенциала в области превентивной дипломатии, миротворчества и поддержания мира.

Столкнувшись с проблемой резкого увеличения числа внутрисоударственных конфликтов, Совет Безопасности санкционировал проведение новаторских и комплексных операций по поддержанию мира. Организация Объединенных Наций сыграла важную роль в прекращении гражданской войны и установлении мира в Сальвадоре и Гватемале, в Камбодже и Мозамбике. Однако конфликты последнего времени, многие из которых характеризовались жестокими столкновениями на национальной почве, например в Сомали, Руанде и бывшей Югославии, поставили перед Организацией Объединенных Наций как миротворцем новые, непростые задачи [1].

Понятие и классификация международных организаций, их роль в современном мире. Впервые термин «международная межправительственная организация» был употреблен в п. 1 ст. 2 Устава Международного института унификации частного права (УНИДРУА).

Виды организаций (по охвату):

Универсальные (всемирные) организации, прежде всего, Организация Объединенных Наций (ООН). Кроме того, сюда следует отнести и такие специализированные организации как Организация Объединенных Наций по вопросам образования, науки и культуры (ЮНЕСКО), Всемирная организация

На сучасний ринок золота значительно впливають міжнародні фінансові інститути, в частині міжнародний валютний фонд, Банк міжнародних розрахунків, Європейський фонд валютної кооперації, Європейський монетарний інститут, Європейський центральний банк.

На час створення Міжнародного валютного фонду його члени вели частину в золоті (25%). Після внесення змін у Статут МВФ, в 1976 році цю процедуру отримали. Сьогодні Фонд приймає золото як оплату обов'язків тільки з одобрення членів, обсяг яких становить 85% всіх голосів. Вони не можуть привлекати золото для таких операцій, як оренда, арена, обмін або використання його як допоміжного засобу. Фонд може продавати золото по домовленості 85% членів. Страны досягли домовленості, що Фонд повинен для швидкого реагування на непередбачені зміни своїх активів для швидкого реагування на непередбачені зміни.

Означену роль в офіційних сделках з золотом грає Банк міжнародних розрахунків в г. Базелі (Швейцарія). Центральні банки використовують для покупки або продажу золота або як посередником в здійсненні сделок між собою (особливо коли избыточна інфляція по цьому поводу нежелательна). БМР також пропонує центральним банкам операції swap золота проти відповідно конвертируемой валюти.

Незважаючи на роль Європейського фонду валютної кооперації в здійсненні функцій золота. Страны-участники утримують в нем 20% відповідного золота. Вони, відповідно, помагають валютні одиниці ЕКЮ, які використовують як резервні активи. Таким чином, золото допомагає визначити кількість ЕКЮ в обігу в системі Європейської валютної системи.

Лондонська асоціація учасників ринку драгоцінних металів (ЛВМА) – це торговельна асоціація, базуючись в Лондоні, представляюча на оптовому ринку золота і срібла в Лондоні. Текущая робота асоціації охоплює різні сфери, в тому числі створення стандартів переробки і зберігання золота, регулювання торгової практики і нормативної документації. Она регулярно надає лондонський фіксинг. Лондонський фіксинг – це найбільш справедливий рівень цін для золота, срібла, платини і палладію. Установлення цін отримує відповідні замови клієнтів по всьому світу [1].

Таким чином, щоб створити ефективний ринок золота, в основу його розвитку необхідно заложити визначені науково обґрунтовані методи і принципи законодавчої бази. Обмеження динамічного розвитку ринку золота – важлива задача України на етапі формування економіки. В настоящее время Национальным Банком Украины созданы все условия для становления, эффективного функционирования и развития данного рынка.

Литература:

- 1 The London Bullion Market Association. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.lbma.org.uk.
- 2 The World Gold Council. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.gold.org/>.

думується категорія ролі багатай келе жер табути байлыктармен және жылжымайтын мүлікпен қатар экономиканы көтеріп тұрған жағдайлардың бірі болып табылады», деп атап кеткен болатын.

Түзелістік алған жылдардан бері Мемлекет басшылығының елімізді түгелдірудегі мақсатына, осыған сәйкес Үкіметтің алдына қойған стратегиялық жоспарларына сай жүргізіліп келе жатқан жер реформасы қазіргі таңда заман талабына сай жағасын табуы тиіс. Сонымен қатар, мемлекетімізде жер қатынастарын жана заман талаптары негізінде айқындап, тұрақтандыруға бағытталған, жер байлығымызды ел байлығымызға айналдырудың маңызды мәселелерін шешуге бағытталған жер заңнамасы даму үстінде десек болады. Міне, осы тұста біз жердің өзіне тән ерекшелігін, маңызы мен мәртебесін қатаң есте ұстауымыз қажет.

Болашаққа серпін беретін Жолдауда көрсетілген аса маңызды мәселелердің бірі, ол жер ресурстарын, оның ішінде ауылшаруашылық мақсатындағы жерлерді ұтымды, әрі нысанды пайдалану, оны бақылау және құқықтық жағынан қорғау болып табылады.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі.

1. Зиманов С. Политический строй Казахстана конца XVIII и первой половины XIX века – Алматы, 1960 г.
2. Сулейменов М.К. Вещные права по гражданскому законодательству Республики Казахстан – Алматы, 1996 г.
3. О соответствии на землю в некоторых зарубежных странах – Астана, 2002 г.
4. ҚР Жер заңдары – дипломная работа. freeararets.tv/51/-zhet-zadatu/61399.3998990.list4.html
5. Қазақстандағы жер қатынастарын құқықтық реттеу. magistr.kz/refereat/show/55827/2/3
6. Қазақстан Республикасының Жер кодексі, Астана «Сары арқа», 2003 ж.
7. «Жерді пайдалану құқығы» www.ttk.kz www.ttk.kz/Materialy/4552-Zherdi-paydalanu-kukygy.html.

KONSTYTUSYJNE PRAWO

Стещенко Т.В.

кандидат юридичних наук, доцент, Національний університет
«Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»

ДЕЯКІ ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ ВИБОРЧОГО ПРОЦЕСУ

Визнання народу носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні, а також формування демократичної правової держави вимагають активного дослі-дження проблем, пов'язаних із функціонуванням форм безпосередньої демократії. Найбільш поширеною формою прямого народовладдя є вибори. Вони по-стійно застосовуються у більшості країн світу, є «сучасною, цивілізованою пра-вовою формою завоювання й оновлення влади, привнесення її структур та діяль-ності у відповідність до потреб життя». Громадяни, беручи участь у виборі сво-їх представників, тим самим здійснюють фактично належну їм державну владу.

Як у вітчизняній, так і в зарубіжній науці конституційного права існує розмаїття точок зору з приводу визначення поняття виборів.

Коли говорять про вибори, то мають на увазі принаймні два значення цьо-го слова – широке та вузьке. Право вибору в широкому (філософському) розу-мінні є одним із вивів абсолютної свободи, адже, як відомо, найвища свобода – це свобода вибору. При цьому необхідно розмежовувати поняття «вибору» та «обрання». Вибирати – це видавати перевагу комусь або чомусь. Натомість обирати – значить визнавати когось авторитетною людиною, гідною вершити громадські справи. При обранні завжди існує вибір, навіть якщо баглотується один кандидат, – вибір обрати чи не обрати. Отже, вибори – це не самий тільки вибір, головним у них є обрання, делегування повноважень, наділення владою, визнання вищої авторитетності за певною особою, лідером.

Вибори у вузькому (правовому) розумінні розглядають як процес, спосіб, процедуру формування органів державної влади та місцевого самоврядування (представницьких органів) чи заповнення вакантних посад (обрання службових осіб) шляхом голосування. Під виборами також розуміють: участь громадян у здійсненні державної влади шляхом висунення кандидатів і обрання їх у пред-ставницькі органи державної влади; форму реалізації виборчих прав шляхом участі у виборчій кампанії; спосіб залучення громадян до виконання публічних функцій у державних і самоврядних установах шляхом голосування; передачу влади від виборців до тих, кого вони обирають; форму вираження волі народу стосовно тих його представників, яким він довіряє здійснювати державну вла-ду; сукупність етапів виборчих дій і процедур, регламентованих законодавчими і іншими нормативними правовими актами; акт волевиявлення народу, спрямо-

МІДЖНАРОДОВЕ ПРАВО

Белогусова Е.

Научний керіводитель: Романюк Е.И.
Донецький національний університет економіки та торгівлі
імені Михайла Грушевського, Україна

РЕГУЛІРОВАНИЕ РЫНКА ЗОЛОТА

Двойственная роль золота в мире обуславливает наиболее существенную характеристику и современного рынка золота – это двойственный характер и сочетание в себе двух качественно различных рынков: рынка золота как сырья и рынка золота как финансового инструмента. Также золото все еще остается объектом накопления для государств, структурной составляющей их резервов. Своеобразие всех этих аспектов рынка золота обуславливает необходимость обеспечения дополнительного регулирования этого рынка.

С целью исследования особенностей регулирования рынка золота предло-гается рассмотреть особенности функционирования международного рынка золота и влияние на рынок золота международных организаций.

Современный мировой рынок золота – это разветвленная структура гло-бальной круглогодичной торговли физическим металлом и производными ин-струментами, которая в значительной мере освобождена от государственного регулирования. В современной мировой практике применяются различные формы организации рынка драгоценных металлов:

- жестко регулируемый государством рынок – единственным покупателем и продавцом драгоценного металла являются центральные банки, а дру-гие субъекты рынка продают или покупают металл у них (Китай, ЮАР);
- торговля драгоценными металлами сосредоточена на специализи-рованных биржах или в специализированных секциях товарных или валютных бирж, правила осуществления операций, доступ операторов (прежде всего, не-резидентов) регулируется центральными банками (Франция, Турция);
- система свободной биржевой торговли драгоценными металлами (США, Люксембург, Гонконг);
- система межбанковской торговли драгоценными металлами, факти-чески монополизированной несколькими крупными банками или их объедине-ниями (Германия, Швейцария, Великобритания);
- система конкурентной межбанковской торговли с фактическим доминирова-нием нескольких банков – «маркет-мейкеров» (США, Япония, Голландия).

В некоторых странах сосуществуют различные формы организации тор-говли драгоценными металлами (например, биржевая и межбанковская), но это касается только стран с достаточно либеральным законодательством, которое позволяет конкурентно развиваться всем формам организации торговли [2].

вдяки створенню нових робочих місць без залучення бюджетних коштів, залучити іноземні інвестиції у сферу торгівлі та національну економіку взагалі.

Література:

1. Корольчук О.П. Франчайзинг як спосіб активізації інтеграції вітчизняного бізнесу у глобальні виробничі та збутові мережі // Економіка і фінанси підприємств. – 2010. – №5.
2. Назаренко А. Франчайзинг: бізнес по чужому рецепту / А. Назаренко. – Режим доступу : <http://www.liga.net/smi/show.html?id=123691>.
3. Степанова Т.О. Формування правових засад франчайзингу в Україні // Економіка та право. – 2009. – №3. – с.23-29.

ваний на формування складу органів державної влади і місцевого самоврядування; сукупність встановлених відповідно до інтересів народу організаційно-правових норм, якими держава гарантує виборцям реальну участь у формуванні представницьких органів державної влади як безпосередньо, вільним волевиявленням під час голосування, так і через обраних ними депутатів.

Ряд науковців вважають, що вибори є невід'ємним елементом громадсько-політичного життя, політичним суспільно-правовим інститутом.

У виборчому законодавстві приділяється велика увага виборчому процесу, тобто певної врегульованої правовими нормами сукупності дій громадян і уповноважених органів, які спрямовані на формування якісного і кількісного складу органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

Науковці-державознавці висловлюють різноманітні точки зору щодо поняття виборчого процесу. Так, І.П.Львівський, Б.А.Страшун, В.І.Ястребов пишуть, що виборчий процес – це діяльність уповноважених суб'єктів по підготовці і проведенню виборів, а також норми, що дану діяльність регулюють.

В.В.Молдован, В.Ф.Мегаленко вважають, що це встановлена законодавством процедура, порядок організації і проведення виборів, один із елементів виборчої системи.

В українській юридичній енциклопедії виборчий процес теж сформульовано як один з основних елементів виборчої системи, що забезпечує організацію проведення виборів у встановленому законом порядку.

В.В.Кравченко зазначає, що виборчий процес – це врегульована правовими та іншими соціальними нормами діяльність органів, організації, окремих громадян, їх колективів і груп з підготовки та проведення виборів до представницьких та інших виборчих органів державної влади і місцевого самоврядування.

М.І.Ставнійчук під виборчим процесом розуміє врегульовану законом специфічну діяльність уповноважених органів і громадян держави, спрямовану на формування конституційного якісного і кількісного складу органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

В.Д.Дворський у зміст виборчого процесу включає складну структуру технологій як ефективного засобу забезпечення і захисту активного і пасивного виборчого права громадян України шляхом послідовного впровадження комплексу виборчих дій та процедур.

Члени Центральної виборчої комісії України мають своє визначення виборчого процесу, під яким розуміють урегульовану законами діяльність уповноважених органів та громадян держави, спрямовану на підготовку і проведення виборів представницьких органів державної влади та органів місцевого самоврядування, обрання та наділення повноваженнями посадових осіб.

На основі різноманітних точок зору науковців, вчених-юристів можливо зробити висновок, що виборчий процес як правова категорія є окремим правовим інститутом конституційного права, під яким слід розуміти сукупність конституційно-процесуальних норм, що регулюють порядок формування предста-

виницьких органів держави та інших виборних органів державної влади і органів місцевого самоврядування, обрання посадових осіб держави.

Виборчий процес охоплює всю багатоманітність суспільних відносин, що виникають у зв'язку з формуванням означених органів та обранням посадових осіб. Він має свою внутрішню цілісність та відокремленість і розгортається у вигляді послідовно-регламентованих, спрямованих на забезпечення прийняття акту виборів, етапів, стадій. Від того наскільки якісно організований виборчий процес в державі, залежить результат виборів, а отже і належаща реалізація виборчих прав громадян України.

Серед характерних особливостей виборчого процесу називаються його опора на основи конституційного ладу, нормативна урегульованість дій учасників процесу організації і проведення виборів, логічна послідовність його стадій. Виходячи з цього, можливо охарактеризувати виборчий процес і з організації точки зору як врегульовану нормативно-правовими актами й іншими спеціальними нормами, діяльність учасників виборчого процесу, яка складається із взаємопов'язаних і побудованих у логічній послідовності стадій, що опираються на демократичні принципи національного виборчого права і направлено на надавати виборам легітимного характеру.

Література:

1. Яворський В.Д. Сучасний виборчий процес в Україні: політико-правовий аспект // *Вибори Президента України – 99: проблеми теорії і практики*. Збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції (доповіді, виступи, рекомендації). – К.: Центральної виборчої комісія, 2000. – С. 84-86.
2. Ставнійчук М.І. Законодавство про вибори народних депутатів України: проблеми теорії і практики. Автореф. канд. дисерт. – К.: Видавничий центр Інституту держави і права ім. В.М.Корського НАН України, 1999. – 18 с.
3. Кравченко В.В. Конституційне право України. Навчальний посібник. – К.: Атіка, 2000. – 320 с.
4. Ковальчук О.Б. Виборчий процес в Україні: конституційно-правові аспекти. 2002 р.
5. Князев С.Д. Избирательный процесс: Понятие, особенности и структура. // *Правоведение*. – 1999. – № 3. – С. 42-54.
6. Толдика Ю.М., Клименко Г.Б. Основы конституционного права Украины. Начальный посібник. – Х.: Фірма «Консул», 1998. – 117 с.

франчайзера може істотно покращитися за рахунок просування брэнда фірми-франчайзі.

У більшості випадків в організації франчайзингових відносин у ролі франчайзі функціонують суб'єкти малого підприємництва. Цей факт є неадекватним в одержанні необхідних знань і досвіду останніми для правильного й ефективного ведення визначеного виду бізнесу. Однак, разом з тим, у даному випадку з'являється проблема асиметричності інформації, наслідком якої може стати неадекватне реалювання суб'єктами слабких суб'єктів господарювання більшості витрат і внаслідок цього поглинання слабких суб'єктів господарювання більшість частини створенням економічних умов із застосуванням визначеної нормативно-правової бази.

Основними перевагами франчайзингу, які роблять цю форму господарювання привабливою для всіх зацікавлених сторін, є такі. Для франчайзера – це, по-перше, можливість отримати вигоду від швидкого розширення свого бізнесу, не вдаючись до кредитів та не беручи на себе серйозних фінансових зобов'язань. По-друге – це отримання від франчайзі плати (роялті) за користування комплексом виключних прав. По-третє – здійснення контролю за умовами реалізації своєї продукції порівняно з тим, який доступний виробнику, продукцію якого реалізують інші підприємства. По-четверте – розширення мережі розподілу свого товару (робіт, послуг), особливо при укладенні франчайзингових контрактів, за якими франчайзі зобов'язані купувати необхідне обладнання та інгредієнти для виготовлення кінцевого продукту у франчайзер. По-п'яте – отримання значних переваг при освоєнні іноземних ринків. Працюючи разом з франчайзі в іншій країні, франчайзер ближче знайомиться з іноземним законодавством та веденням бізнесу в місцевих умовах, знайомиться із запитами споживачів.

Для франчайзі необхідною відзначати такі позитивні моменти: а) передача франчайзером спеціальних знань за допомогою навчання та професійних консультацій з управління підприємством відкриває шляхи для створення торговельних точок, успішно конкуруючих з іншими підприємствами, що функціонують на тому ж ринку; б) використання добре відомого товарного знаку або знака обслуговування, що позитивно відображається на входженні франчайзі в ринок; в) можливість отримання у франчайзер обладнання та інгредієнтів, необхідних для виробництва кінцевого товару або послуги за цінами, нижчими за ринкові. Франчайзер переважно виступає як поручитель за франчайзі, наприклад, при зверненні за кредитом до банку; г) низька вірогідність банкрутства порівняно з іншими дрібними підприємствами.

Отже, розвиток та удосконалення застосування франчайзингових відносин у діяльності підприємств дозволить надати підприємству підприємцям, які тільки розпочинають свій бізнес, ініціювати розроблення нових ідей, методів і технологій у торгівлі; підвищити загальну культуру підприємницьких відносин; забезпечити високу якість обслуговування; сприяти соціальної стабільності за-

льної марки, технологій, ноу-хау та інших об'єктів інтелектуальної власності іншому суб'єктові підприємництва (франчайзі) протягом установленого терміну на обмеженій території і на визначених умовах. Таке право називається франшиза. Саме використання франшизи та ефективне співробітництво із франчайзером, як показує світовий досвід, сприяють підвищенню ефективності діяльності малих підприємств. Як видно з наведених визначень, принципів розподілу можливих вигод франчайзингу не має, що надає також додаткову можливість використання закордонного досвіду на основі нормативно-правової бази України.

За кордоном франчайзинг давно та успішно застосовують у різних різних сферах підприємницької діяльності. На ринку України франчайзинг інтенсивно розвивається і стає дедалі популярнішим. Франчайзинг застосовується в будівництві, торгівлі, проведенні ремонтних робіт, зокрема ремонті автомобільного транспорту, наданні послуг, зв'язаних з одержанням утворення, консульгуванням, рієлторською діяльністю, туризмом і т. д. За даними «FRANCHISE Sopotiation», при цьому близько 50 % усіх франчайзингових мереж світу працюють у сфері торгівлі, де ключове місце належить закладам фаст-фуд, ресторанам, магазинам промислових і продовольчих товарів.

Нині для застосування франчайзингу в Україні існують такі передумови:

- обумовлено необхідність просування на українському і міжнародному ринках вітчизняних виробників;
- формування малого підприємництва, суб'єктам якого необхідна підтримка не тільки і не стільки матеріальна, скільки в організації бізнесу, інформаційному забезпеченні, маркетингових дослідженнях і реклами;
- необхідність формування і відпрацювання системи управління якістю по всьому ланцюгу взаємопов'язаних циклів «виробник-споживач»;
- нааяність системи правових норм, що може бути використана для формування франчайзингу.

Якщо розглядати статистику розвитку малого бізнесу в Україні у сфері торгівлі, наданні послуг із ремонту автомобілів, побутової техніки і предметів особистого споживання, то можна побачити, що існує величезний потенціал для використання франчайзинга в системі відносин між великим і малим бізнесом, зокрема, формування галузевих кластерів, що, у свою чергу, приводить такі об'єднання до досягнення синергетичного ефекту.

Франчайзингові відносини, як правило, прибуткові для обох сторін. Так, фірма-організатор більш ефективно використовує свої можливості, ресурси, потенціал для забезпечення не тільки власних потреб і досягнення поставлених на конкретний період часу цілей, але й потреб і цілей фірми-франчайзі, що без такої підтримки не змогла б досягти власних цілей. Фірма-франчайзі, використовуючи відомий добре визнаний на ринку бренд, одержує можливість істотно знизити витрати на трансакційну складову. Разом з тим потенціал фірми-

Окытушы, кукык магистрі Пошанов Н.Н., студент Қосбармаков Н. К.А. Жауы атындағы Халықаралық Қазак-Түрік Университеті, Түркістан

САЙЛАУ ҚҰҚЫҒЫНЫҢ ТҮСІНІГІ ЖӘНЕ ОНЫҢ ҚАҒИДАЛАРЫ

Сайлау саясатта кенінен тараған билік өкілеттілігін бөлу тегіктерінің бірі болып табылады. Билікті бөлуде сайлаудан басқа тағайындау әдісі, биліктің мұра болып берілуі, кооптация (сайланбалы органдар құрамына қосылма сайлауды откізбестен жана мүшелерді немесе кандидаттарды енгізу) қолданылады. Бұғардын, әрине, сайлауға қарағанда бірқатар артықшылықтары бар. Мысалы, тағайындау әдісі мәселелерді қарастыру мен оларды шешу жолдары бірінтай саяси пікірлес топты құруға мүмкіншілік жасайды. Тағайындалған тұлға тағайындаушының алдында жәе жауапкершілікте болады және «жөқарыдан төмен билік» пен «тікелей бағыныштылықты» құрады.

Зан әлебиеттерінде «сайлау» түсінігі тар және кең мағынада қолданылады. Бірінші жағдайда сәйкестелген аумақта тұратын сайлаушылардың өкілді орган құрамына ұсынылған кандидаттарға бойынша дауыс беруі түсіндіріледі. Ал, екінші жағдайда әрбір мандатқа екі немесе одан да көп кандидаттар ұсыну шартымен мемлекеттік билік органдарын құру тәсілі анықталады.

Қазіргі кезеңде өкілді органдарды сайлау әдісі кенінен тараған және түрлері сан алуан. Жалпы, сайлау арқылы әртүрлі билік органдары – парламенттер, мемлекет басшылары, кей жағдайларда үкімет, сот органдары, жергілікті өкілді және аппарату органдары, жергілікті өзін-өзі басқару органдары құрылады.

Зан әлебиеттерінде «сайлау құқығы» екі түрлі – объективтік және субъективтік мағынада қолданылады. Объективтік сайлау құқығы – мемлекеттік билік органдары мен жергілікті өзін-өзі басқару органдарының сайлауын өткізу барысында туындайтын қотамдық қатынастарды реттейтін құқықтық нормалар жүйесі.

Субъективтік сайлау құқығы – азаматтардың мемлекеттік билік органдары мен жергілікті өзін-өзі басқару органдарын сайлауына қатысу, оларды сайлау және сайлану құқығының мемлекеттен кепілдендірілген мүмкіншіліктері [1, 355]. Бұл тұрғыда, сайлау құқығын белсенді және бәсең сайлау құқығы деп бөлуге болады.

Белсенді сайлау құқығы азаматтардың билік құрылымдарын құруда және республикалық референдумдарда қатысу құқығы. Ал, бәсең сайлау құқығы азаматтардың мемлекеттік билік органдары мен сайланбалы жергілікті өзін-өзі басқару органдарына сайлану құқығы.

Қазақстан Республикасының сайлау құқығының өзінің қайнар көздері бар. Оларға сайлауды өткізу тәртібін анықтаушы конституциялық-құқықтық нормаларды қамтитын нормативтік құқықтық актілер жатады.

Сайлау құқығы белгілі қатидаларға негізделеді. «І ен мағыналы түсініктемелер» болып саналатын, сайлау құқықтарының қатидалары немесе сайлау қатидалары дегеніміз, ол – «құқықтық нормалармен бекітілген, сайлау процесінің демократизмін және мәнін білдіретін, манызды басшылық бағамалар» [2,58]. Сайлау заңнамасының даму барысында элементтік қауымдастықта сайлау құқығының негізгі қатидалары бекітіліп, бұлар көптеген мемлекеттер тарапынан мақұлданып, халықаралық әмбебап және аймектік құжаттарда, сондай-ақ кейбір мемлекеттердің ұлттық заңнамасында көрініс тапқан.

Сайлау құқықтарының нормаларын бағалау, түсіну және түсінік беру жұмыстары, олардың зор маныздылығын білдіретін сайлау құқықтары қатидаларының өнбойы арқылы өтеді. Сайлау құқықтары қатидаларын саралаудың яғни классификациялаудың күрделі мәселелері әлі күнге өз шешімін ташпай отыр. Көпшілік таныған, мойындалған біртекті классификация жоқ, әрбір автор өз нұсқасын ұсынуға. Мысалы, С. Д. Князев бұл қатидаларды, олардың сайлау құқықтарының ара қатынастарын құқықтық реттеу механизмі арқылы белгілі бір мақсатқа бағытталғанын пайдалана отырып, екі топқа бөледі:

– сайлауды ұйымдастыру мен оны өткізу қатидалары (мезгілділігі мен міндеттілігі, ерік білдіру еркіндігі, бағамалығы, сайлауды ұйымдастырушы және жүргізуші ұйымдардың тәуелсіздігі);

– азаматтардың сайлауға қатысу қатидалары (бұқаралық, теңдік, тікелей сайлау құқығы, жасырын дауыс беру, сайлауға қатысу еркіндігі) [3,23].

Сайлау құқығының негізін өте күрделі материалдық-процессуалдық құрылым ретінде қарау – сайлау қатидаларын саралаудың ұтымды негізделген бағыты ретінде ұсынылады. Яғни, бұл дегеніміз сайлау құқығының қатидаларын материалдық-құқықтық және процессуалдық-құқықтық деп саралауға болады. Материалдық-құқықтық қатидалар сайлау саласындағы қатынастарды құқықтық реттеудің негізі, бастауы болып табылады. Оларды азаматтардың сайлауға қатысуы қатидасы және сайлауды ұйымдастыру және өткізу қатидасы деп бөлуге болады. Ал, сайлау процесінің қатидаларына – сайлау процесінің заңдылығы, анықтығы, сайлауды ұйымдастыру мен сайлауды өткізуді арнайы құрылған органдың жүргізуі жатады.

Халықаралық құқықтық актілерде сайлау қатидалары кешенді түрде қарастырылады. Мысалы, Адам құқығының жалпыға бірдей декларациясының 21-ші бабының 3-ші тармағында және Азаматтық және саяси құқықтардың халықаралық пактісінің 25-бабының в) тармағында – сайлаудың бұқаралығы, теңдігі, сайлаушылардың ерік білдіру еркіндігі және құпия дауыс беру сияқты сайлаудың негізгі қатидалары айқындала түседі. ЕҚЫҰ-ның адамзаттық өлшемдері туралы Конференциясының Копенгагендік мәжілісінің құжатында демократиялық сайлаудың негізгі халықаралық қатидалары анықталған:

«Халықтың еркі үкімет басқаруының негізінде қызмет етуі үшін қатысушы-мемлекеттер:

PRZEDSIKWIORCZE I BANKOWE PRAWO

Ярем Олена Анатолійна

Коледж Сумського національного аграрного університету, Україна

ДОГОВІР КОМЕРЦІЙНОЇ КОНЦЕСІЇ – ОСНОВА ДІЯЛЬНОСТІ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

У сучасних умовах запорукою успішного функціонування підприємств є формування гнучкою змішаної структури економіки, яка відповідає загальносвітовим тенденціям та містить різні форми власності та адекватні їм моделі ведення бізнесу. Основною ринковою економіки, з одного боку, є великі підприємства, які надають їй стабільності та керованості, визначають рівень науково-технічного та виробничого капіталу, з іншого – малий бізнес, який формує конкурентне середовище, характеризується високою мобільністю та забезпечує самостійність підприємницької ініціативи. Саме тому в українській економіці особливої актуальності набувають процеси розвитку малого і середнього бізнесу.

Становлення малого підприємництва, його ефективна взаємодія з великими підприємствами розглядається на державному рівні як необхідна умова подолання негативних процесів в економіці та забезпечення безпеки підприємницької діяльності. Малі підприємства, які не вимагають великих стартових інвестицій і забезпечують досить високу швидкість обігу ресурсів, можуть істотно покращити структуру національної економіки та забезпечити насичення вітчизняного ринку споживчих товарів і послуг. Завдячай у структурі економіки розвинених країн мали та середні підприємства становлять переважну більшість. Водночас розвиток малого і середнього підприємства в Україні стикається з цілою низкою проблем, серед яких чи не найоповнішою є започаткування бізнесу.

Перед майбутніми підприємцями постає вибір одного з трьох можливих способів входження в бізнес: перший – відкриття нової справи «з нуля», другий – купівля існуючого бізнесу, і третій – придбання франшизи. Взаємодія та взаємовплив діяльності великих та малих підприємств у сучасній системі розвитку країни передбачає застосування такої форми функціонування взаємовідносин як франчайзинг.

У статті 1115 ЦК України франчайзинг визначається як комерційна концесія, за договором якої одна зі сторін (правовласник) зобов'язується надати іншій стороні (користувачеві) за плату право користування відповідно до її вимог комплексом приналежних їй сторони прав із метою виготовлення і (або) продажу визначеного виду товару й (або) надання послуг. Сутність франчайзинга складається в наданні одним суб'єктом підприємницької діяльності (франчайзером) права на здійснення визначеної діяльності з використанням його торгове-

тньо проекта (статья 103.2 проекта), так как в отношении ограниченно вменяемых лиц следует применять нормы о прекращении принудительных мер медицинского характера, содержащиеся в статье 103.1 проекта, а в случае, если к таким субъектам применялось стационарное лечение, то необходимо руководствоваться нормами о зачете времени применения принудительных мер медицинского характера. В связи с чем, распространяем действие нормы о зачете времени применения принудительных мер медицинского характера не только на лиц, утративших уголовно-исполнительную и уголовно-процессуальную дееспособность, но и на ограниченно вменяемых лиц, находящихся на стационарном принудительном лечении.

Статья 104 проекта в отличие от статьи 103 действующего УК РФ определяет понятие времени применения принудительных мер медицинского характера (ч. 1 статьи 104 проекта). Кроме того, в указанной статье даны признаки зачета всех видов наказания, а не только лишения свободы как в действующем УК РФ.

Таким образом, при разработке проекта Главы 15 УК РФ нами предпринята попытка устранить имеющиеся пробелы и противоречия в действующих уголовно-правовых нормах, предложены новые положения, расширяющие сферу применения принудительных мер медицинского характера с целью повышения их эффективности и снижения показателей повторных общественно опасных деяний со стороны лиц с психическими расстройствами. На основе разработанной нами концепции мер безопасности медицинского характера предложены критерии назначения данных мер, выбора их вида, основания изменения, продления и прекращения. Даны научные пояснения к каждому положению, что будет способствовать облегчению практики применения норм о принудительных мерах медицинского характера, прежде всего, для юристов и уменьшит тенденцию возложения на психиатров функций, не связанных с их деятельностью.

7.1. Сайлауды заңда бекітілгендей, ақылға сыйымды аралықтарда өткізіп тұрады.

7.2. Мандаттардың, тым болмаса ұлттық заңнамалық органның бір палатасында, бүкілхалықтық сайлау кезінде, кандидаттардың еркін атсалысатын нысаны болуына жол береді.

7.3. Кәмебетке толғаннардың жалпылама және тең сайлау құқығына келіпдік береді.

7.4. Дауыс берудің құпия етуін немесе еркін дауыс беру арқылы тең әрекеттердің жүруін, дауысты санау және оны жариялаулардың шынайылығын, сондай-ақ ресми қорығандылардың баспасөзде жариялануын қамтамасыз етеді...

7.6. Жеке тұлғалардың немесе топтардың құқықтарын сыйлайды, оларға толық тәуелсіздік жағдайында өздерінің саяси немесе басқа да партиялардың құруға келері жасамай және осындай саяси партиялар мен ұйымдарға, бір-бірімен заң және үкімет органдары алдында тең дәрежелілік негізінде, қажетті заңды келісімдер ұсынылады» [4].

Осылайша, сайлау өткізудің негізгі қағидалары болып – жариялылық, жалпыға бірдей, теңдік, тікелей дауыс беру, мезгілділігі, саяси және идеологиялық көпжақтылық, ерік білдіру бостандығы, дауыс беру құпиялылығы, сайлау еркіндігі – сайлау өткізудің негізгі қағидалары болып табылады. Осы қағидалар еліміздің Конституциясында және «Қазақстан Республикасындағы сайлау туралы» Конституциялық заңында тура және жанама түрде анықталып, бекітілген.

Жалпыға бірдей сайлау құқығы қағида – мемлекет азаматтарына олардың жынысына, ұлтына, нәсіліне және діни көзқарасына, нанымдына, әлеуметтік және лауазымдық және мүлкілік жағдайына қарамастан сайлау құқығын және сайлау процесстеріне қатысу құқығын қамтамасыз етеді. Қазақстанда сайлаушылар шеңбері шектеулі бола алады, егер де сот азаматты әрекет қабілетсіз деп таныған жағдайда және сот үкімі бойынша бас бостандығынан айыру орындарында жасаған қылмысы үшін жазасын өтеп жатқан тұлғалар сайлауға қатыса алмайды.

Сайлау құқығының теңдік қағида – барлық сайлаушылар сайлауға теңдік негізінде қатысады ері олардың әрқайсысының бір болуымен теңсізше бір дауыс болады. Бұлдан басқа, бұл қағида сақтау үшін, барлық дауыстардың теңдігі мен дауыс беру нәтижесіне тең ықпал етуі маңызды шарты болып саналады. Сондай-ақ, бұл қағида сақталуы шарттары бүкіл дауыстар салмағының тең болуы және олардың сайлау нәтижесіне тең ықпал етуі болып табылады. Бұл бірінші өкілдік нормасымен қамтамасыз етіледі, яғни сайлау округтерінде тең сайлаушылар саны бойынша құру арқылы әрбір депутатқа дауыс беру.

Төте сайлау құқығы – Қазақстан Республикасының Президенті, Парламент Мәжілісі мен мәслихаттарының депутаттары, жергілікті өзін-өзі басқару органдарының мүшелерін сайлау кезінде қарастырылған [5]. Әрбір сайлаушы Президент, Парламент Мәжілісі және мәслихаттар депутатты, жергілікті өзін-өзі

басқару органдарына мүшелігінде болуын қалайтын үміткерге тікелей өз даусын береді. Ұлттық заң шығарушы органның бір палатасының депутаттарын тікелей дауыс беру арқылы сайлау демократиялық сайлаудың шарттарының бірі болып табылады. Сонымен бірге жанама дауыс беруді халықтың еркін білдірудің демократиялық емес нысаны деп есептеуге де болмайды. Өйткені көптеген мемлекеттерде соның ішінде демократиялық мемлекеттерде мемлекеттің жоғарғы органдары мен дауазымды тұнгалары жанама сайлау арқылы сайланады. (АҚШ, ФРГ – президенттері, Францияда – Сенат және т.б.)

Қазақстанда Парламент Сенатының депутаттарын жанама түрде сайлау республикалық деңгейде әр түрлі аймақтағы адамдардың өкілдігін қамтамасыз етеді. Сондай-ақ жанама сайлауда таңдаушылар олардың аздайынан алдын-ала келісімдерге келе алады, яғни Сенат депутатына сайланатын кандидаттарды алдын-ала бағалап, Сенатқа білікті, барынша кәсіби, іскер кандидаттардың сайлануын қамтамасыз етеді [2,72].

Жасырын дауыс беру қаридә ретінде сайлаушының сыртынан бақылау және ерік білдірудің қалағалау мүмкіншілігінен алшақтатады және бұл ерік білдірудің толық бостандығына кепіл беруге бағытталған. Құпиялықты қамтамасыз ету мақсатында дауыс берілетін орындарда сайлаушылар өз боллгетеньдерін толтыру үшін сырт көзден тасалайтын, жабық арнайы кабинетармен жабыдықталады. Жабық дауыс беруде сайлау боллгетеньдері нөмірленбейді немесе ешқандай белгі қойылмайды, сөйтпін дауыс берушінің жеке басын анықтауға жол берілмейді. Дауыс берудің бұзылуына кінәлі лауазымды адамдарға заңи жауапкешілік белгіленген.

Сайлау еркіндігі дегеніміз – әрбір азамат сайлауға қатысуды немесе қатыспауды өзі шешеді дегенді білдіреді. Азаматтарды ешкім де еріксіз сайлауға қатыстыра алмайды, немесе сайлауға қатысу құқығынан айыра алмайды. Әрбір азамат сайлауға қатысу немесе қатыспау туралы шешімін саналы түрде шешуі қажет. Өткен Президент сайлауы кезінде сайлаушылар электораты жоғарғы белсенділік танытты, бұл халықтың саяси мәдениетінің көтерілу көрсеткіші болып табылады.

Ерік білдіру бостандығы қағидасы қазақстандық заңнамада сайлаудың еркіндігі қағидасының жалғағы ретінде көрсетілген. Яғни, ешкім де азаматты сайлауға қатысуын немесе қатыспауын мәжбүрлей алмайды, сондай-ақ оның ерік білдірудің шектеуге жол берілмейді. [5]. Азаматтарға өз еркін білдіруде толық бостандық кешілдендірілген және кез-келген қысым жасауға тыйым салынады. Э. Мұхамеджанов сайлау заңнамасындағы барлық кандидаттарға қарсы дауыс беру немесе барлық саяси партияларға қарсы дауыс беру жағдайын алып тастауды теріс бағалайды [6,54]. Егер де, азамат өз боллгетенін бос қалдырса, онда бұл сайлау нәтижесін бұрмалауға алып келеді. Заңнамадағы мұндай өзгеріс сайлаушылардың саналы түрде барлық кандидаттарға және саяси партияға қарсы дауыс беруді есепке енгізілмейді және бұл сайлау құқығының бұзылуына сілтейді.

Статья 102 действующего УК РФ является излишне объемной, в этой связи нами сформулированы две самостоятельные статьи – 103 и 103.1. Статья 103 проекта содержит три части, регулирующие вопросы освидетельствования лиц, которым назначены принудительные меры медицинского характера. В части 1 статьи 103 проекта сформулировано предписание о *продлении*, изменении или прекращении этих мер не реже одного раза в шесть месяцев. Таким образом, предусмотрен единый срок для продления, изменения и прекращения. Часть 2 статьи 103 проекта закрепляет круг лиц, по инициативе или ходатайству которых проводится освидетельствование. В части 3 указанной статьи определяется порядок подачи ходатайства о проведении освидетельствования. В части 1 статьи 103.1 проекта определен порядок продления, изменения и прекращения принудительных мер медицинского характера, в частях 2 – 4 закреплены основания таких действий. При определении соответствующих оснований учитываются динамика общественной опасности. Продление их применения осуществляется в случаях, когда психическое состояние лица существенным образом не изменилось, и оно представляет такую общественную опасность, которая имела место при избрании данного вида мер. При изменении вида принудительных мер медицинского характера изменяются выделенные нами виды общественной опасности, последняя возрастает или уменьшается, что требует изменения характера наблюдения. О необходимости прекращения принудительных мер медицинского характера свидетельствует достижение целей их применения и, следовательно, утрачивается общественная опасность лица.

Статья 103.2 проекта сконструирована с учетом особенностей принудительных мер медицинского характера, соединенных с исполнением наказания. В части 1 комментируемой статьи определяется вид принудительного лечения и категория лиц, которой они назначаются. В части 2 закреплено положение, принципиально отличающееся от нормы, содержащейся в части 2 статьи 104 действующего УК РФ. Предлагается распространить на ограниченно вменяемых лиц порядок изменения принудительных мер медицинского характера, применяемый к остальным субъектам, когда тип стационара избирается в зависимости от степени общественной опасности лица. В части 3 статьи 103.2 проекта указываются учреждения, исполняющие принудительные меры медицинского характера. Указано также, что принудительные меры медицинского характера, соединенные с исполнением наказания, в случае общественной опасности лица могут быть назначены *исключительно осужденным*, их применение может быть продолжено в случае *исключительно осужденного освобождения*, а также в отношении *лиц, отбывших наказание*, но нуждающихся в принудительном лечении. Данное положение устраняет, имеющийся в уголовном законодательстве пробел, когда принудительные меры медицинского характера назначаются только в случае реального отбывания наказания и прекращаются в связи с условно-досрочным освобождением или отбывтием наказания. Положение, содержащееся в ч. 3 и 4 статьи 104 действующего УК РФ, не включены в одноименную ста-

статьи 100 проекта сформулирована таким образом, чтобы правоприменителю стало ясно, что амбулаторное принудительное лечение и наблюдение у психиатра может назначаться в качестве завершающей меры после применения стационарных видов лечения, если достигнута медицинская цель-минимум. Корректировка предписания проведена, чтобы обеспечить адаптацию лица с психическим расстройством к условиям вне стационара, закрепление ремиссии. Поскольку в ряде случаев стационарные условия выступают в качестве сдерживающего фактора, данная практика будет способствовать предотвращению повторных опасных деяний.

В статье 102 указаны критерии назначения стационарных видов: «небольшая опасность; повышенная опасность; особая опасность лица. Наш подход обусловлен тем, что необходимость принудительного лечения в психиатрическом стационаре общего типа с обычным наблюдением связана с тем, что при относительно быстрой выведения лица из психотического состояния сохраняется вероятность совершения им повторного общественно опасного деяния либо у него отсутствует критическое отношение к своему состоянию. Такое лицо помещается в стационар для закрепления результатов лечения. Состояние лица должно допускать возможность его содержания совместно с пациентами, не совершавшими общественно опасных деяний и получающих психиатрическую помощь добровольно. Данный вид следует избирать также в случае, если по психическому состоянию лицо могло проходить лечение в амбулаторных условиях, однако для его назначения имеются социальные «противопоказания». На принудительное лечение в психиатрические стационары специализированного типа с постоянным наблюдением направляются лица, которые представляют повышенную опасность. Для них характерно совершение повторных общественно опасных деяний при наличии стойких антисоциальных установок. Указанные субъекты склонны к нарушениям обычного режима, что исключает их нахождение с пациентами, не совершавшими общественно опасных деяний. Они нуждаются в постоянном наблюдении со стороны медицинского и вспомогательного персонала. Принудительное лечение в психиатрическом стационаре специализированного типа с интенсивным наблюдением назначается в случае особой опасности, которую представляют большие с психотическими состояниями и продуктивной симптоматикой (шизофрения и другие психозы с идеями преследования, императивными галлюцинациями). Указанные лица склонны к систематическим повторным общественно опасным деяниям и грубым нарушениям обычного режима. В отличие от других видов принудительных мер медицинского характера при назначении принудительного лечения в психиатрическом стационаре специализированного типа с интенсивным наблюдением социальные факторы (например, иные (непсихические) заболевания лица, наличие иждивенцев и т.д.) почти не учитываются. Особая опасность таких лиц обусловлена их психическим состоянием, обуславливающим их агрессивно-насильственное поведение.

Сайлау процесін ұйымдастырудың конституциялық қағидалары, оның ішінде заң негізінде сайлауды өткізудің міндеттілігі және мерзімділігі қағидалары еркін сайлау өткізу және заңның үстемділігіне негізделген демократиялық азаматтық қоғам мен құқықтық мемлекет құруға жағдай жасайды.

Сайлау мезгілділігі қағидаcы – Қазақстан Республикасының Конституциясында және сайлау туралы Конституциялық заңында бекітіліп және сонда белгіленген мерзімге сай сайлаулар уақытылы өткізіліп тұруын қадалайды. Мәселен, Президент сайлауы бес жылда бір рет өткізіліп тұрады, ал Сенат депутаттарының өкілеттілігі – алты жыл, Мәжіліс депутаттарының өкілеттілігі – бес жыл [5].

Саяси және идеологиялық көпжақтылық – сайлау құқығының қағидаcы ретінде саяси партиялар мен басқа да қоғамдық ұйымдардың сайлау процесіне еркін және теңдік негізінде сайлауға қатысуын білдіреді. Бұл қағида ең алдымен Қазақстан Республикасының Конституциясында (5-бап) және заңнамағларда үкіметтің басқару органдарының депутаттығына кандидаттарды, сонымен қатар, Президенттікке кандидаттарды тіркеу туралы, аймақтық сайлау комиссияларын құру туралы нормаларында, Қазақстан республикасының «Саяси партиялар туралы» және «Қоғамдық ұйымдар туралы» заңдарында ағалып көрсетілген. Сайлау комиссиясының мүшелігіне кандидаттар бұрын республикалық та, жергілікті де қоғамдық ұйымдар мен саяси партиялардан ұсынылатын болса, 2004 жылдың 16-шы маусымында енгізілген өзгертулер мен толықтыруларға сәйкес, кандидаттарды ұсыну құқығы, енді бірінші кезекте, тек қана саяси партияларға ғана берілгенді.

Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаты С.В. Киселев «сайлау процесінің барлық субъектілеріне тең дәрежеде сайлау комиссиясының жұмысына қатысу мүмкіншілігін беру керек... Сайлау комиссиясының мүшелігіне кандидаттарды ұсыну құқығы республикалық, жергілікті қоғамдық ұйымдарға және басқа да коммерциялық емес ұйымдарға бірдей берілуі керек» деп санайды [7,12]. Ал, жана өзгертулерді жақтайтындар, қоғамдық ұйымдардың саясаттандырылу мүмкіншілігін алға тартады. Негізінен саяси партия құруудың бірден-бір мақсаты саясатқа араласу болғандықтан, ең алдымен саяси партияларға осындай құқықты берген жөн деп есептейміз. Мұнымен қоса, қоғамдық бірлестіктер, бұл құқықтан біржола айырылмайды. «Мәслихат белгілеген, сайлау комиссияларын құру... саяси партиялардың ұсыныстары болмаған жағдайда, мәслихаттар сайлау комиссиясын өзге қоғамдық бірлестіктердің және жоғары тұрған сайлау комиссияларының ұсынысы бойынша сайлайды» [5].

Тағы даулы жағдайлардың бірі саяси партиялардың Мәжіліс депутаттарының партиялық тізім бойынша өтетін сайлауына қатысуындағы «шектеуші барьер» мәселесі болып табылады. Шектеуші барьер көптеген елдерде бар, бірақ өзінің ауқымы бойынша ерекшеленеді. Израильде шектеуші барьер көрсеткіші 1%, Данияда 2%, Шри-Ланкада 2,5%, Аргентинада 5%.

Түптеп келгенде, шектеуші барьер партиялардың теңдік қағидасын бұзады. Бұның нәтижесінде сайлаушылар дауысының теңдігі қағидасы да бұзылады.

Шектеудің белгілі-бір мөлшерде саяси партиялар теңдігі қағидасын бұзғанымен, оның он тиімділіктерін атап өтпеуге болмайды. Шектеудің төмен болған жағдайда еліміздің заң шығарушы органдарындағы партиялардың өкілділігінің көбірек болғанмен, партиялық фракциялар аз және әлсіз болады, сондай-ақ, оппозиция да әлсіз болар еді. Әлемдік тәжірибеде, шектеудің ең тиімді деп белгіленген белгілі-бір мөлшері жоқ. Демек, әрбір ел өзінің ұлттық ерекшеліктеріне қарай белгілейді.

Атағып, қарастырылған қағидалар сайлау құқықтарының бастамалары бола отырып, демократиялық институттың манызды нормаларында одан әрі дами бермек. Сонымен қатар, қазақстандық сайлау құқығында негізгі қағидалардан шығатын және олармен тығыз байланыста болатын материалдық және процессуалдық қағидалар деп саралауға болады. Сайлау құқығының аса манызды қағидалары еліміздің сайлау заңнамасында анықталған. Олардың сақталуы және сайлау тәжірибесін жүйелік зерттеу мен оны әрі қарай жетілдіру құқықтық мемлекет кұру жолындағы ең негізгі шарттар болып табылады.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Конституционное право Республики Казахстан: Учебник / Сост. д.ю.н., профессор А.Т. Ашеулов. – Алматы: КазГЮА, 2001.
2. Мұхамеджанов Э.Б. Избирательное право Республики Казахстан. Алматы, Жеті Жарғы, 2001.
3. Князев С.Д. Принципы российского избирательного права// Правоведение. 1998.
4. Документа Копенгагенского совещания Конференции по человеческому измерению СБСЕ. Копенгаген, 29 июня 1990г.: Сборник международных документов. Хельсинский фонд по правам человека, Варшава, 2002.
5. «Казахстан Республикасының сайлау туралы» 1995 жылғы 28 қыркүйектегі Қазақстан Республикасының Конституциялық заңы.
6. Мұхамеджанов Э.Б. Выборы прошли, и что дальше? // Юрист, – 2005. №2
7. Киселев С.В. «Комментарии к некоторым изменениям и дополнениям в Конституционный закон Республики Казахстан «О выборах» // Юрист, 2004, №1.

общественной опасности указанных лиц. Процессуальное основание неназначения принудительных мер медицинского характера – совершение деяния небольшой тяжести, после внесения изменений в УК РФ Федеральным законом от 7 декабря 2011 г. № 420-ФЗ и деания средней тяжести – не только не следует включать в УК РФ, но и подлежит исключению из УПК РФ. Формальное основание неназначения таких мер не отражает реальной общественной опасности лиц с психическими расстройствами, поэтому возрастает риск совершения ими повторных тяжких и особо тяжких деяний.

В предложенном проекте достигнуто соответствие между наименованием статей и их содержанием, что облегчит толкование уголовно-правовых предписаний и позволит избежать трудностей при реализации данных положений на практике. Так, в отличие от статьи 97 действующего УК РФ, состоящей из трех предписаний, в которой допущено явное несоответствие между наименованием статьи и ее содержанием, указанных недостатков устранен за счет изменения заголовка статьи и корректировки ее текста. Субъектный состав принудительных мер медицинского характера, основания их назначения и назначения выделены в самостоятельные статьи.

В статье 100 проекта в отличие от действующих норм о видах принудительных мер медицинского характера включен характер наблюдения, в котором нуждается лицо с психическим расстройством: амбулаторное, обычное, стационарное, интенсивное. Корректировка уголовно-правового предписания проведена в связи с тем, что законодатель указал режим наблюдения в отношении амбулаторных и некоторых стационарных мер принудительного лечения.

В действительности амбулаторное наблюдение осуществляется, когда пациент приходит на приеме к психиатру; обычное предполагает, что лицо находится в стационаре, однако специальных средств охраны и наблюдения не применяется; постоянное наблюдение подразумевает обеспечение стационара охраной по периметру; интенсивное – заключается в непрерывном наблюдении за пациентами со стороны персонала психиатрической больницы, применяются повышенные меры безопасности.

В статье 101 проекта определен критерий применения амбулаторного принудительного лечения и наблюдения у психиатра – наименьшая общественная опасность лица с психическим расстройством. Назначение и применение амбулаторного принудительного лечения и наблюдения у психиатра влечет ограничение прав и свобод лица с психическим расстройством в меньшей степени, чем стационарные виды и требует осознания лицом необходимости самостоятельного посещения психоневрологического диспансера. В этой связи в части 2 указанной статьи сформулировано исключение из положения, закрепленного в части 1 этой статьи. Так, в случае, если лицо представляет наименьшую общественную опасность, однако имеются социальные «противопоказания»: алкоголизация, присутствие отрицательного лидера в окружении, не благоустроенность и т.п., то данный вид принудительного лечения не применим. Часть 3

1. Зәчет еремени примененяя принудительных мер медицинского характера состоит во включении в срок отбытого наказания времени пребывания в психиатрическом стационаре лицам, указанным в пунктах «б», «в» статьи 98 настоящего Кодекса.

2. Время пребывания лиц, указанных в пунктах «б», «в» статьи 98 настоящего Кодекса, засчитывается в срок отбытого наказания из расчета одного дня пребывания в психиатрическом стационаре за один день лишения свободы, принудительных работ либо содержания в дисциплинарной воинской части или ареста, два дня ограничения свободы, три дня исправительных работ или ограничения по военной службе, восемь часов обязательных работ.

Таким образом, в часть 1 статьи 97 проектируемой главы включена дефинитивная норма, в которой дано определение понятия «принудительные меры медицинского характера», в части 2 указанной статьи уточнен перечень целей их применения, исходя из разработанной нами концепции мер безопасности медицинского характера. Сформулированное определение информирует правоприменителя о том, что данные меры являются мерами безопасности и не сводятся к лечению. Их содержание заключается в принудительном лечении, наложении стационарного содержания и уходе. Формулировка медицинской цели-минимум, в качестве которой указано «такое улучшение психического состояния, при котором утрачивается их общественная опасность» позволяет избежать преждевременного прекращения таких мер в случае установления кратковременной ремиссии. Кроме того, показано, что достижение медицинских целей является применением принудительных мер медицинского характера способствуя предупреждению новых общественно опасных деяний (преступлений).

В самостоятельную статью 98 выделен перечень лиц, которым могут быть назначены принудительные меры медицинского характера. В качестве таковых указаны три категории лиц, которые содержались в УК РФ 1996 г. до изменений, внесенных Федеральным законом от 29 февраля 2012 г. № 14-ФЗ. На наш взгляд, выделение ограниченно вменяемых педофилов, совершивших половые преступления в отношении малолетних, в самостоятельную категорию субъектов принудительного лечения целесообразно, так как принудительные меры медицинского характера к данным лицам могут назначаться в рамках третьей категории лиц.

Наименование статьи 99 проекта сформулировано как «Основание назначения принудительных мер медицинского характера». Использование термина «назначение» в данной статье является более логичным, так назначение соответствующих мер предшествует их применению. В качестве основания назначения принудительных мер медицинского характера в части 1 статьи 99 проекта указана общественная опасность лиц для себя или окружающих. Общественную опасность предлагается определять, исходя из медицинского и юридического критериев, социальных факторов и личностных качеств лица с психическим расстройством. Единственным основанием назначения принудительных мер медицинского характера (часть 2 статьи 99 проекта) выступает отсутствие

Оқытушы, құқық магистрі Қасимбеков С.Т., студент Махатова Ж.
Қ.А.Масауи атындағы Халықаралық Қазақ-Түрік Университеті, Қазақстан

ҚҰҚЫҚШЫҒАРМАШЫЛЫҚ ПРОЦЕСІНІҢ ҚҰРЫЛЫМЫ ЖӘНЕ САТЫЛҒАРЫ

Кез-келген әлеуметтік құбылыстар секілді құқықтың да өзіндік атқаратын қызметі бар. Белгілі бір әлеуметтік байланыстар негізінде пайда болып реттелмеген қоғамдық қатынастарда құқық белгілі бір тұрақтылықты қамтамасыз етуші фактор ретінде танылады. Осыдан шығатыны, қоғамның қалыптасуы жәрдемайда өмір сүруіне, реттелмеген қоғамдық қатынастарда белгілі бір тәртіпті қамтамасыз ететін және бір-бірімен арақатынасын реттейтін факторлар құрал қажет. Біздің көзқарасымыз бойынша мұндай құрал болып құқық танылады. Қоғамдық қатынастардағы тұрақтылықты қамтамасыз етумен қатар құқық қоғам мен мемлекетті байланыстырып бір-біріне ықпал етуіне мүмкіндік береді.

Құқықтық құбылыстардың әлеуметтік бейімделу мәселесіне назар сала отырып ғалымдар «факторды таңдау» ұғымын енгізген. Бұл ретте құқықты жүзеге асырудың әлеуметтік тиімділігі, құқықтық реттеуді қажет ететін факторлардың толық және дәл айқындалуға тәуелді болады. Бұл құқықтық нормалардың қоғамдық бейімделушілікте байланыстылығын, экономикалық және өзге қоғамдық қатынастардың құқық нормаларына қарағанда алғашқылығын көрсетеді.

Қоғам өзінің дамуының белгілі-бір кезеңінде жалпы ережелер көмегімен қайталанатын қоғамдық қатынастарға тәртіптен тұрақтылықты енгізуді қажет етеді. Осы жерде барлық қоғамдық қатынастар мемлекеттен құқық арқылы реттеледі ме? – деген сұрақ туындайды. Мемлекеттің құқықтық қызметі бұл ретте ауыспалы іс-әрекет ретінде танылады да, экономикалық және өзге де қоғамдық қатынастар құқықтық қатынастарды жанартады одан соң құқықтық нормалар ретінде белгіленеді[1].

Кейбір ғалымдардың пікірінше құқықтық реттеу аумағы – бұл құқықтық әрекет етуімен дәлелденген әлеуметтік кеңістік.

- Мүмкін болатын реттеу аумағы.
- Қажетті реттеу аумағы.
- Жүзеге асыру реттеу аумағы.

Қоғамдық қатынастарға мемлекеттің ықпал етуін екі жақты қарастыруға болады: мүмкін болатын және қажеттілігі жағынан. Қоғамдық қатынастарда құқықтық реттеудің жоғарғы шегі мүмкін болатын жағы. Одан арғы тұрған қатынастарға мемлекет билігінің күші жетпейді және құқықтық нормалармен реттелмейді. (табиғи факторлар, қоғам дамуының заңдылықтары, экономика деңгейі т. б. с. с.)

Мемлекеттің ықпал етуінің төменгі шегі (қажетті араласуы) мемлекетте сол не өзге де қоғамдық қатынастардың мүмкіндігімен айқындалады. Ықпал етудің бұл шегі тұрақсыздалу болып келеді. Өзін-өзі реттеу арқылы мораль,

дет- гурьп және өзге де құқықтық емес реттеушілер көмегімен тиімділігін ұстайтын қоғамдық қатынастар бар. Мемлекеттің құқықтық реттеудің шегінен шығуы қоғамдық қатынастарға қатысушылардың теңдігі мен қатынастың бағамалы сипатын бұзғұға әкеліп соғатынын ескерген жөн.

Мемлекеттің заң шығару қызметі жөнінде айта отырып, бұл құқық жасау процесінің бір бөлігі екеніне назар салған жөн. Бұл процесіті сипаттай отырып, біріншісі қоғам дамуының объективті заңдылықтары талданып шешім қабылданатындығын одан соң белгілі бір құқықтық нысанға не болатындығын айта кету керек. Әдетте өмірде қалыптасқан нақты жүріп-тұру нормасы құқықтық жарлықтардың пайда болуында жетекші болады. Заңдарда көп жағдайларда практикада өздерін ақтап, үйлесімді жүріп-тұру нысаны болып қалыптасқан жағдайлар жазылды[2].

Құқықшығармашылықты құқық қалыптастыру процесінің бір-бөлігі ретінде қарастырыған дұрыс. Құқықшығармашылық – басқарушылық табынатына не күрделі әлеуметтік құбылыс. Бұл мемлекеттің қоғамға басшылық етуінің бір нысаны. Кез – келген әлеуметтік процесстер секілді бұл да заң нормалары арқылы жүзеге асырылатын саналы, мақсатты іс-әрекет. Құқықшығармашылықты әлеуметтік және заңды құбылыс ретінде қарастыра отырып, оны тек қана құқықтық актілер шығарумен ғана шектеуге болмайды. Ол нормативті актіні дайындау, құқықпен реттелетін қоғамдық қатынастардың қажеттілігін айқындау, реттеудің бағыты мен сипатын айқындау сияқты кең ауқымды процесстерді қамтиды.

Әрбір жеке заңдардан тыс болып құқықтың қалыптасуына әсер етіп, оған жетекші болатын факторлар бар. Факторлар жыйынтығы құқықтық әрекеттерге бағдар беретін қайнар көздер ретінде заң шығарушының іс-әрекетін шектемей отан ғылыми сипат алуына әсер етеді.

Құқықшығармашылықтағы құрама ықпал материалдық факторлардың санана одан соң құқықтық нормаларға айналуын жүзеге асыратын құқықты қалыптастыруға қатысатын түрлі құбылыстардың арасындағы нақты байланыстардың дамуын талап етеді. Құқықшығармашылық – құқықтық реттеу механизмінің негізгі бастамасы. Ол жана пайда болған қажеттілік жетіліп, оның бағыты қоғам дамуымен айқындалғанда басталады. Бұл саяйда құқықты қалыптастыру процесіне өкілетті мемлекеттік органдар кірсеіді. Әдеттегі көзқарас бойынша құқықшығармашылық – құқықтық нормалар жазауға бағытталған мемлекеттің іс-әрекеті.

Құқықшығармашылық – нормативті құқықтық реттеуі қажет қоғамдық қатынастарды анықтап, осы қажеттілік негізінде жана құқықтық нормалар жасап, ескі нормалардың күшін жою жолымен мемлекеттің еркін білдіретін, ұйымдастырылып заңдастырылған мемлекеттің іс-әрекеті.

Кез-келген процесс соның ішінде құқықшығармашылық та белгілі бір нысанда жүртізіледі және саятларға бөлінуі мүмкін.

Статья 103.1. Продление, изменение и прекращение применения принудительных мер медицинского характера

1. Продление, изменение и прекращение применения принудительных мер медицинского характера осуществляются судом по представлению администрации Учреждения, осуществляющего принудительное лечение, или уполномоченной инспекции, осуществляющей контроль за применением принудительных мер медицинского характера, на основании заключения комиссии врачей-психиатров.

2. Продление применения принудительной меры медицинского характера осуществляется судом при отсутствии оснований для прекращения применения или изменения принудительной меры медицинского характера.

3. Изменение принудительной меры медицинского характера осуществляется судом в случае изменения психического состояния лица, при котором отсутствует необходимость в назначении ранее назначенной меры и возникает необходимость в назначении иной принудительной меры медицинского характера.

4. Прекращение применения принудительной меры медицинского характера осуществляется судом в случае излечения лица или такого ухудшения психического состояния, при котором утрачивается его общественная опасность.

Статья 103.2. Принудительные меры медицинского характера, соединенные с исполнением наказания

1. Лицам, совершившим преступление и страдающим психическими расстройствами, не исключающими вменяемости, суд может назначить принудительные меры медицинского характера, соединенные с исполнением наказания, предусмотренные статьей 101 настоящего Кодекса.

2. В случае ухудшения психического состояния осужденного суд по представлению Учреждения, исполняющего наказание, или уполномоченной инспекции, осуществляющей контроль за применением принудительных мер медицинского характера, на основании заключения врачей-психиатров может поместить лицо на принудительное лечение в психиатрической стационар определенного типа в зависимости от степени общественной опасности такого лица.

3. Амбулаторное принудительное наблюдение и лечение у психиатра, соединенное с исполнением наказания, применяется по месту отбывания наказания в соответствии с условиями оказания психиатрической помощи в учреждениях, в отношении осужденных к иным видам наказаний, условно освобожденных, условно-досрочно освобожденных, отбывших наказание, но нуждающихся в принудительном лечении, – в Учреждениях органов здравоохранения, оказывающих амбулаторную психиатрическую помощь.

Статья 104. Зачет времени применения принудительных мер медицинского характера

б) принудителъное лечение в психиатрическом стационаре общего типа с обычным наблюдением;

в) принудителъное лечение в психиатрическом стационаре специализированного типа с постоянным наблюдением;

г) принудителъное лечение в психиатрическом стационаре специализированного типа с интенсивным наблюдением.

Статья 101. Амбулаторное принудителъное лечение и наблюдение у психиатра

1. Амбулаторное принудителъное лечение и наблюдение у психиатра применяется к лицу, представляющему наименьшую общественную опасность.

2. Данный вид принудителъного лечения не назначается, если имеются социальные факторы, препятствующие его применению.

3. Амбулаторное принудителъное лечение и наблюдение у психиатра в качестве завершающей принудителъной меры медицинского характера применяется во всех случаях после стационарного лечения, если достигнуто только улучшение психического состояния лица.

Статья 102. Принудителъное лечение в психиатрическом стационаре

1. Принудителъное лечение в психиатрическом стационаре общего типа с обычным наблюдением применяется к лицу, представляющему небольшую общественную опасность.

2. Принудителъное лечение в психиатрическом стационаре специализированного типа с постоянным наблюдением применяется к лицу, представляющему повышенную общественную опасность.

3. Принудителъное лечение в психиатрическом стационаре специализированного типа с интенсивным наблюдением применяется к лицу, представляющему особую общественную опасность.

Статья 103. Освидетельствование лица, которому назначена принудителъная мера медицинского характера

1. Лицо, которому назначена принудителъная мера медицинского характера, подлежит освидетельствованию комиссией врачей-психиатров не реже одного раза в шесть месяцев для решения вопроса о наличии оснований для внесения представления в суд о продлении, прекращении применения или изменения такой меры.

2. Освидетельствование проводится по инициативе лечащего врача, если в процессе лечения врач приходит к выводу о необходимости изменения принудителъной меры медицинского характера либо прекращения ее применения, а также по ходатайству самого лица, его законного представителя и (или) близкого родственника.

3. Ходатайство подается через администрацию учреждения, осуществляющего принудителъное лечение, или уголовно-исполнительную инспекцию, осуществляющую контроль за применением принудителъных мер медицинского характера, вне зависимости от времени последнего освидетельствования.

Күкыктык жүйенің қалыптасуы созылмады процесс. Ол жекеден нормативтік күкыктык актілерді қабылдау арқылы жүргізіледі. Нормативтік күкыктык акт дегеніміз – күкыкшынармашылық процесінің нәтижесі. Осыған сәйкес күкыкшынармашылық процесі нәтижесінде күкыктык жүйеге жана элемент келіп қуылатын, кезегімен жүргізілетін операциялар тәртібі.

Күкыкшынармашылық процесінен нормативтік актімен күкыктык жұмыс жүргізуде көмегессізін ұйымдастырушылық іс-әрекеттерді қоспаған дұрыс болар еді. Сонымен қатар күкыкшынармашылыққа заңдарды жетілдіру жөніндегі ұсыныстарды қатыстыру, таңдау, есепке алу әрекеттері және күкыкшынармашылық органдар жұмысын жетілдіру жөніндегі ұйымдастырушылық әрекеттер жағдайды. Нақты айтқанда күкыкшынармашылық – нормативтік актілерді дайындау, талқылау, бекіту және жариялауға бағытталған мемлекеттік органдардың іс-әрекеті.

Кез-келген процессуалдық әрекеттер сияқты күкыкшынармашылық та заңды маньзы бар әрекеттерді жүзеге асырудың белгіленген тәртібінен сипатталады. Осыған сәйкес бірқатар бір-бірімен байланысты қатынастар пайда болады, мәселен, нормативтік күкыктык актіні дайындау мен қабылдау мәселесі бойынша күкыктық қатынастар, яғни тиісті күкықтар мен міндеттер. Бұл заң жобасын дайындау мен талқылау міндеті, жобаны заң шығарушы органның жобаны қарап ол бойынша шешім шығару құқығы т. б.

Туындалған күкыктық қатынастар мемлекеттік – күкыктық (заң шығару бастамашылығы, заң қабылдау) және әкімшілік-күкыктық сипатта болады (тиісті органға заң жобасын дайындау туралы тапсырма беру).

Кез-келген процессуалдық әрекет сияқты күкыкшынармашылық та белгілі бір заңды факт болғанда ғана туындайды. Күкыкшынармашылық процесінің туындауына нормативтік күкыктық актінің жобасын дайындау туралы ресми түрде шешім қабылдау негіз болады.

Шешім қандай нысанда қабылданса да, ол күкықтар мен міндеттер пайда болатын заңдық акт. Күкыкшынармашылық әрекетке себепші болатын әрекетерді, оның процессуалдық бастамасынан ажырата білу қажет. Өйткені акпарат көздеріндегі материалдар, саяси қайраткерлер мен ғылыми қызметкерлердің сөздері, мемлекеттік және қоғамдық ұйымдардың заңдарды жетілдіру жөніндегі ұсыныстары күкыкшынармашылық процесінің бастапқандығының дәлелі емес, яғни процессуалдық қатынас пайда болмайды. Мұндай ұсыныстар тек қана әлеуметтік-саяси алғышарттар және күкыкшынармашылық әрекетінің негізі болып табылады.

Нормативтік күкыктық актінің жобасын дайындау туралы ресми шешім қабылданған кезеңнен бастап белгілі бір күкыктық қатынас туындайды және осы кезеңнен бастап нормативтік күкық актіні жасаудары барлық әрекеттер, бұдан алдыңғы әрекеттер яғни күкыкшынармашылық емес, орган себепші болған жағдайлардан ерекшеленеді. Күкыкшынармашылық процесінің ерекшеліктері мен түрлеріне қарамастан жалпы қағидалары мен сатыларын байқауға болады.

Күқықшығармашылық процесінің сатылары жөнінде айта отырып, оны мемлекеттің еркін қалыптастыруды дағы нормативтік құқықтық актіні жасауға бағытталған бір-бірімен тығыз байланыстағы кешенді іс-әрекеттер түріндегі жеке кезең ретінде қарастыруға болады.

Күқықшығармашылық әрекеті арқашанда нормативтік құқықтық актіні дайындау мен оған ресми мазмұн беру процесінің кезеңі болып табылады. Құқықшығармашылық процесінің сатыларының көлемін анықтау, оның мазмұнын түсінуге тәуелді болады. Кейбір ғалымдар құқықшығармашылықты заң шығару органдарының нормативтік құқықтық актіні ресми түрде шығару процедурасы ретінде қарап, заң шығару бастамашылығы, жобаны талқылау, қабылдау және жариялау сатыларынан тұратындығын айтады.

Ресей ғалымы Лазерев В.В заң шығару бастамашылығына қосымша өкілетті органның актіні зерттеу қажеттілігін, жобаны жасау, жобаларды жасау жұмысының жоспарына енгізу, жобаны дайындап, алдын ала талқылау, оны заң шығарушы органда қарау, қабылдау және тиісті адресатқа оның мазмұнын жеткізу сатыларынан тұратындығын айтады[3].

С.А.Табоновтың пікірінше құқықтық мемлекеттерде заңды қабылдауы мен дайындауды үш ауқымаға бөлуге болады:

1. Заң шығару саясаты;
2. Заң шығаруды ұйымдастыру;
3. Құқықтық техника[4].

Ибраев Н.С Ибраев А.С құқықшығармашылық процесін сатыларға бөлгенде оның басты екі кезеңін атап көрсетеді:

1. Жоба алдындағы кезең – мемлекет еркінің алдын-ала қалыптауы. Бұл тек қана дайындық кезеңі болып, құқықтық норманы пайда болдырмайды. Сонымен қатар нормативтік актіні жасаудың алғышарты болып табылады. Мұнда бірнеше сатыларды қарастыруға болады;

Жобаны жасауға шешім қабылдау, жобаны жасау талқылау, келісімге келу не толықтыру.

2. Жоба кезеңі – мемлекет еркін ресми түрде құқық нормасына айналдыру. Осы кезеңде шешуші роль заң шығарушы органның әрекеті болады. Бұл кезеңге жобаны енгізу, талқылау, қабылдау, жариялау сатыларын жатқызады[5].

Құқықшығармашылық процесінің сатыларға бөлінуі, мемлекеттің заң шығару әрекетінде айқын байқалады. Заң шығару процесі құқықшығармашылық процесінің бір бөлігі ретінде танылады. Сонымен қатар заңдардың нормативтік құқықтық актілер деңгейінде жоғары заң күшіне ие екендігін және маньзылды қотамдық қатынастарда реттейтіндігін ескерсек заң шығару процесінің қаншалықты маньзылды екендігін түсінуге болады.

Әдебиеттер:

1. Пиполкина А.С. Общая теория права Москва изд. МГТУ 1996г;

Анализ норм Главы 15 Уголовного кодекса России выявил необходимость разработки нового проекта указанной главы. В этой связи предлагаем авторский проект главы 15 Уголовного кодекса РФ.

ГЛАВА 15. ПРИНУДИТЕЛЬНЫЕ МЕРЫ МЕДИЦИНСКОГО ХАРАКТЕРА

Статья 97. Понятие и цели принудительных мер медицинского характера
1. Принудительные меры медицинского характера – это меры безопасности, заключающиеся в принудительном лечении, наблюдении и проведении тактике мер как стационарный уход и содержание в отношении лиц, указанных в статье 98 настоящего Кодекса и представляющих общественную опасность по своему психическому состоянию.

2. Целями применения принудительных мер медицинского характера являются излечение лиц, указанных в статье 98 настоящего Кодекса или такое улучшение психического состояния, при котором устраняется их общественная опасность и тем самым достигается предупреждение совершения ими новых деяний, предусмотренных статьями Особенной части настоящего Кодекса.

Статья 98. Лица, которым назначаются принудительные меры медицинского характера

Принудительные меры медицинского характера могут быть назначены судом лицам:

- а) совершившим деяния, предусмотренные статьями Особенной части настоящего Кодекса, в состоянии невменяемости;
- б) у которых после совершения преступления наступило психическое расстройство, делающее невозможным назначение или исполнение наказания;
- в) совершившим преступления и страдающим психическими расстройствами, не исключающими вменяемости.

Статья 99. Основание назначения принудительных мер медицинского характера

1. Принудительные меры медицинского характера назначаются только в случае, если лицо, указанное в статье 98 настоящего Кодекса, в силу психического расстройства представляет общественную опасность для себя или окружающих лиц.

2. В отношении лиц, указанных в статье 98 настоящего Кодекса и не представляющих опасности по своему психическому состоянию, суд может передать необходимые материалы органам здравоохранения для решения вопроса о лечении этих лиц или направлении их в психоневрологические учреждения социального обеспечения в порядке, предусмотренном законодательством Российской Федерации о здравоохранении.

Статья 100. Виды принудительных мер медицинского характера

Суд может назначить следующие виды принудительных мер медицинского характера:

- а) амбулаторное принудительное лечение и наблюдение у психиатра;

В статье 98 «Цели применения принудительных мер медицинского характера» законодатель четко определил цели применения принудительных мер медицинского характера, только формулировка «улучшение их психического состояния» в отношении мер медицинского характера требует уточнения: улучшение психического состояния лица должно влечь за собой уплату им общественной опасности, так как не любое улучшение влечет за собой прекращение принудительного лечения.

Статья 99 «Виды принудительных мер медицинского характера» состоит из двух частей: ч. 1 закрепляет перечень видов принудительного лечения; ч. 2 содержит положение о возможности назначения ограниченно вменяемому лицу амбулаторного принудительного наблюдения и лечения у психиатра. При этом отсутствует четкая позиция законодателя при конструировании норм, которые закрепляют виды принудительного лечения.

Статья 100 «Амбулаторное принудительное наблюдение и лечение у психиатра» и статья 101 «Принудительное лечение в психиатрическом стационаре» несмотря на то, что указанные статьи регламентируют каждый вид принудительного лечения, на наш взгляд, не содержат практически значимых положений назначения конкретного вида. Регламентация конкретного вида принудительной меры медицинского характера законодателем сводится к отлочно в наблюдении, в котором нуждается лицо с психическим расстройством.

Статья 102 «Продление, изменение и прекращение применения принудительных мер медицинского характера» включает в себя 4 части. Часть 2 данной статьи содержит в себе пять положений, которые законодатель объединил в одном абзаце. О сложности восприятия таких норм и неоправданности их построения именно таким образом говорится в работе А.И. Ситниковой, где анализируются уголовно-правовые предписания с точки зрения предложенного автором законодательно-текстологического подхода.

Статья 103 «Зачет времени применения принудительной меры медицинского характера» имеет конкретное наименование, однако, понятия «зачет» не содержит и регламентирует его только в случае осуждения к такому виду наказания как лишение свободы. В законе не указано, как засчитывается время прохождения принудительного лечения, если лицо приговорено к аресту, содержанию в дисциплинарной воинской части, ограниченно свободы, исправительным работам, ограничению по военной службе или обязательным работам. Данный пробел свидетельствует о том, что ретулирование зачета времени применения принудительного лечения в указанной статье является неполным.

Статья 104 «Принудительные меры медицинского характера, соединенные с исполнением наказания» состоит из 4 частей, часть 2 и 3 отсылает к законодательству о правоохранении Российской Федерации. На наш взгляд, статья 104 УК РФ в действующей редакции не содержит необходимой уголовно-правовой информации, позволяющей всесторонне рассмотреть данный вид принудительной меры медицинского характера, выделить его особенности и порядок исполнения.

2. Кудрявцев В. Н. Правомерное поведение: норма и патология, М: Наука 1982г.
3. Лазерев В.В. Общая теория права и государства, М.Юрид.лит. 1994г
4. Табанов С.А. Совершенствование законодательства. Теория и опыт РК. Алматы 1999г.
5. Ибраева А.С. Ибраев Н.С. Теория государства и права. Алматы. 2001г.

К.Юн. Кемали М.С.

Алматинская академия МВД, Республика Казахстан

ПРИОРИТЕТНАЯ ЗАДАЧА – НАДЕЖНАЯ ЗАЩИТА ПРАВ ГРАЖДАН

Казахстан является частью мирового сообщества, поэтому национальное законодательство необходимо расстраивать в контексте провозглашенных в международных документах положений, принятых в защиту прав и свобод человека и гражданина. Права человека – высшая общепланетарная ценность, и они подлежат оценке в соответствии с теми стандартами, которые вырабатаны мировым сообществом. Их уважение, соблюдение и защита являются обязанностью государства.

В повседневной практике, отраслью государственной деятельности, где органы уголовного преследования наиболее жестко и сурово вторгаются в сферу фундаментальных прав и свобод личности, является уголовное судопроизводство. Поэтому Концепция правовой политики Республики Казахстан на период с 2010 до 2020 года, в качестве цели дальнейшего совершенствования уголовно-процессуального закона определила последовательную реализацию в конкретных нормах основополагающих принципов, направленных на защиту прав и свобод человека [1].

В этом направлении в республике реализовываются смелые позитивные проекты. Начало этому было заложено законодательной новеллой от 18 января 2012 года, где было записано положение о том, что резко сокращается количество следственных действий, проводимых с участием понятых. Теперь понятые будут привлекаться только в случаях, когда действия сотрудников полиции могут существенно ограничить конституционные права граждан.

Согласно внесенному дополнению в ст. 201 УПК РК «Общие правила производства следственных действий» (в нее введена новая шестая часть), участие понятых становится обязательным при производстве *только трех следственных действий: осмотр жилого помещения* (части 12,13 ст. 222 УПК), в том числе, если данное помещение является местом происшествия (часть 13 ст.222 УПК), обыск (ст.230 УПК), личный обыск (ч.1,2, ч.3 п.1 ст.233 УПК). В послед-

нем случае специально оговаривается, что личный обыск производится в отсутствие понятых только при задержании лица или при заключении его под стражу (ч.3 п.2 ст.233 УПК).

Все остальные следственные действия, согласно новой редакции ст.201 УПК, осуществляются без участия понятых. Однако, как записано в ч.6 ст.201 УПК, «...с обязательным применением технических средств фиксации хода и результатов». Впрочем, это правило, согласно новеллам, не исключает применения технических средств фиксации хода и результатов также при проведении всех видов осмотров и обысков.

И дальше в этой норме регламентируется порядок применения технических средств фиксации хода и результатов. В этой части необходимо заметить, что согласно ч.5 ст. 62 УПК РК: «Генеральный прокурор в пределах своей компетенции принимает нормативные правовые акты по вопросам применения норм настоящего кодекса, обязательные для исполнения органами дознания и следствия».

Новеллами в области уголовного процесса повышен статус *специалиста* уполномоченного подразделения органов внутренних дел как нового и важнейшего участника уголовно-процессуальной деятельности (ч.1-1 ст. 84 УПК). Теперь специалист уполномоченного подразделения органов внутренних дел при необходимости привлекается органом, ведущим уголовный процесс, для проведения исследования и дачи заключения. Такое заключение специалиста следует рассматривать как продукт неэкспертного научного исследования [2].

Как известно, наиболее ответственной и в определенной степени сложной стадией уголовного процесса является возбуждение уголовного дела. Отсутствие четкой законодательной регламентации *доказательной проверки* отрицательно влияет на обеспечение принципа законности, особенно на этапе проверки заявлений и сообщений о преступлении. И отсюда, что в новом уголовно-процессуальном законе кардинальным изменениям подвергается первоначальная стадия уголовного процесса, где исключаются институт возбуждения уголовного дела.

Проблема доказательственной проверки возникла давно. Нередко под видом доказательственной проверки производится фактически предварительная исследование деп. Так С.Е. Виткин писал, что так называемая предварительная доказательственная проверка – это по существу неправовые, квазисудопроизводственные процедуры, появившиеся в советском уголовном процессе. В результате уголовный процесс «обогатился» новыми явно неправовыми и, по сути, противозаконными видами деятельности правоохранительных органов. На практике же это привело к появлению огромных по объему (порой не меньше, чем сами уголовные дела) так называемых «отказных материалов», ценность которых с доказательственной точки зрения равна нулю. В то же время напрасные затраты труда и рабочего времени специалистов в этом квазипроцессе поистине огромны – следствие затем повторяет ранее сделанное. Доказательственная проверка – типичный институт инквизиционного процесса, представляющий несообразные возможности и преимущества стороне обвинения. Правоохранительные ор-

КРИМІНАЛІСТІКА І МЕДУСЦНА САДОМА

Герасина Ю.А.

Дасістент кафедры «Уголовное право и процесс» ФГБОУ ВПО
«Государственный университет – учебно-научно-производственный комплекс»

ЗАКОНОДАТЕЛЬНЫЕ МЕРЫ ПО СОВЕРШЕНСТВОВАНИЮ ПРИНУДИТЕЛЬНЫХ МЕР МЕДИЦИНСКОГО ХАРАКТЕРА

Принудительные меры медицинского характера являются самостоятельным институтом уголовного права. Однако в последнее время все чаще в юридической литературе высказывается мнение о том, что данные меры следует исключить из Уголовного Кодекса Российской Федерации. Полагается, что вопросы назначения и применения принудительных мер медицинского характера должны решать психиатры. В большинстве случаев юристы-практики ориентируются только на заключения судебно-психиатрических экспертиз, так как принудительные меры медицинского характера у них ассоциируются только с психиатрическим лечением, упускается из виду их уголовно-правовое содержание. Подобные сомнения в уголовно-правовой природе принудительных мер медицинского характера, на наш взгляд, вызваны, в частности, несовершенством правового регулирования указанного института. Толкование законодательных положений о принудительных мерах медицинского характера не позволяет правоприменителю уяснить юридические показатели назначения и применения этих мер. Психиатры также отмечают сложность и неоднозначность норм о принудительных мерах медицинского характера. Кроме того, они не в состоянии осуществлять уголовно-правовое воздействие на субъектов указанных мер, в их компетенцию входит только осуществление лечения. Рассмотрим несовершенство правового регулирования принудительных мер медицинского характера в Уголовном кодексе РФ.

Глава 15 УК РФ «Принудительные меры медицинского характера» включает в себя 8 статей (ст. 97-104) и регулирует широкий круг вопросов осуществления принудительного лечения лиц с психическими расстройствами. Статья 97 «Основания применения принудительных мер медицинского характера» не смотря на то, что имеет конкретное обозначение, содержит в себе разные нормы. Такое построение статьи усложняет ее уяснение и толкование, а также вызывает разночтения в понимании оснований назначения принудительных мер медицинского характера.

Повышению платежеспособного спроса на рынке жилья и коммерческой недвижимоcти может способствовать вовлечение в экономически оборот ипотечных свидетельств на осуществляющую недвижимоcть через учреждение собственников доверительного управления с ипотечными компаниями. Не менее важно восстановить государственное управление системой жилищно-коммунального хозяйства, обуздать монополистов, обеспечивающих население водой, энергоресурсами, отвечающих за санитарно-эпидемиологическое, экологическое благоустройство городов и населенных пунктов, иначе система жилищно-коммунального хозяйства придет в окончателный упадок. При этом надо учитывать тот факт, что основная масса жилья была построена 20-30 лет назад и нуждается в серьезной реставрации, а многие здания вообще не соответствуют современным требованиям благоустройства.

В целом по мере развития рыночных отношений в Республике Казахстан решение и реализации этих предложений на наш взгляд будут способствовать увеличению широкого слоя собственников жилья и улучшению жилищных условий граждан Республики Казахстан.

Литература:

1. Конституция Республики Казахстан от 30 августа 1995г. (с последующими изменениями и дополнениями). – Алматы, 2012. – 44с.
2. Ахметова А.Е. Современное состояние жилищной политики в Республике Казахстан // Правовая реформа.-2005. - № 3. - С.5-6.

ганы обретают больше, трудноконтролируемые возможности произвольного решения исключительно острых вопросов уголовного преследования во внепроцессуальных формах [3].

Теперь в новом уголовно-процессуальном кодексе Казахстана исключается *доследственная проверка и необходимость вынесения постановлений о возбуждении уголовного дела*. По заявлениям и сообщениям о преступлении органы расследования сразу приступят к проведению следственных действий, как в некоторых западных странах.

Также принципиальным нововведением является отказ от таких устаревших понятий как *«подлинное обвинение о привлечении в качестве обвиняемого»* и *«обвинительное заключение»*. Законопроектом исключается предъявление обвинения подозреваемому на стадии следствия. Прокурор, изучив материалы расследования, принимает решение, наиболее приемлемое в каждом конкретном случае: составляет обвинительный акт и передает обвиняемого суду или возвращает уголовное дело для дополнительного расследования либо прекращает уголовное преследование [4].

По этому поводу еще А.Н. Ахтанов предлагал, что одним из вариантов ухода от политики «обвинительного уклона» может стать отказ от понятий «обвинение», обвиняемый, «виновный» в стадии предварительного расследования [4].

В связи с этим представляется, что в уголовном судопроизводстве охранительного типа должно наблюдаться строгое разделение процессуальных функций органов, ведущих уголовный процесс. Следователь должен быть независимым и объективным исследователем обстоятельств дела, прокурор, как государственный обвинитель, обязан привлекать виновное лицо к уголовной ответственности, а судья – рассмотреть правомерность уголовного преследования и вынести законный и справедливый приговор по делу.

Следователю нет необходимости давать юридическую квалификацию действиям, окончателно применять меры процессуального принуждения, кроме задержания в строго оговоренных законом случаях, не совершать действий, касающихся ограничения конституционных прав человека, без санкции прокурора и суда. Материалы, собранные сотрудниками расследования, должны юридически квалифицироваться прокурором и при наличии достаточных оснований направляться им в суд.

Высвобождение следователей от такой бюрократической процедуры как предъявление обвинения, которое для суда не имеет никакой заранее установленной юридической силы, предоставляет им возможность вместе с оперативными работниками больше сосредоточиться на раскрытии преступлений и избличении лиц, их совершивших. В связи с этим решение о том, что предъявление обвинения берет на себя прокурор, является более разумным.

Также в уголовный процесс вводится понятие *«процессуальное соглашение»* или так называемая *«сделка»*. Она будет оформляться в письменном виде, между прокурором и подозреваемым и будет утверждаться судом с вынесением

соответствующего судебного акта, что исключает возможные злоупотребления и нарушения законодательства. В этой части есть уже нарабатанная практика. Еще с 17 июня 2009 года в Российской Федерации действует закон, вводящий так называемую «сделку с правосудием», которая гарантирует смягчение наказания для состоящих в преступных сообществах лиц, согласившихся сотрудничать с правоохранительными органами.

В новом законе ожидается *исключение возврата судом уголовных дел* на дополнительное расследование [5]. Наконец, будет положен конец многолетнему спору и дискуссии по поводу данного института, который, по мнению многих существенно ущемляет права обвиняемых. Нет сомнения, что вышедшие в печать новеллы, несомненно, приблизят нормы уголовно-процессуального кодекса к реальным потребностям практики борьбы с преступностью с одновременным обеспечением защиты прав личности в уголовном процессе.

Литература

1. Концепция правовой политики Республики Казахстан на период с 2010 по 2020 года № 858 от 24 августа 2009 года.
2. Котамов М. Ч. Интернет-ресурс. 2012.
3. Вишин С. Институт возбуждения дела в уголовном судопроизводстве // Российская юстиция. – 2003. – №6. – С. 54-56.
4. Ахпанов А.Н. Проблемы уголовно-процессуального принуждения в стадии предварительного расследования. Алматы. 1997. С.31
5. Меркель И.Д. Во главу угла – защиту прав граждан. Казахстанская правда. 2012. 21 августа.

К.ю.н. Костенко М.А., Яровай В.В.

Южный Федеральный университет, Россия

РЕСУРСЫ ЮРИДИЧЕСКОЙ ТЕХНИКИ В РЕАЛИЗАЦИИ КОНСТИТУЦИОННЫХ ПРИНЦИПОВ ФЕДЕРАТИВНОГО УСТРОЙСТВА ГОСУДАРСТВА

Российская Федерация – исторически сложившаяся федеративное государство. Однако многонациональный характер, сложный исторический путь развития обусловили воплощение в национально-государственном устройстве России всех известных форм государственности.

После распада Союза Советских Социалистических Республик в 1991г., в составе которого существовала Российская Советская Федеративная Социалистическая Республика, являвшаяся Федерацией по действовавшей тогда Конституции, в России начались процессы суверенизации бывших автономных

Наличие территориальных диспропорций в размещении производств, недостаточность инвестиций для развития импортозамещающих и экспортноориентированных производств также являются отраслевыми проблемами.

Все это свидетельствует, что при существующем уровне технической и технологической оснащенности большинства предприятий организация выпуска соответствующих мировым стандартам отечественных строительных материалов затруднительна.

Однако даже при таком развитии системы ипотечного кредитования данный вид услуг в настоящее время доступен лишь отдельным категориям граждан Республики Казахстан. Одной из основных причин является отсутствие достаточных средств у населения для оплаты вознаграждения и первоначально-го взноса. В этой связи была образована акционерное общество «Казахстанская ипотечная компания». Уставный капитал «Казахстанской ипотечной компании» в настоящее время составляет 2,5 млрд. тенге. Целью деятельности «Казахстанской ипотечной компании» является рефинансирование банков второго уровня путем приобретения прав требований по ипотечным кредитам для увеличения объема предоставления банками второго уровня ипотечных кредитов [2].

Суть новой политики жилищного строительства заключается в обеспечении доступности жилья для более широких слоев населения через удешевление его стоимости, увеличение сроков жилищного кредитования, снижение первоначальных взносов и ставки кредитования.

Современная производственная деятельность не возможна без рациональной организации и эффективного управления. Учет всех существенных факторов внешней и внутренней среды при формировании организационно-управленческой структуры предприятия позволяет добиваться максимального эффекта производственной деятельности при минимальных затратах времени, сил и средств.

Разработка основных направлений рациональной реструктуризации казахстанской строительной индустрии должна осуществляться с учетом результатов анализа исследований современной системы строительных организаций и эффективности проектно-исследовательских работ.

При разработке проблемы комплексного решения важнейших проблем строительной отрасли в условиях рыночных преобразований в обязательном порядке должны быть определены основные меры по рациональной организации и контролю производственных процессов на современных предприятиях строительной индустрии. Заготовом успешного решения данных задач должна быть эффективная организационно-техническая подготовка и обслуживание основных и вспомогательных процессов строительного производства.

Для успешной интеграции в инфраструктуру современной рыночной экономики, прежде всего, необходима эффективная стратегия развития отечественных строительных предприятий, разработанная с учетом основных положений государственной стратегии развития отрасли.

Таким образом, на нынешнем этапе решения жилищной проблемы наметились как положительные, так и отрицательные тенденции. Положительные усматриваются в том, что расширены возможности граждан, по распоряжению полученным (приватизированным или купленным) жильем. Отрицательные – состоят в том, что перспективы получения жилья для подавляющего большинства очередников становятся все более призрачной, а кредиты явно не покрывают затраты на приобретение жилья в собственности и вопрос об их возврате усугубляется растущей инфляцией. Множится число преступлений, совершаемых на почве квартирного бизнеса. К этому следует добавить также расущую изо дня в день оплату жилья, электроэнергию, телефона, коммунальных услуг, которые возросли в тысячи раз и большинству людей становятся труднодоступными, особенно в связи с задержкой выплаты пенсий, пособий и заработной платы.

В нынешних непростых условиях все ветви власти должны осознать, что без широкой государственной поддержки обеспечение граждан жильем становится для миллионов людей неразрешимой проблемой.

Для снижения стоимости строительства жилья необходимо переход к современным эффективным и энергосберегающим архитектурно-строительным решениям.

Существующая практика возложения на застройщиков жилых домов затрат, связанных с дополнительными нагрузками либо развитием и обустройством магистральных и внутриквартальных инженерных сетей, иных объектов инженерной (коммунальной) инфраструктуры, повышает стоимость одного квадратного метра строящегося жилья.

Снижение стоимости строительства объектов зависит также от совершенства сметной нормативной базы. В целях достоверного определения цены строительной продукции с учетом нового уровня заработной платы, текущих цен на эксплуатацию строительных машин и механизмов, на материалы, изделия и конструкции, применения новых прогрессивных методов производства работ впервые разработаны новые казахстанские сметные нормативы.

Однако отечественная промышленность строительных материалов не в полной мере удовлетворяет потребности строительного производства.

Казахстан располагает необходимыми сырьевыми ресурсами, производственными мощностями, рабочими и инженерными кадрами для обеспечения потребности экономики в новейших строительных материалах, изделиях и конструкциях.

В стране отсутствуют предпрятия по выпуску стекла, стекловолокна, конструкций из алюминиевых сплавов, композитных и других материалов, изменяющих древесину и металл. Не развито собственное машиностроение, практически нет заводов по производству грузоподъемных машин, подъемно-транспортных механизмов, строительных машин и технологического оборудования. Производство эффективных теплоизоляционных материалов и изделий из них, использование глубокой переработки нефтепродуктов и полимеров находитесь только в начальной стадии становления.

республик, изменения форм государственности бывших автономных областей. Кроме того, о намерении стать самостоятельными субъектами Федерации заявили край, области, города Москва и Санкт-Петербург.

В настоящее время в национально-государственном устройстве Российской Федерации также проявляются характеристики унитаризма – суверенные республики, входящие в состав России, являются унитарными государствами, имеющими свою территорию, гражданство, конституцию и другие признаки государственности. А национально-государственный характер населения России, в свою очередь, обусловил существование автономных национально-государственных образований в форме автономной области и автономных округов. Вместе с тем, Конституция Российской Федерации от 12.12.1993г.[1] провозглашает Россию демократическим федеративным [2] правовым государством с республиканской формой правления.

Федеративное устройство России базируется на принципах, закрепленных Конституцией Российской Федерации (ч. 3 ст. 5) в числе основ конституционного строя. Одним из них, является разграничение предметов ведения и полномочий между органами государственной власти Российской Федерации и органами государственной власти ее субъектов в целях обеспечения государственной целостности федеративного государства, установления единой системы федеральных органов законодательной, исполнительной и судебной власти, порядка их организации и деятельности, установления порядка организации системы органов государственной власти и местного самоуправления в Российской Федерации, организационной самостоятельности органов государственной власти в субъектах Российской Федерации, с одной стороны, и единства системы исполнительной власти в Российской Федерации – с другой.

Современная концепция развития общества в большей степени базируется на приоритете регуляции общественных отношений посредством права как наиболее универсального источника правил поведения в условиях современного состояния развития общества и государства, с одной стороны, а с другой – как минимального уровня требований к поддержанию общественного порядка, обеспечиваемого наличными средствами государства. В политическом порядке право выполняет важнейшую задачу – придает легитимность политической системе решениям и, следовательно, обеспечивает легитимность в целом государственной власти. В настоящее время темпы законодательной деятельности, как на федеральном, так и на уровне субъектов федерации достаточно интенсивны. За последние годы Государственная Дума Российской Федерации принимает в среднем за год от 200 до 300 законов. Увеличивается ежегодно и удельный вес законодательства субъектов Российской Федерации. Вместе с тем критический анализ современного законодательства указывает на повсеместное нарушение принципа разграничения предметов ведения и полномочий между органами государственной власти Российской Федерации и органами государственной власти ее субъектов, что выражается в таких правовых последствиях как: значительный рост коллизий различного уровня; дисбаланс источников правового

регулирования; необходимость внесения изменений и дополнений в недавно вступившие в законную силу нормативно-правовые акты всех уровней; неэффективность правоприменительной деятельности и другие.

Эффективность правовой регуляции определяется достижением цели, что во многом зависит от использования оптимального набора средств, которые для этого необходимы. Недоработки в выборе правовых средств особенно остро наблюдаются в современной период, когда требуется более целенаправленная законодательская работа, способная эффективно реализовывать конституционные принципы федерального устройства России, минимизировать дефекты права и вводить в действие новые технологии правового воздействия на социальные отношения [3]. Осуществлять достижение этих целей призвана юридическая техника — «совокупность ресурсов юридической деятельности, позволяющих совершать правовую материю с момента ее замысла, по всем этапам правоприменения вплоть до утраты силы правовых предписаний» [4]. При этом использование различных ресурсов юридической техники должно иметь системный характер, который несет огромную социальную нагрузку, проявляющуюся в способности ее средств воплотить определенные социальные ожидания.

Средства юридической техники как инструменты юридического воздействия представляются собой ресурс обеспечивающий движение от цели к результату. Так и сама специфика общественных отношений, на регулирование которых направлены усилия законодателя, и уровень законодательства (федеральное законодательство или законодательство субъектов Российской Федерации) весьма существенным образом предопределяют систему средств юридической техники для реализации конституционных принципов федерального устройства государства.

Между указанными уровнями законодательства непроходимых границ нет, более того, эти уровни законодательства взаимосвязаны и попытки их изолированного развития нарушают конституционное единство правовой системы и законодательства. Поэтому большинство юридино-технических требований к законодательству обоих уровней носит единый характер, что выражается, прежде всего, в общих целях и принципах законотворчества, в строгой иерархии нормативных актов, в механизмах предотвращения и устранения юридических противоречий.

При этом система законодательства субъектов федерации находится в довольно сложном соотношении с федеральной системой законодательства. Учитывая, что нормативные акты субъектов федерации, имеют как полномочный и самостоятельный от федерального законодательства характер, так в определенной мере принимают на себя функции подзаконного регулирования, законодательство субъектов федерации должно соответствовать не только таким технико-юридическим требованиям, как полнота и достаточность правовой регламентации соответствующих общественных отношений, но и принципу единства системы законодательства федерального государства, что может быть достигнуто только при условии использования системы специфических и эффективных юридико-

СССР с первых дней своего зарождения считало своей главной задачей обеспечить каждую семью отдельным жильем.

С переходом к рыночной экономике основная ставка сделана на то, чтобы потребности в жилье удовлетворялись не за счет общественных фондов потребления, а за счет жилья, которое находилось бы в частной собственности граждан. В этих целях были развращены приватизация жилищного фонда, выдана гражданам, нуждающимся в улучшении жилищных условий безвозмездных субсидий на строительство или приобретение жилья, выпущены жилищные купоны, удостоверяющие право граждан на приобретение квартиры в собственности. Эти положения определили правовые основы, порядок, правила и процедуры приватизации жилых помещений и распространялись только на квартиры (дома) государственного жилищного фонда.

Жилищная проблема была и остается одной из самых острых социальных проблем современности Казахстана.

Государственная программа, которая начала действовать с 1 января 2005 года, была направлена на обеспечение устойчивого темпа роста жилищного строительства, доступного для широких слоев населения через удешевление его стоимости, увеличение сроков жилищного кредитования, снижение первоначального взноса и ставки кредитования.

По информации бывшего премьер-министра РК Даниала Ахметова, при реализации вышеуказанной программы должно было быть «стоимость квадратного метра жилья будет не более 350 долларов за квадратный метр». При этом «будут увеличены сроки ипотечного кредитования с 10-15 лет как сейчас, до 20 лет. Первоначальный взнос будет снижен до 10%, а ставка понижена до 9%», — говорил премьер.

6 сентября 1993 года Указом Президента Республики Казахстан утверждена «Государственная программа новой жилищной политики и механизмы ее реализации», которая была разработана во исполнение постановления Президента Республики Казахстан от 15 июля 1992 года «О мерах по реализации стратегии становления и развития Казахстана как суверенного государства».

Все эти меры направлены на то, чтобы сколотить широкий социальный слой частных собственников жилья, создать рынок жилья предолеть отпавительные последствия уравниловки в деле обеспечения граждан жильем. Но как показывает практика, к созданию рынка жилья мы оказались столь же неподготовленными, как и к созданию рынка труда и капиталов. Государственная программа жилищного строительства была свернута, объем вклада жилья в эксплуатацию резко сократился, стоимость жилья многократно возросла (особенно в городах Астане и Алматы), очередь на получение государственного и коммунального жилья практически не движется.

В жилищной области, как и во многих других, наблюдается имущественное и социальное расслоение общества.

Учредитель согласно ст.45 Закона о ТОО вправе требовать проведения внеочередного общего собрания участников с составлением протокола общего собрания, в котором необходимо отразить факт выбытия из состава участников ТОО, в связи с отчуждением доли и указанием сроков перерегистрации.

Если сроки перерегистрации не будут соблюдены, Учредитель вправе обратиться с иском в суд к ТОО о нарушении прав Учредителя в связи нарушением сроков государственной перерегистрации и обязать ТОО произвести процедуру перерегистрации. Более того, следует приложить к исковому заявлению ответ от налоговых органов о том, что Учредитель вновь образованного юридического лица не смог выбрать специальный налоговый режим – упрощенной декларации из-за несвоевременной перерегистрации изменения состава Учредителей в ТОО с возмещением понесенных убытков.

На основании проведенного анализа действующего гражданского законодательства Республики Казахстан, на наш взгляд целесообразно, для стимулирования дисциплины участников гражданского оборота, в административном кодексе предусмотреть меры административной ответственности за нарушение сроков перерегистрации изменения состава участников в хозяйственных товариществах.

Литература:

1. Закон Республики Казахстан от 22 апреля 1998 года «О товариществах с ограниченной и дополнительной ответственностью» (с последующими изменениями и дополнениями) // Источник: ИС ПАРАГРАФ, 04.02.2013.
2. Приказ Министра юстиции Республики Казахстан от 12 апреля 2007 года об утверждении Инструкции по государственной регистрации юридических лиц и учредителей филиалов и представительств // Источник: ИС ПАРАГРАФ, 04.02.2013.
3. Налоговый кодекс Республики Казахстан от 10.12.2008 года (с последующими изменениями и дополнениями) // Источник: ИС ПАРАГРАФ, 04.02.2013.
4. Нормативное постановление Верховного Суда Республики Казахстан от 10 июля 2008 года № 2 «О некоторых вопросах применения законодательства о товариществах с ограниченной и дополнительной ответственностью // Источник: ИС ПАРАГРАФ, 04.02.2013.

Магистр социологии Жигампар А.М.

Инновационный Евразийский университет, Казахстан

ЖИЛИЩНАЯ ПРОБЛЕМА В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН

В Конституции Республики Казахстан, принятой 30 августа 1995 года закреплено создание в Республике Казахстан всех условий для обеспечения граждан жильем [1]. Справедливости ради следует отметить, что государство

технических правил создания качественных нормативных актов. В частности, это: особые правила подготовки, оформления рефератов и содержания нормативных актов субъектов федерации; придания последним юридической силы; обеспечение принципа непротиворечивости нормативных актов субъектов федерации действующему федеральному законодательству; выбор необходимой и достаточной меры дублирования федерального законодательства в нормативных актах субъектов федерации; эффективность и рациональность в реализации права субъекта Российской Федерации, закрепленного в ст. 76 Конституции РФ, на собственное правовое регулирование, осуществляемое вне пределов исключительного федерального и совместного ведения, а также на широко распространяемое на практике так называемое «опережающее» законодательство.

Говоря о проблемах технико-юридического соотношения законодательных систем Российской Федерации и субъектов Российской Федерации, следует отметить, что традиционно такое соотношение рассматривается в контексте иерархической соподчиненности региональных нормативных актов федеральным. Такой подход представляется противоречащим как ст. 71 – 72 Конституции Российской Федерации, так и основополагающим принципам федерализма. Следуя принципу разграничения предметов ведения и распределения полномочий, соотношение федерального и регионального законодательства должно определяться как вертикальными (иерархическими), так и горизонтальными (координационными) связями. При этом в качестве основного принципа следует рассматривать принцип непротиворечия. Причем подобное непротиворечие должно рассматриваться в двух ракурсах: с одной стороны, законодательство субъектов Федерации не должно противоречить положениям, закрепляемым на общегосударственном уровне; с другой – общегосударственное законодательство не должно ущемлять законные интересы субъектов и вторгаться в сферу вопросов, отнесенных к их ведению [5].

На сегодняшний день наличие несоответствий федеральному законодательству в нормативных актах субъектов Российской Федерации связано, главным образом, с постоянными изменениями законодательства на федеральном уровне, поскольку систематической корректировке подвергается огромное количество законов и подзаконных актов. Власти субъектов Российской Федерации вынуждены вновь и вновь пересматривать свое законодательство на предмет соответствия федеральному и вносить соответствующие изменения. Однако в условиях динамично развивающегося федерального нормотворчества законодательные органы субъектов Российской Федерации не всегда успевают реализовать поставленные перед ними нормотворческие задачи.

Еще одна причина наличия противоречий в законодательстве субъектов Российской Федерации – это коллизийность и пробельность самого федерального законодательства. Практика показывает, что положения федеральных законов зачастую противоречат друг другу, а порой и Конституции Российской Федерации. Конфликт интересов, невысокое качество нормативных актов, про-

блема правосознання, правоопинання также являются причинами возникновения противоречий в законодательстве.

Одним из постоянно действующих и достаточно эффективных механизмов выявления несоответствий в нормативных актах субъектов Российской Федерации и приведения их в соответствие с федеральным законодательством является ведение органами Министерства юстиции Российской Федерации через систему территориальных органов и учреждений юстиции федеральной регистра нормативных актов субъектов Российской Федерации. Ведение федерального регистра реализуется с 2000 года в соответствии с Указом Президента Российской Федерации от 10.08.2000г. №1486 (ред. от 18.01.2010) «О дополнительных мерах по обеспечению единства правового пространства Российской Федерации» [6] в целях проведения правовой экспертизы нормативных актов субъектов Российской Федерации, в том числе на стадии их разработки, а также системного и комплексного анализа действующего законодательства в определенных сферах правового регулирования на предмет выявления в нормативных актах субъектов Российской Федерации пробелов правового регулирования и противоречий федеральному законодательству, то есть проведения правового мониторинга в отдельных сферах правового регулирования общественных отношений в субъекте Российской Федерации.

Другая, не менее важная, проблема юридико-технической взаимосвязи законодательных систем Российской Федерации и субъектов Российской Федерации – это нахождение адекватного баланса между необходимой и достаточной мерами дублирования федерального законодательства в нормативных актах субъектов федерации.

Следует признать, что точное дублирование нормы права на практике не приводит к таким глобальным негативным правовым последствиям, как, например, нарушение прав и свобод граждан, в связи с чем, зачастую, в законах субъекта Российской Федерации правоустановление самого субъекта Российской Федерации лаконично «выпущено» в переписанные правовые нормы федерального законодательства, составляя с ним единое целое. Во многих подобных нормативных актах специфика субъектов федерации отражена в нескольких десятках статей, а остальной нормативный массив занимают ссылки на статьи соответствующих федеральных нормативных актов, в результате чего, подобное дублирование, конечно, не может быть признано ни целесообразным, ни эффективным. Как отмечает П.А. Астафьев, с точки зрения действия правовых норм дублирование не имеет значения и служит лишь удобству пользования правовым актом. В то же время при дублировании федеральных норм в нормативном акте субъекта Российской Федерации возникает опасность их искажения [7].

Не ограниченное определенными рамками дублирование федерального законодательства по предметам совместного ведения Федерации и ее субъектов в нормативных актах субъектов Российской Федерации приводит к нивелированию их собственного законотворчества. Представляется, что дублирование мо-

го налогового режима для субъектов малого предпринимательства – упрощенной декларации.

Однако налоговые органы дают письменный отказ данному ТОО на приращение специального налогового режима, аргументируя п.3 ст.428 Налогового кодекса Республики Казахстан от 10.12.2008 года (с последующими изменениями и дополнениями) – не вправе применять специальный налоговый режим юридические лица, у которых учредитель одновременно является учредителем другого юридического лица, применительно специально налоговый режим [3].

То есть учредитель вновь созданного ТОО, по-прежнему числится учредителем другого ТОО, из которого он фактически вышел в связи с отчуждением своей доли. Так как, ТОО, в котором он ранее был соучредителем, не прошло в органах юстиции перерегистрацию в связи с изменением состава учредителей, де-юре доля выбывшего учредителя не перешла в собственность к другому учредителю и заключенный между ними договор дарения доли без соответствующей перерегистрации ТОО в органах юстиции не дает право распоряжения данной долей. Данное положение подтверждается п.6 нормативного постановления Верховного Суда Республики Казахстан от 10 июля 2008 года №2 «О некоторых вопросах применения законодательства о товариществах с ограниченной и дополнительной ответственностью», в котором указано, что право распоряжения участника своей долей возникает с момента внесения изменений в учредительные документы и их регистрации в территориальном органе Министерства юстиции Республики Казахстан [4].

На основании изложенного делаем вывод, пока не произведена перерегистрация ТОО в органах юстиции, учредитель, который распорядился своей долей, по-прежнему является полноправным учредителем ТОО со всеми вытекающими отсюда последствиями, то есть: имеет право на участие в управлении делами ТОО; получать информацию о деятельности товарищества и знакомиться с его бухгалтерской и иной документацией; получать доход от деятельности ТОО и оспаривать в судебном порядке решения органов товарищества.

Более того, в соответствии со ст.23 закона о ТОО, всякое изменение размера уставного капитала, связанное с выбытием из товарищества кого-либо из прежних участников, влечет соответствующий перерасчет долей участников в уставном капитале на момент выбытия, что, безусловно, влияет на изменение финансовой отчетности ТОО. Возникает вопрос, как учредителю защитить свои права в сложившейся ситуации? Как понудить юридическое лицо произвести государственную перерегистрацию? Анализируя нормы ГК РК, органы юстиции не обладают правом обращения с иском в суд к юридическим лицам о приращении ими принудительной перерегистрации. К тому же, в ГК РК отсутствует само понятие «принудительная государственная перерегистрация». Изменение состава участников ТОО влечет за собой необходимость изменения устава товарищества, что относится к исключительной компетенции общего собрания участников ТОО (ст.43 Закона о ТОО).

Магистр, Смирнова Т.И.
Инновационный Евразийский университет, Казахстан

ЗАЩИТА ПРАВ УЧРЕДИТЕЛЕЙ ТОВАРИЩЕСТВА С ОГРАНИЧЕННОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТЬЮ ПРИ ОТЧУЖДЕНИИ ДОЛИ

В соответствии со ст.ст. 11 Закона Республики Казахстан от 22 апреля 1998 года «О товариществах с ограниченной и дополнительной ответственностью» (с последующими изменениями и дополнениями) (далее – Закон о ТОО) участники товарищества с ограниченной ответственностью вправе прекратить участие в товариществе путем отчуждения своей доли в порядке, предусмотренном указанным Законом [1]. Согласно ст.29 Закона о ТОО участник товарищества вправе продать или иным способом уступить свою долю в имуществе товарищества другому участнику данного товарищества по своему выбору.

После заключения договоров по отчуждению доли (договор дарения, купли-продажи) происходит изменение состава участников в ТОО, которое согласно ст.42 Гражданского кодекса Республики Казахстан влечет за собой переерегистрацию юридического лица в органах юстиции. Изменения, внесенные в учредительные документы без переерегистрации юридического лица, являются недействительными.

В соответствии с п.25 Инструкции по государственной регистрации юридических лиц и учётной регистрации филиалов и представительств, утверждённой Приказом Министра юстиции Республики Казахстан от 12 апреля 2007 года, юридическое лицо должно в течение месяца с момента принятия решения уполномоченного органа, подать в регистрирующий орган заявление о переерегистрации с приложением пакета необходимых документов [2].

Как показывает практика, сроки переерегистрации не соблюдаются, а учредитель, продавший или подаривший свою долю в уставном капитале ТОО, не задумывается о том в какие сроки товарищество с ограниченной ответственностью из состава которого он вышел, произведет государственную переерегистрацию. Какие наступают правовые последствия для учредителя, продавшего или подарившего свою долю в установленном законом порядке, если ТОО не произвело переерегистрацию в указанные сроки? Рассмотрим, некоторые из них.

На практике имел место случай, когда учредитель – физическое лицо, заключив с другим учредителем данного ТОО договор дарения доли в ТОО с нотариальным удостоверением. После этого, создает свою организацию – товарищество с ограниченной ответственностью, где является единственным учредителем. После регистрации ТОО в органах юстиции в течение 10 рабочих дней, ТОО должно подать в налоговые органы заявление о выборе специально-

жет использоваться как юридико-технической прием, при этом оно должно быть минимальным, а в тех редких случаях, когда оно действительно необходимо, предельно точным.

В настоящее время субъектами Российской Федерации нарабатана богатая правовая база и опыт законодательства, подтверждаемому чему служит яркий пример опережающего законодательства субъектов Российской Федерации по вопросу закрепления нормативно-правовых основ применения ресурсов юридической техники [8]. Однако ясно, что приемы юридической техники, обладающей общими закономерностями, на уровне субъекта федерации проявляются по-разному, нежели в процессе формирования федерального законодательства.

В первую очередь, правовой статус и полномочия субъекта законодательства диктуют допустимость и разумность использования того или иного набора средств юридической техники. Так средства юридической техники, являющиеся важным инструментарием обеспечением концептуальной основы законодательства, нацеленной на совершенствование правовой политики в целом, доступны для использования исключительно субъектам федерального законодательства. Подобные средства юридической техники отличает ярко выраженный доктринальный характер, способность заложить достижения правовой науки в формирование правовой системы будущего и тем самым минимизировать риски правовотворческих ошибок, связанные с «синоминутными» политическими решениями, проявляемыми любительской деятельностью и создать «добротный» правовой продукт. К таким ресурсам в полной мере следует относить правовые аксиомы, юридические конструкции, правовые фикции и презумпции, представляющие собой средства юридической техники, направленные на обеспечение конструктивности правовых компонентов.

Подытоживая сказанное, можно сделать вывод, что реализация конституционных принципов федерального устройства государства, должна осуществляться на всех уровнях государственности: федеральном и региональном. Сегодня в Российской Федерации, с одной стороны, свершился факт реального повышения уровня самостоятельности регионов и муниципальных образований, а с другой – продолжается процесс строительства общей вертикали федеральных органов власти, в основе которого лежит конституционный принцип единства российской государственности. Такая государственность предполагает не только определение концептуальных основ политики в области регулирования общественных отношений на всех уровнях правовой политики, но и сбалансированность способов воздействия и гармонизации федерального и регионального законодательства.

Вопрос определения адекватного и допустимого набора ресурсов юридической техники в аспекте реализации конституционных принципов федерального устройства России остается дискуссионным, требующим детальной проработки и постоянного совершенствования в след за динамично развивающимися общественными отношениями, отражая перспективный характер, стратегический

ческую направленность, которые должны обеспечить инструментарий юридической техники. Недооценка, неверный выбор юридических средств, заложенных в нормативную основу, абстрагирование от основополагающего характера системы правовых средств, приводит к снижению правового эффекта, а иногда и к невозможности достичь искомым правовой результат, что находит свое отражение в затяжном и проблемном пути правовой реформы в России.

Литература:

1. Собрание законодательства РФ. – 2009. – №4.
2. Федерация (от позднелат. *fœderatio* – союз, объединение), форма государственного устройства, при которой несколько государственных образований, обладающих в той или иной мере государственным суверенитетом, часть которого делегирована федерации (ее органам), образуют одно союзное государство. См.: Черданцев А.Ф. Теория государства и права: Учебник для вузов. – М.: Юрайт-М, 2001. – С. 130.
3. Костенко М.А. Роль юридической техники в обеспечении концептуальных основ законодательства // Сборник научных трудов по материалам Всероссийского круглого стола / Под общ. ред. А.В. Малько, Н.В. Исакова, Т.Н. Бицовой. – Саратов-Минеральные Воды: Саратовский филиал Института государства и права РАН; Северо-Кавказский филиал Московского гуманитарно-экономического института; Научно-образовательный центр правоворческой политики в современной России, 2011 г. – С. 135.
4. Яровая В.В. Историко-правовой опыт становления юридической техники // Известия ЮФУ. Технические науки. Тематический выпуск «Информационные и гуманитарные технологии в управлении экономическими и социальными системами». – Таганрог: Изд-во ТТИ ЮФУ, 2010. – №4. – С. 163.
5. Ромашов, Р. А., Сергеевнин, С. Д. Проблемы структурирования и функционирования системы современного российского законодательства в контексте федерализма // Правоведение. – 2005. – №3. – С. 9.
6. Собрание законодательства РФ. – 2000. – №33.
7. Астафичев П.А. Избирательное право России: современное состояние и перспективы развития. – Орел, 1999. – С. 137 – 138.
8. См. например: Закон Краснодарского края от 06.06.1995г. №7-КЗ «О правоворчестве и нормативных правовых актах Краснодарского края» // Информационный бюллетень ЗС Краснодарского края. – 1995. – №3; Закон Пермской области от 04.05.1995 №222-36 «О порядке рассмотрения, принятия подписания и опубликования законов и иных нормативных правовых актов субъекта Российской Федерации» // Бюллетень Законодательного Собрания и администрации Пермской области. – 1995. – №5; Закон Ставропольского края 24.06.2002г. №24-кз «О порядке принятия законов Ставропольского края» // Ставропольская правда. – 2002. – №131; Закон Орловской области от 15.04.2003г. №319-ОЗ «О правоворчестве и нормативных правовых актах Ор-

- государство располагает суммами, поступающими в результате применения к осужденным мер наказания имущественного характера.

Справедливо отмечает В.Ф. Муравский, что государство, возлагая ответственность за вред, причиненный террористами, исходит из необходимости максимальной защиты охраны интересов потерпевшего.¹⁴

Конечно, в большей части выплачиваемые компенсации не могут покрыть всего вреда, и обращение с гражданским иском к государству как третьему лицу будет вполне оправдано. Тем более с 01.07.2013г. в ГК РФ вступает в силу абз. 3 п. 1 ст. 1064: «Законом может быть установлена обязанность лица, не являющегося причинителем вреда, выплатить потерпевшим компенсацию сверх возмещения вреда». Еще в 1975 г. на V Конгрессе ООН по предупреждению преступности и обращению с правонарушителями (1 – 12 сентября 1975 г., Женеве, Швейцария) было особо подчеркнуто следующее положение: «... символическое возмещение вреда вряд ли сможет хотя бы частично компенсировать боль и страдания, перенесенные потерпевшими и их семьями, в осознанности при отсутствии сочувствия и заботы со стороны общества».¹⁵

Итак, положения п. 1 ст. 18 Федерального закона № 35-ФЗ представляют собой меры защиты государства, выражающиеся в форме денежной компенсации лицам, потерпевшим от акта терроризма, и направленные на восстановление имущественных и неимущественных прав потерпевших.¹⁶ Через институт компенсации в целях защиты конституционных прав и свобод, как граждан РФ, так и граждан других государств государство добровольно возлагает на себя обязанность по возмещению вреда потерпевшим от актов терроризма.

Таким образом, государственным компенсациям свойственны черты гражданско-правовой обязанности, которая выполняет компенсационно-восстановительную и предупредительно-воспитательную функцию. Можно говорить лишь о публично-правовом порядке выплаты денежных средств государством.¹⁷

Необходимо отметить, что компенсация такая форма защиты, которая по-прежнему свою эффективность, в том случае, если ее выплата произошла на ранней стадии (например, при возбуждении уголовного дела) тут она дает возможность потерпевшему минимизировать последствия совершенного преступления для здоровья.

¹³ Хачаровс З.Д. Возмещение вреда жертвам терроризма: отечественный опыт // Российский следователь. 2010. N 13. С. 14 - 17

¹⁴ Муравский В.Ф. Субъекты обязанности по возмещению вреда, причиненного правоохранительными органами // Российский следователь, 2006, N 6

¹⁵ Жилейкин В.А. Гражданско-правовая ответственность Российской Федерации за вред, причиненный гражданам в результате совершения террористических актов // Юрист. 2008, N 1

¹⁶ Кокоева Л.Т., Рыбаков В.А., Соловьев В.Н., Трушин С.А. Гражданско-правовой механизм возмещения вреда, причиненного актом терроризма: монография, "Юрист", 2009.

¹⁷ Кокоева Л.Т., Рыбаков В.А., Соловьев В.Н., Трушин С.А. Гражданско-правовой механизм возмещения вреда, причиненного актом терроризма: монография, "Юрист", 2009.

лять контроль над другими ветвями власти. В таком случае вопрос об ответственности государства в отношении самого себя отпадает.

Возвращаясь к возложению ответственности государства без вины, отметим точку зрения С.С. Алексеева, заключающуюся в том, что невозможность «отграничить» ответственность только случаями «чистых» виновных правонарушений... диктуется практическими соображениями – во имя сохранения в некоторых случаях единства в содержании правового регулирования».¹¹

К числу признанных и защищаемых Конституцией РФ прав относятся, прежде всего, право на жизнь (ч. 1 ст. 20) как высшую социальную ценность, охраняемому законом, которое является основным, неотчужденным и принадлежащим каждому от рождения, и право на охрану здоровья (ст. 41). Возлагаемая на РФ, обязанность по обеспечению реализации и защиты названных конституционных прав предполагает не только необходимость разрабатывать и осуществлять комплекс мероприятий, создающих условия, при которых исключалась бы какая-либо опасность для жизни людей и предотвращалась бы причинение вреда здоровью, но и необходимость принимать меры к возмещению или компенсации вреда, причиненного жизни и здоровью.¹² В то же время, исходя из статьи 1069 ГК РФ, можно косвенно говорить о вине уполномоченных органов, которые должны были предотвратить акт терроризма и, таким образом, проследить за деятельностью государственных органов, отвечающих за противодействие терроризму. Однако в ряде случаев предвидеть или предотвратить акт терроризма не представляется возможным ввиду внезапности его наступления и в целом высокой латентности наступлений террористического характера. Хотя мы полагаем, что роль государства, в том числе и заключается, чтобы постараться как можно лучше предвидеть и предотвращать опасность наступления последствий террористических актов.

В пользу установления имущественной ответственности государства за вред, причиненный гражданину преступлением, в т.ч. и террористического характера говорят следующие аргументы:

- государство полностью взяло на себя заботу о поддержании правопорядка и обеспечении безопасности, поэтому устранение последствий преступления, в том числе путем возмещения причиненного вреда, также должно стать задачей государства, так как его правоохранительные органы оказались не в состоянии предотвратить преступление;

- возмещение ущерба государством способствовало бы не только более полному удовлетворению законных интересов потерпевшего, но и достигению задач общей превенции;

- возмещение вреда государством могло бы служить предостережению пассивности граждан, оказывающихся очевидцами или иными свидетелями преступления;

¹¹ Алексеев С.С. Общая теория права: В 2 т. М., 1981. Т. 1. С. 386.

¹² Краваченко Л.О. Вопросы компенсации пострадавшим в результате террористических актов в свете практики Конституционного Суда РФ. // Закон, 2006, N 11

ловской области» // Собрание нормативных правовых актов Орловской области. – 2003. – №17.

Магистр права Алтынбеккызы А.

Казахский Государственный Университет им. аль-Фараби

ЧАСТНАЯ СОБСТВЕННОСТЬ КАК ОБЪЕКТ КОНСТИТУЦИОННО-ПРАВОВОЙ ЗАЩИТЫ

Одной из главных современных тенденций является интенсивное расширение сферы применения конституционных принципов в области частной собственности. Именно Конституция РК содержит основные понятия, руководящие начала, образующие правовую модель, призванную отражать складывавшиеся в обществе реальные отношения собственности, это позволяет говорить о том, что роль конституционного права состоит в защите практических интересов собственников, стимулирования дальнейшего развития гражданского права. Конституционное право собственности включает в себя, помимо цивилистического, субъективного права на конкретную собственность, еще и гарантию защиты этого права.^[1]

Из всех возможных форм собственности Конституция признает и защищает только право частной собственности, признавая его исключительную роль. Содержание конституционного права частной собственности представляется собой сложное, комплексное образование. Этому не противоречит то обстоятельство, что само по себе данное право является единым правом. Единство конституционного права частной собственности обеспечивается системным характером компонентов, составляющих содержание данного права.^[2]

Охрана частной собственности законом предполагает защиту государства в том числе от других собственников и посягательства на собственность, так и от юридических ошибок законодателей. Законы не создаются ни законодателями, ни судами, которые не могут творить право, а только обеспечивают его действие. Основные исследования в данной статье состоят в том, что признание преимуществ конституционного права собственности над цивил-листическим позволило бы добиться справедливости по отношению к тем, кто пытается восстановить свое право собственника.^[3]

Проблема данной статьи также обусловлена тем обстоятельством, что между расширительным толкованием Конституции Конституционным судом и отраслевым правом возникают недопустимые противоречия, приводящие к возникновению двух смыслов одних и тех же понятий, вследствие чего несовершенство некоторых норм права собственности в Конституции и в гражданском праве ведет к нестабильности гражданского оборота и нарушению единства судопроизводства. На

самом же деле конституционное понимание права собственности не вступает в противоречие с Гражданским кодексом, а реализуется в нем.[4]

Институт охраны конституционного права частной собственности в соответствии с тем, что является объектом охраны Конституции следует рассмотреть с двух точек зрения: 1) основной целью охраны права частной собственности является упорядочение властной деятельности по формированию или уточнению содержания норм объективного права частной собственности; 2) основной целью охраны права частной собственности является обеспечение реализации субъективного права частной собственности.

В конституционном праве существуют такие понятия, как ограничение права частной собственности, ограничение полномочий законодателя по ограничению права частной собственности, определение конституцией или законом рамок этого права. Подобные ограничения, устанавливаемые федеральным законодателем, в своей основе носят естественный характер, проистекают из самой природы данного права и в силу этого закрепляются в Конституции.[5]

Защита права собственности, во-первых, должна состоять в совершении собственником активных действий и, во-вторых, быть реакцией на нарушение права собственности. Причем нарушение должно посягать именно на право собственности, а не на иные, возникшие на его основе гражданские права. Конституция России и ГК устанавливают принцип равенства защиты всех форм собственности, но не содержат правил об одинаковом правовом регулировании этих форм. Следовательно, различия в правовом регулировании тех или иных форм собственности могут существовать. Однако если эти различия ослабляют защиту какой-либо из форм собственности, то они должны быть признаны неконституционными.

Вследствие того, что Конституцией устанавливается, что права и свободы человека и гражданина являются наивысшей ценностью, предлагается закрепить в Гражданском кодексе ряд дополнительных привилегий для частных собственников, которые могли бы восстановить их равное правовое положение по отношению к государству. Такими положениями могли бы быть: освобождение частного собственника от бремени доказывания того обстоятельства, что оставаемый им нормативный или правоприменительный акт нарушает право собственности; обязательное приостановление судом правоприменительного акта, нарушающего право частной собственности; установление альтернативной подсудности по делам о признании недействительными нормативных актов и неприменение к таким искам исковой давности и т.д. [6]

Эти положения должны действовать лишь в той сфере, в которой государство может выступать не только как собственник, но и как носитель публичной власти. В остальных же случаях следует сохранить принцип равенства защиты всех форм собственности.

Из всех форм собственности Конституция признает и защищает только право частной собственности, признавая его исключительную роль. Охрана частной

должны отвечать органы власти только потому, что они – носители власти, которая чрезвычайно опасна для граждан сама по себе».⁶

Ответственность государства перед потерпевшими от актов терроризма действительно весьма специфична, поскольку отсутствует такое условие ответственности, как вина государства. В связи с этим большой научный интерес представляет теория «виновного начала с исключениями», сторонниками которой являлись О.С. Иоффе, М.В. Гордон, Г.К. Матвеев, В.Т. Смирнов. Исходя из этой теории, частые отступления от принципа вины не создают какого-то нового принципа или нового начала ответственности.

С.В. Курьяев, утверждая, что подобная обязанность государства возмещать вред является не санкцией за правонарушение, а стимулом к поведению, направленному на уменьшение вероятности виновного причинения вреда. Эта точка зрения ранее была высказана О.С. Иоффе, «возложение на виновного ... обязанности возместить ущерб представляет собой меру ответственности, основанную не на осуждении поведения, а на стимулировании определенных действий в будущем».⁸

Сторонники «мер ответственности» полагают, что государство берет на себя риск ошибок, которые неизбежны в связи с вероятной случайностью или ограниченной способностью познания человеком фактов, имевших место в прошлом. Казна государства выполняет как компенсационные, так и публично-правовые функции: предотвращение отчуждения невиновно пострадавшего гражданина от государства, закона, органов уголовного правосудия; превенция совершения реабилитированным преступлений.⁹

В этой связи нами подлещит исследованию вопрос: следует ли учитывать возможность применения государственного принуждения к самому государству в случае возложения им на себя ответственности за вред, причиненный актом терроризма? Ответ на этот вопрос можно найти у С.Ю. Рипинского. Автор обращает внимание на то, что в данном случае речь должна идти не об осуществлении потерпевшим принудительных мер в отношении государства, а о том, что «государство реалитует меры ответственности (осуществляет государственное принуждение) в отношении самого себя»¹⁰, обновляя данное утверждение положениями теории правового государства и разделения власти. Соглашаясь с мнением С.Ю. Рипинского, можно отметить, что именно разделение власти на законодательную, исполнительную и судебную позволяет осуществ-

⁶ Флейшиш Е.А. Ответственность государства за вред, причиненный должностными лицами // Тр. Востр. ин-та юрид. наук. 1948. С. 176.

⁷ Курьяев С.В. Санкция как элемент правовой нормы // Сов. гос-во и право. 1964. № 4. С. 34.

⁸ Иоффе О.С. Ответственность по советскому гражданскому праву. Л.: Изд-во ЛГУ, 1955. С. 170

⁹ Бойцова В.В., Бойцова Л.В. Реабилитация необоснованно осужденных граждан в современных правовых системах. Тверь, 1993. С. 40 - 41.

¹⁰ Рипинский С.Ю. Имущественная ответственность государства за вред, причиняемый предпринимателям. СПб., 2002. С. 58 - 59.

Компенсация морального вреда, причиненного в результате террористического акта, осуществляется за счет лиц, его совершивших».

По вопросу определения правовой природы компенсаций, выплачиваемых государством, в литературе нет однозначной точки зрения.

Так, для механизма частно-правовой ответственности, как правило, характерно наличие отношений регресса между государством (государственной организацией), представившим потерпевшему компенсацию, и непосредственным причинителем вреда. Данный механизм может предполагать также вступление в силу решение суда о взыскании определенной суммы в счет возмещения вреда, причиненного преступлением, и соответственно компенсации всех видов вреда, установленных судебным решением, в том числе компенсацию морального. Механизм публично-правовой ответственности характеризуется предоставлением от имени государства как субъекта повышенной социальной ответственности безвозмездной компенсации жертвам преступлений, т. е. не предусматривает никаких отношений регресса, для выплаты компенсации, как правило, достаточно простого юридического факта – причинение вреда в результате террористической акции. В отличие от первого механизма второй предусматривает только компенсацию имущественных потерь. Суммы, выплачиваемые потерпевшим в результате выдачи государственных пособий и выплат, как правило, определены заранее и составляют конкретную сумму, равную для всех потерпевших или различающуюся в зависимости от категории, к которой принадлежит потерпевший. Размер же гражданско-правовой ответственности не может быть заранее определен.

Ответственность – охранительное правоотношение, а выплата государственных пособий – регулятивное правоотношение, которое лишь в силу аномального развития может возможность обжалования действий государственного органа.

Итак, в первом приближении правовой природе государственных компенсаций, установленных действующим законодательством, свойственны признаки публично-правового механизма защиты прав потерпевших.

Однако необходимо заметить, право государства обратиться согласно ст. 1081 ГК РФ в порядке регресса к террористам ни чем не ограничено. Также, имущественный характер возмещения, компенсационная функция выплат, происхождения данной обязанности из деликтных обязательств отражает гражданско-правовые признаки.

Таким образом, государственные компенсации можно рассматривать как вид «строгой» гражданско-правовой ответственности. Так, абз. 2 п. 1 ст. 1064 ГК РФ предполагает возможность возложения обязанности по возмещению вреда на третьи лица, не являющиеся причинителями вреда.

Рассматривая вопрос о привлечении государства к ответственности независимо от вины, французский юрист Брюно писал: «Если принцип риска является основанием ответственности владельца автомобиля только потому, что у него в руках инструмент, опасный сам по себе, то по тому же принципу риска

собственности законом предполагает защиту государством этого права как от других собственников и посягательства на собственность, так и от недобросовестных законодателей. Признание преимуществ конституционного права собственности над цивильно-правовым позволило бы добиться справедливости по отношению к тем, кто пытается восстановить свое право собственника.[7]

В заключение, таким образом, можно согласиться с мнением некоторых исследователей о том, что право собственности ограничено в пользу общественного интереса и требований выполнения собственником определенных социальных обязательств.

1. Алимжанов Б.Р. Правовое регулирование рынка земли: Автореферат дисс. на соиск. уч. степени к ю.н. – Алматы, 2003. – 26 с.

2. Дусипов Е.Ш. Основы права частной собственности на землю: Автореферат дисс. на соиск. уч. степени к ю.н. – Алматы, 2001 (на государственном языке). – 28 с.

3. Косанов Ж.Х. Право собственности и иные вещиные права на землю. – Алматы.: ТОО Айдапа, 2000. – 148 с.

4. Косанов Ж.Х. Право собственности, право землепользования и иные права на землю. – Алматы.: Данекер, 2000. – 248 с.

5. Нурахметова Г.Г. Правовое регулирование сделок в сфере земельных отношений: Дисс. канд. юрид. наук. – Алматы, 2002. – 153 с.

6. Стамкулов А.С., Стамкулова Г.А. Земельное право Республики Казахстан: учеб. пособие. – Алматы: Юрист, 2004. – 407 с.

7. Хаджиев А. Проблемы теории земельного права Республики Казахстан в условиях становления и развития рыночных отношений: Дис. д-ра юрид. наук. – Алматы, 2005. – 366 с.

Магистр права Жумаханова Д.Р.
Казахский Государственный Университет им. аль-Фараби

QUALIFYING REQUIREMENT OF CANDIDATE TO AUDITORS

Content.

Introduction.

1. Education requirements of candidates.
 2. Organization and holding of promotion.
 3. Forms and methods of continuing education.
 4. The Code of Ethics for Professional Accountants.
- Conclusion.
List of references.

Introduction.

In the Message of the President of Kazakhstan to the nation «The strategy «Kazakhstan-2030» at a NEW stage of development of Kazakhstan» in the capacity of it of comprehensive modernization defined the most important 30 guidelines of the domestic and foreign policy.

One of such directions in terms of liberalization is to provide the new level of sustainability and competitiveness of the financial system of the Republic of Kazakhstan [1].

For my part, I agree thoroughly with the authors that the most important effective aim of financial system is financial control.

Financial control it is a total control of the legality of business entities for effective of social and effective development of country and its regions.

In Kazakhstan, the financial control in the form of state financial control and auditing. Therefore, it is in the process of gradual improvement in accordance with the jurally state.

At present, an audit as an independent system of financial control of economic entities is gradually becoming to the everyday life of our society.

Consequently, the state and professional organizations raises high requirements for the training and certification. These requirements available to the International Standards on Auditing.

In turn, in the system of financial control in term of market economy of Kazakhstan an important place is an audit companies. They carry out an independent task and analysis of financial accounting organizations and individual entrepreneurs.

1. Education requirements of candidates.
Auditor's activity is specific and requires high skills of qualification characterized theoretical and methodological knowledge as well as practical experience.

обеспечено их возмещение из других источников, тем, кто из-за умышленных насильственных преследований понес серьезный урон в отношении физического состояния или здоровья, а также тем, кто находился на изживении погибших в результате такого преступления (ст. 2). Компенсация должна покрывать по крайней мере потерю дохода, затраты на медикаменты и госпитализацию, затраты на похороны, алименты, содержание иждивенцев (ст. 4)². В соответствии с п. 14 Декларации основных принципов правосудия для жертв преступлений и злоупотреблений властью, принятой Ген. Ассамблеей ООН 29 ноября 1985 года, жертвам следует оказывать необходимую материальную, медицинскую, психологическую и социальную помощь по правительственным, добровольным, общинным и местным каналам³.

Международное сотрудничество предполагает имплементацию в национальное законодательство общепризнанных норм и принципов международного права, а также международных договоров, которые согласно ч. 4 ст. 15 Конституции РФ являются составной частью правовой системы РФ. Декларация прав и свобод человека и гражданина в ст. 33 определила, что «права жертв преступлений и злоупотреблений властью охраняются законом. Государство обеспечивает доступ к правосудию и скорейшую компенсацию причиненного ущерба»⁴.

Впервые в российском законодательстве возмещение государственного вреда, причиненного в результате теракта, было закреплено в ФЗ «О борьбе с терроризмом» от 25.07.1998г. №130-ФЗ (ст. 17): возмещение вреда, причиненного в результате террористической акции, производится за счет средств бюджета субъекта РФ. В случае совершения террористической акции на территории нескольких субъектов РФ или недостаточности средств в бюджете данного субъекта РФ возмещение вреда должно производиться за счет средств федерального бюджета.

Одновременно подчеркивалась возможность последующего взыскания выплаченных сумм с причинителя вреда в порядке, установленном гражданско-процессуальным законодательством.

Специально оговорены случаи, когда вред в результате террористической акции причиняется иностранным гражданам, а также организациям.⁵

Далее п. 1 ст. 18 ФЗ «О противодействии терроризму» от 06 марта 2006г. №35-ФЗ определил, что «государство осуществляет в порядке, установленном Правительством РФ, компенсационные выплаты физическим и юридическим лицам, которым был причинен ущерб в результате террористического акта».

² «Европейская конвенция по возмещению ущерба жертвам насильственных преступлений» (ETS N 116) [рус., англ.] (Заключена в г. Страсбурге 24.11.1983): Сборник документов Совета Европы в области защиты прав человека и борьбы с преступностью. - М.: СПАРК. 1998. С. 81 - 85

³ «Декларация основных принципов правосудия для жертв преступлений и злоупотреблений властью» (Принята 29.11.1985 Резолюцией 40/34 Генеральной Ассамблеи ООН) // СПС «Консультант Плюс»

⁴ Постановление ВС РСФСР от 22.11.1991 «О Декларации прав и свобод человека и гражданина» - СПС «Консультант Плюс».

⁵ Кокоева Л.Т., Рыбаков В.А., Соловьев В.Н., Трушин С.А. Гражданско-правовой механизм возмещения вреда, причиненного актом терроризма: монография, "Юрист", 2009.

6. Указ президента РФ «Об организационных мерах по преобразованию государственных предприятий, добровольных объединений государственных предприятий в акционерные общества» от 1 июля 1992 г. № 721 (утратил силу);
7. Постановление Правительства РФ «О порядке приватизации и реорганизации предприятий и организаций агропромышленного комплекса» от 4 сентября 1992 года № 708 (утратил силу);
8. Указ Президента РФ «Об особенностях приватизации и преобразования в акционерные общества государственных предприятий, производственных и научно-производственных объединений нефтяной, нефтеперерабатывающей промышленности и нефтепродуктообеспечения» от 17 ноября 1992 года № 1403;
9. Указ Президента РФ «О приватизации в Российской Федерации недвижимых памятников истории и культуры местного значения» от 26 ноября 1994 года № 2121;
10. Указ Президента Российской Федерации «О введении в действие системы приватизационных чеков» от 14 августа 1992 года N 914;
11. Федеральный закон РФ «Об особенностях отчуждения недвижимого имущества, находящегося в государственной собственности субъектов Российской Федерации или в муниципальной собственности и арендуемого субъектами малого и среднего предпринимательства, и о внесении изменений в отдельные законодательные акты Российской Федерации» от 22 июля 2008 года № 159-ФЗ;
12. Гражданский кодекс Российской Федерации;
13. Земельный кодекс Российской Федерации.

Сорокин Дмитрий Сергеевич

Волгоградский государственный университет

ПРАВОВАЯ ПРИРОДА ГОСУДАРСТВЕННЫХ КОМПЕНСАЦИЙ ПРИ ВОЗМЕЩЕНИИ ВРЕДА, ВОЗНИКШЕГО ВСЛЕДСТВИЕ ТЕРАКТА

Государственные компенсации потерпевшим от преступлений, в т.ч. и от теракта представляет собой одну из прогрессивных форм восстановления прав потерпевших. В литературе они также обозначены как финансово отлаженная система помощи со стороны государства лицам, оказавшимся в трудной жизненной ситуации.¹

Правовые нормы, предусматривающие выплату компенсации, впервые появились в международно-правовых актах. Так, Европейская конвенция по возмещению вреда жертвам насильственных преступлений, принятая 24 ноября 1983 года, определяет, что государство возмещает убытки, когда не может быть

Auditor's work is strictly organized process, which is inherent specified period and infringements of accounting.

Meanwhile, basis requirements indicated in the Law on Auditing, the Code of Ethics for Professional Accountants, and the Code of Ethics for Auditors of Kazakhstan also the International Standards on Auditing. In addition, the activity of auditing firms submit to external quality control on the part of professional organizations and obligatory insurance of civil liability for customer injury [2,3,4].

By the Law on Auditing of the Republic of Kazakhstan and set the certification rules that the aspirant (candidate) to auditors must have an impeccable reputation, and have higher education and work experience for a minimum 3 years in economic, financial, legal fields or in research of scientifically activity of accounting, should pass current certification [2,5].

However, many candidates have a disparity of knowledge [5, 10].

In the legislation on auditing, there is no requirement of higher and secondary or legal education.

Meanwhile, the legislation established that the candidate have work experience and should know to provide of auditing and bookkeeping [5].

Based upon the above, candidates to auditors should take the knowledge in period of labor activity in order to identify him to a work over taking examination.

Make a point that the involvement the candidate to a performance task him should be clearly defined his changes.

The auditing organizations have a conformity assessment procedure in order to reviewing officers.

Meanwhile, the international practice shows the need for responsibility in preparing for the qualification exam not only candidates but also the auditing organizations where they starts to work.

As Sheremet A.D. notes in his article «accepts for employment of auditing organizations officer is a professional junior staff given higher education will give the foundation of technical knowledge, professional values and skills. These professional junior staff must undergo a training program within of auditing organizations including in SROs in order to get appropriate knowledge and practice. In this case, each entrant is approved individual professional program. The relevance of this program is verifying their periodic monitoring. In subject to allegation of requirements for areas may amend to correction [6].

In turn fully support Sheremet's A.D. opinion that is appropriate to allow to candidates as a candidate to judges, notary public, and lawyers set the order of probation that suggests taking a qualifying task. This procedure provides a significant degree of preparation of the candidate for the exam and obtaining the necessary knowledge and experience.

In addition, Beisova P.S. suggests that auditors should have the personal quality that gives the opportunity to operate in accordance with auditing principles.

Here is a list of the primary variables:

¹ Казацкая В.Э. Гражданско-правовое регулирование возмещение вреда, причиненного преступлением: исторический и сравнительно-правовой анализ.: Дис. ... канд. юрид. наук. Рязань, 2009.

1. Concentration it is the ability to discernment the main thing;
 2. Susceptibility it is the ability to keep in a moment of essence of problems;
 3. Persistence it is the ability in order to achieve the goals despite of differences overcome difficulties and keep to planned course;
 4. Flexibility it is the ability to see the objects from different perspectives and adapting to changing circumstances;
 5. Self-discipline it is the ability of planning interconnected process of auditing;
 6. Sociability it is the ability to communicate at work with other people as from production worker ending with higher managements, and maintains control during a lot of interviews;
 7. Verbal abilities it is the ability to express clearly their thoughts and ideas both of written or oral forms;
 8. Technical competence it is the ability to research and determine the level of standard system compliance at all stages «production» process;
 9. Independence it is the ability to work and act independently;
 10. Improvement professionalism it is the ability to support their competency in implementing of QMS auditing.
- Indeed, presence both of entry-level and practice auditors of theoretical and practical knowledge but also availability of personal moral principles and qualities characterizing their as an organized, responsible and fair employee. Because their works based on the auditor's assessment of the economic entities where the important thing is checking on compliances of the subject to the current legislation. Also the auditor should research financial materials and identify deliberate or non-deliberate distortion in financial statements of subjects.
2. Organization and holding of promotion.
In the Law on Auditing in the Republic of Kazakhstan defines the main directions for assessment of auditors.
Checking the qualification of the candidate takes the form of qualification examination. The order of the qualification examination in particular providing the order of participation of the candidate in the qualifying exam and a procedure for determining of a qualifying examination establishes by Ministry of Finance of the Republic of Kazakhstan.
The list of questions proposed to a candidate who consists of disciplines establishes by the commission set forth in the Rules of certification [5].
A procedure for establishment of the commission identifies by the Rules of forming and activities of Qualifying commission certification of candidate to auditors in the Republic of Kazakhstan was adopted by the Order of the Ministry of Finance of 19.03.2009 [9].
Qualification commission can only be created by the professional organizations with a numerous number of members adopted by the Law on Auditing.

- 8) продажа государственного или муниципального имущества без объявления цены;
 - 9) внесение государственного или муниципального имущества в качестве вклада в уставные капиталы ОАО;
 - 10) продажа акций ОАО по результатам доверительного управления. Следует добавить, что закон не допускает приватизацию государственного и муниципального имущества какими-либо иными способами.
- Особенности участия в процессе приватизации субъектов малого и среднего предпринимательства регулируются Федеральным законом РФ от 22 июля 2008 года № 159-ФЗ «Об особенностях отчуждения недвижимого имущества, находящегося в государственной собственности субъектов Российской Федерации или в муниципальной собственности и арендуемого субъектами малого и среднего предпринимательства, и о внесении изменений в отдельные законодательные акты Российской Федерации» [11].
- Приватизации не подлежат имущество, отнесенное федеральными законами к объектам гражданских прав, оборот которых не допускается, а также имущество, которое в соответствии с действующим законодательством может находиться только в государственной или муниципальной собственности. Ко всем отношениям, связанным с отчуждением государственного и муниципального имущества и не урегулированным вышеуказанными нормативно-правовыми актами, применяются положения Гражданского [12] и Земельного кодексов Российской Федерации [13].
- Таким образом, мы отобрали некоторую картину о процессе приватизации в Российской Федерации с ее особенностями. В настоящее время тема приватизации очень актуальна для нашего государства, так как данный процесс с каждым годом только набирает свои обороты. Политика нашего государства направлена как раз на дальнейшую передачу еще не приватизированного государственного имущества в частные руки, на развитие системы рыночной экономики, главным элементом которой является частная собственность. Следует разрабатывать различные теоретические подходы и более детально изучать проблемные положения, вопросы приватизации для правильного понимания и практического понимания.
- Литература:
1. Федеральный закон Российской Федерации «О приватизации государственного и муниципального имущества» от 21 декабря 2001 года № 178-ФЗ;
 2. Закон РСФСР «О собственности в РСФСР» от 24.12.1990 № 443-1;
 3. Закон РСФСР «О приватизации государственных и муниципальных предприятий в РСФСР» от 3 июля 1991 № 1531-1;
 4. Федеральный закон «О приватизации жилищного фонда в Российской Федерации» от 4 июля 1991 года № 1541-1;
 5. Постановление Верховного Совета Российской Федерации от 11 июня 1992 г. № 2980-1;

не более двух лет). По истечении срока действия приватизационных чеков они считаются погашенными и изымались из обращения [10].

В настоящее время отношения, возникающие при приватизации государственного и муниципального имущества, и связанные с ними отношения по управлению государственным и муниципальным имуществом, регулируются Федеральным законом Российской Федерации от 21.12.2001 № 178-ФЗ «О приватизации государственного и муниципального имущества». Ст. 1 дает легальное определение приватизации: «под приватизацией государственного и муниципального имущества понимается возмездное отчуждение имущества, находящегося в собственности РФ, субъектов РФ, муниципальных образований, в собственность физических и юридических лиц. Приватизация должна осуществляться в соответствии с принципами: равенства покупателей государственного и муниципального имущества и открытости органов государственной власти и органов местного самоуправления; возмездной основы; самостоятельности деятельности органов местного самоуправления».

В целях реализации единой государственной политики в сфере приватизации Правительство Российской Федерации наделено широкими полномочиями, перечисленными в ст. 6 указанного закона, в том числе, утверждает прогнозный план (программу) приватизации федерального имущества на срок от одного года до трех лет, в котором указываются основные направления и задачи приватизации, а также перечень и характеристики федерального имущества, подлежащего приватизации в соответствующем периоде, и предполагаемые сроки его приватизации. Также ежегодно Правительство РФ представляет в Государственную Думу отчет о результатах приватизации федерального имущества за прошедший год вместе с информацией о результатах приватизации имущества, находящегося в собственности субъектов РФ и муниципального имущества. Как уже говорилось выше, порядок планирования и осуществления приватизации имущества, находящегося в собственности субъектов РФ, и муниципальному имуществу определяется соответственно органами государственной власти и органами местного самоуправления самостоятельно. В настоящее время в Российской Федерации приватизация государственного и муниципального имущества осуществляется следующими способами:

- 1) преобразование унитарного предприятия в ОАО либо преобразование унитарного предприятия в ООО;
- 2) продажа государственного или муниципального имущества на аукционе;
- 3) продажа акций ОАО на специализированном аукционе;
- 4) продажа государственного или муниципального имущества на конкурсе;
- 5) продажа за пределами территории РФ находящихся в государственной собственности акций ОАО;
- 6) продажа акций ОАО через организатора торговли на рынке ценных бумаг;
- 7) продажа государственного или муниципального имущества посредством публичного предложения;

While the standard of individually trained Commission members is high in all mandated tasks and there are eternity quality control, monitoring compliance with international auditing standards, the development and implementation of its own internal standards organizations and ethical requirements.

We believe that Kazakhstan should raise the level of certification exams in order to increase the confidence of investors to domestic enterprises.

3. Forms and methods of continuing education.

To provide of auditors qualifications should include: in-house training, probation in auditing organizations, participation in conference, work in Committee, writing articles, papers necessity for an auditors.

Undoubtedly, continuous professional development improves the qualification of auditors that would extend the professional knowledge and skills.

Auditor may need highly specialized qualification to participate in audits of financial statement of specific economic areas (for example banking, insurance, stock exchange, extra budgetary funds, institution of investments) and fulfillment of specific types of work (audits of multinational companies, consolidated financial statements according to IFRS).

We believe that the developments of professional audits activity intends to support preparation and certification of specialists and the annual upgrading their qualification. Impossible to combine an auditing with the other types of business.

We agree with Sukhanov's A.A. argument that «the system of certification of auditors should not end with the qualification examination in established order. Even more important is the organization of the continuous qualifications of auditors. The minimum duration of training set by the organizations of auditors for their members and cannot be less than 120 hours for three consecutive calendar years but not less than 20 hours each year» [6].

4. Code of Ethics for Professional Accountants.

Here is one condition more of auditors it's Code of Ethics.

The first Code of Ethics was developed in 1994, but in 2006, it has involved within the requirements not only the law but also of modern standards.

The president of Republic of Kazakhstan Nazarbayev N.A. «We have grown where we can put the responsibility on issues related to a tolerance to business and control over the quality or safety of products and services from the state to various civil institutions» speaking on October 2003 at 10th seminar of entrepreneurs of Kazakhstan.

In pursuance of this order, Kazakhstan had the great work. Normative legal acts undergo in examination in accredited professional and community associations. The necessities of decrease of administrative barriers and graduated transfer of government functions to business have revealedly drawn the attention the Prime Minister Massimov K.

Auditing aims is rendering audits service at the highest professional level. This is impossible without the professional ethics.

Ethics is a system of moral norms of human behaviour, a particular profession and community group.

Code of Ethics of Kazakhstan adopted in 21th of July 1995 by the Conference of the Court of Auditors consists of 13 chapters.

The Code of Ethics sets the standart of conduct auditors and fundamental principles.

The Code of Ethics emphasizes that «auditing aims is to operate in accordance with the highest professionalism for achieving the maximum permissible level».

For achieving this goals it is necessary to comply the following requirements: reliability, professionalism, quality of service and trust [4].

The section describes the principles of the independence.

In paragraph 8.5. «Provide service to clients» «When the auditor not only audits but provides other services to client this case he should not take the management decisions because the responsibility decision remains Committee of directors and administration» [4].

Services of auditors in the capacity of management and taxation are called consulting. Such services will not affect to the independence of auditor. Auditor must be careful to not go beyond consulting functions and not intrude into of making management decisions.

If auditor prepare to customer an accounting documents he should be fulfilled the following requirements:

1. Auditor should not consists in any relationship with client; should not in any conflict of interests. That would lead to the description of integrity or independence;
2. Customer should be responsible for the financial statements;
3. Auditor should not be like an employee, or a leadership officiating departmental operations of an enterprise;
4. Auditors preparing accounting documents are not involved in to validate of documents.

In the 10th «Activities inconsistent with auditor's practice» noted that two or more professional service did not affect the integrity, objectivity and independence.

In the Code of Ethics of the Kazakhstan has the whole subject about auditors: «Conflict resolution», «Tax practice», «Publicity» (information about auditors where it shall not be disclosed), «Payment under a contract», «Monies of client», «Relations with other auditors», «Supply some services» [4].

It is well known that the general theory of ethics is a source for all professions. In this case, the Code of Ethics gives appropriate recommendations to auditors.

However, it should be noted that in the Code of Ethics of auditors did not include rules that have been established it is our way subject to national, historical and socio-political circumstances.

A characteristic feature of audit profession is responsible for the results of his work. Therefore, auditing standards intended to the public interests not only of cli-

Дополнительно был принят ряд нормативно-правовых актов, устанавливающих особенности приватизации предприятий и организаций отдельных сфер промышленности. Так, постановлением Правительства РФ от 4 сентября 1992 года № 708 было утверждено положение «О реорганизации колхозов, совхозов и приватизации государственных сельскохозяйственных предприятий», которое устанавливало возможные пути и особенности реорганизации сельскохозяйственных предприятий, порядок определения имущества паев и земельных долей и направления их использования [7]. Указом Президента РФ от 17 ноября 1992 года № 1403 «Об особенностях приватизации и преобразования в акционерные общества государственных предприятий, производственных и научно-производственных объединений нефтяной, нефтеперерабатывающей промышленности и нефтепродуктообеспечения», содержащий перечень предприятий, производственных и научно-производственных объединений по нефтедобыче, нефтепереработке и нефтепродуктообеспечению, преобразуемых в акционерные общества [8].

С изданием указа президента РФ от 26 ноября 1994 года № 2121 «О приватизации в Российской Федерации недвижимых памятников истории и культуры местного значения» стала возможной приватизация объектов исторического и культурного наследия федерального значения. Порядок приватизации указанных объектов осуществлялся согласно Государственной программе приватизации государственных и муниципальных предприятий в Российской Федерации, но с некоторыми особенностями, связанными с охраной указанных объектов недвижимости, представляющих культурную ценность. Главным условием приватизации указанных объектов недвижимости являлось содержание их новыми собственниками в дальнейшем порядке в соответствии с требованиями охранного обязательства [9]. Хотя де факто указанные объекты не только не подвергались в дальнейшем состоянию, но порой вообще разрушались собственниками для преследования каких-либо коммерческих целей.

Следует также отметить появление на российском рынке ценных бумаг приватизационных чеков. Указом Президента Российской Федерации от 14 августа 1992 года N 914 была введена в действие система приватизационных чеков, регламентированная соответствующим положением «О приватизационных чеках». Приватизационные чеки были направлены на реализацию механизма бесплатной передачи гражданам Российской Федерации в процессе приватизации объектов приватизации, а именно: предприятий, их подразделений, имущества, акций и долей в акционерных обществах и товариществах, находящихся в федеральной собственности, государственной собственности республик в составе Российской Федерации, краев, областей, автономной области, автономных округов, городов Москвы и Санкт – Петербурга. Приватизационный чек по своей форме являлся государственной ценной бумагой на предъявителя и имел номинальную стоимость в рублях, которая составляла 10 тысяч рублей. Каждый приватизационный чек имел определенный срок действия (не менее года и

зации государственных и муниципальных предприятий в РФ на 1992 год. Основными целями приватизации в 1992 году являлись:

- формирование слоя частных собственников, действующих созданию социально ориентированной рыночной экономики;
- повышение эффективности деятельности предприятий путем их приватизации;

- социальная защита населения и развитие объектов социальной инфраструктуры за счет средств, поступивших от приватизации;

- содействие процессу стабилизации финансового положения в Российской Федерации;

- создание конкурентной среды и содействие демонополизации народного хозяйства;

- привлечение иностранных инвестиций [5].

Следующим шагом был указ президента РФ от 1 июля 1992 г. № 721, которым было утверждено положение «О коммерциализации государственных предприятий с одновременным преобразованием в акционерные общества открытого типа», в котором был определен порядок преобразования государственных предприятий в акционерные общества открытого типа. Согласно данному положению обязательно преобразованием в акционерные общества открытого типа подлежали все предприятия, производственные объединения, находившиеся в федеральной собственности, государственной собственности республик в составе Российской Федерации, краев, областей, автономной области, автономных округов, городов Москвы и Санкт-Петербурга, со средней численностью работающих более 1000 человек или с балансовой стоимостью основных фондов на 1 января 1992 года более 50 млн. рублей, независимо от их вхождения в состав трестов, ассоциаций, концернов, союзов, межотраслевых, региональных и иных объединений предприятий. Решение о коммерциализации принималось соответствующим комитетом по управлению имуществом. На предприятиях, подлежащих преобразованию в акционерные общества, образовывались рабочие комиссии по приватизации, в состав которых обязательно должны были включены представители трудовых коллективов. В задачи комиссии входили разработка плана приватизации с применением Типового плана приватизации, подготовка акта оценки имущества и определение уставного капитала предприятия, подготовка устава акционерного общества [6]. Однако фактически данный процесс осуществлялся с нарушением принципов, провозглашенных в вышеуказанных нормативно-правовых актах. На деле собственниками приватизированного имущества становились не граждане Российской Федерации, а отдельная категория людей, занимавшихся на тот момент ключевые должности, преимущественно полностью по управлению государственным или муниципальным имуществом. В работах многих авторов на эту тему можно встретить такой термин как «приватизация», означающий как раз неравное распределение имуществах благ среди населения в процессе приватизации.

ent's interest. On this basis, auditor's works in the best interest of society and private code of honour is the Code of Ethics.

5. Conclusion.

To sum up of this can be said that qualification requirements of candidates to auditors is necessary to meet set by legislation.

It should be mentioned that in the correct choice of audit organization you should be selected with the best reputation, or which customers are served. Significant will request complimentary remarks about audit organizations of past and present clients.

Moreover, you must beforehand the contract for audit services in order to check the quality and professionalism for short time period.

Before you sign the contract with audit firms you need to make sure that the auditor's certificate are not cancel.

Undoubtedly, auditor's work is very prestigious and interesting. It encounter with the analysis of economical activity of several organizations. Auditor's profession values is very strong, because for its realization requires mastership of accounting as well as legal knowledge.

Currently, demand for qualification auditors is high. It is related as an objective economical situation as under to a high level in the audit.

Independent auditor is a power and authority and the quality of the audit dependent on the technical and administrative competence itself.

1. The Message of the President of Kazakhstan to the nation «The new Kazakhstan in the new world».
2. The Law on Auditing of the Republic of Kazakhstan from 20th of November 1998 №304-1.
3. The Code of Ethics of Professional Accountants adopted in 30th of June 2006.
4. The Code of the Court of Auditors from 21st of July 2005, the Code of Ethics of Kazakhstan».
5. Ruled of conducting of candidates to auditor's adopted by the Order of the Ministry of Finance of the Republic of Kazakhstan from 26th of July 2006 №273.
6. Sheremet A.D., PhD, the article «Audience Education», Journal «Audit» №7-2012 from 28th of June 2012.
7. Sukhanov S.S., the article «Improving education system of auditors», Journal «Audit» №8-2012 from 16th of August 2012.
8. Veisova P.S., tutorial «Quality audit» published in 14th of October 2008.
9. The Rules of forming and activities of Qualifying commission certification of candidate to auditors in the Republic of Kazakhstan was adopted by the Order of the Ministry of Finance №115 from 19th of March 2009.
10. Government Regulation of the Republic of Kazakhstan «On the approval of qualification requirements of licensing of Auditing» from 17th of July 2007 №601.

**Ст., преподаватель Данилова В.А.,
ст. преподаватель Гусева А.Л.**
Пензенский государственный университет, Россия

ЕВРОПЕЙСКИЙ СУД ПО ПРАВАМ ЧЕЛОВЕКА В МЕХАНИЗМЕ ЗАЩИТЫ ПРАВ И СВОБОД ЧЕЛОВЕКА И ГРАЖДАНИНА В РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ

Возможность обращения в Европейский Суд по правам человека появилась у российских граждан с момента присоединения 5 мая 1998 г. к Европейской Конвенции о защите прав человека и основных свобод от 4 ноября 1950 г. (1).

Европейский суд по правам человека в соответствии со ст. 34 Конвенции о защите прав и основных свобод рассматривает жалобы от любого физического лица, любой неправительственной организацией или любой группы частных лиц, которые утверждают, что являлись жертвами нарушения их прав, гарантированных Конвенцией или Протоколами к ней.

В соответствии с п. 1 ст. 35 Конвенции о защите прав и основных свобод Европейский суд может принимать дело к рассмотрению только после того, как были исчерпаны все внутренние средства правовой защиты, в течение шести месяцев с даты вынесения национальными органами окончательного решения по делу.

Требования к физическому лицу, подающему заявление в Европейский суд по правам человека, Конвенция не устанавливает. Соответственно, в Европейский суд может обратиться каждый, независимо от гражданской дееспособности (возраста, психического состояния и т.п.), наличия или отсутствия гражданства (заявителем может быть гражданин любого государства, однако нарушение его прав должно произойти на территории государства, являющегося членом Совета Европы и ратифицировавшего Конвенцию), правового статуса (беглецов, обвиняемый, осужденный и т.д.).

Жалоба не может быть подана против государства, не участвующего в Конвенции и Протоколах к ней, а также против международной или региональной организации европейских государств.

Европейский суд по правам человека в соответствии со ст. 35 «Условия приемлемости» Европейской Конвенции о защите прав человека и основных свобод не принимает к рассмотрению жалобу, если она анонимна. В соответствии с п. а Правил 47 Регламента Европейского суда (3) в жалобе должны быть указаны: заявитель, его дата рождения, гражданство, пол, род занятий и адрес; являться по существу той же жалобой, которая уже была рассмотрена Судом или уже является предметом другого международного разбирательства; несоответствия с положениями Конвенции, то есть не соответствует условиям приемлемости обращений; явная необоснованность заключается в том, что Европейский суд рассматривает только те обращения, в которых заявитель сообщает

депутатов в частную собственность предприятий, цехов, производств, участков, иных подразделений этих предприятий, выделяемых в самостоятельные предприятия, оборудования, зданий, сооружений, лицензий, патентов и других материальных и нематериальных активов ликвидированных предприятий и их подразделений; долей (паев, акций) государства и местных Советов народных депутатов в капитале акционерных обществ (товариществ); принадлежащих приватизируемым предприятиям долей (паев, акций) в капитале иных акционерных обществ (товариществ), а также ассоциаций, концернов, союзов и других объединений предприятий». Объектами приватизации в соответствии с данным нормативно-правовым актом являлись государственные предприятия, имущественные комплексы, а также активы и доли предприятий. Законом предусматривалась государственная программа приватизации сроком на три года, в которой были определены объекты приватизации, способы и цели приватизации. В соответствии со статьей 15 Закона приватизация государственных и муниципальных предприятий осуществлялась путем их купли-продажи по конкурсу или на аукционе, посредством продажи долей (акций) в капитале предприятия, а также путем выкупа имущества предприятия,данного в аренду полностью или частично. Также были определены органы, осуществляющие управление и распоряжение государственным и муниципальным имуществом, и их полномочия. Организация приватизации была возложена на комитеты по управлению имуществом, а продацами приватизируемых государственных предприятий являлись фонды имущества. Государственный комитет Российской Федерации по управлению государственным имуществом имел статус, равный статусу федерального министерства. Кроме того, в соответствии со ст. 5 вышеуказанного закона правомочия комитетов по управлению имуществом не могли быть переданы никаким другим органам государственного управления, местной администрации и иным юридическим лицам. Фонды имели статус юридических лиц и так же, как и комитеты по управлению имуществом, не вправе были делегировать свои полномочия другим министерствам и ведомствам [3].

Почти одновременно был принят Федеральный закон от 4 июля 1991 года «О приватизации жилищного фонда в российской федерации», установивший основные принципы осуществления приватизации государственного и муниципального жилищного фонда. Особенностью приватизации жилищного фонда в Российской Федерации в отличие от других объектов государственного и муниципального имущества является безвозмездность передачи в собственность граждан занимаемых ими жилых помещений в государственном и муниципальном жилищном фонде. Необходимо отметить, что право на приобретение бесплатно в собственность жилого помещения в процессе приватизации гражданин имеет только один раз [4].

Далее постановлением Верховного Совета Российской Федерации от 11 июня 1992 г. № 2980-1 была утверждена государственная программа привати-

OBWYATELSKIE PRAWO

Азарин М.И.

СТАНОВЛЕНИЕ ИНСТИТУТА ПРИВАТИЗАЦИИ В РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ

Определение понятия «приватизация» дано в ст. 1 Федерального закона «О приватизации государственного и муниципального имущества». По этой статье под приватизацией государственного и муниципального имущества понимается возмездное отчуждение имущества, находящегося в собственности Российской Федерации, ее субъектов, муниципальных образований, в собственность физических и (или) юридических лиц [1]. Данная деятельность осуществляется с обязательным участием государственных органов власти, органов местного самоуправления и муниципальных образований, которые наделены полномочиями в сфере управления и распоряжения государственным или муниципальным имуществом. Приватизация тесно связана с понятием «разгосударствление», под которым понимается процесс перехода от государственного регулирования экономики к регулированию экономических процессов с помощью рыночных механизмов.

Общезвестно, что длительный период времени в СССР существовал командный, или административный, метод экономики, при котором единственной формой собственности была государственная. С начала 1990-х годов после распада СССР в России начался активный процесс перехода к рыночной экономике. Данный процесс требовал определенных условий и преобразований в системе распределения материальных благ, таких как: создание частной собственности, свободная конкуренция, независимость субъектов рынка и т.д. Первым нормативно-правовым актом, устанавливающим организационно-правовые основы смены отношений собственности в России был закон РСФСР от 24.12.1990 № 443-1 «О собственности в РСФСР». Статья 2 Закона устанавливала многообразие форм собственности, впервые была провозглашена частная собственность даже на недвижимое имущество. Был определен круг объектов собственности, в который вошли предприятия, имуществовые комплексы, земельные участки, горные отвалы, здания, сооружения, оборудование, сырье и материалы, деньги, ценные бумаги, другое имущество производственно-го, потребительского, социального, культурного и иного назначения, а также продукты интеллектуального и творческого труда [2].

3 июля 1991 года был принят закон РСФСР № 1531-1 «О приватизации государственных и муниципальных предприятий в РСФСР». В законе было дано легальное определение приватизации: «приобретение гражданами, акционерными обществами (товариществами) у государства и местных Советов народных

о нарушении прав и свобод, закрепленных в Конвенции и Протоколах к ней; представляет собой злоупотребление правом подачи петиции. На основании вышеперечисленных положений Европейский суд по правам человека может отклонить жалобу на любой стадии разбирательства.

Обращаясь в Европейский суд могут любые лица независимо от наличия у них процессуальной дееспособности по национальному праву, то есть Конвенция позволяет детям подавать жалобы в Европейский Суд по правам человека самостоятельно или при помощи своих законных представителей. Так, в деле *Okkali v. Turkey* (4) несовершеннолетний в возрасте двенадцати лет, самостоятельно подал жалобу на жестокое обращение с ним полицией. Европейский суд по правам человека, рассмотрев его жалобу, установил нарушение ст. 3 Конвенции (запрет жестокого обращения), присудив возмещение немущественного вреда, а также возмещение судебных расходов.

Необходимо отметить, что слушания судебного разбирательства носят открытый характер, однако в соответствии с п. 2 Правила 33 Регламента Европейского суда когда того требуют интересы несовершеннолетних прессы или публики могут не допускаться.

Доступность обращения в Европейский суд по правам человека обеспечивается тем, что до принятия решения о приемлемости жалобы всякое общение с заявителями или их представителями, а также составительные бумаги заявителей должны быть, если не на одном из официальных языков Суда – английском или французском, то на одном из официальных языков государств-участников Конвенции. Однако и после объявления дела приемлемым Председатель Палаты может дать разрешение продолжить использование официального языка государства-участника Конвенции, в этом случае Секретарь принимает необходимые меры для обеспечения устного или письменного перевода замечаний или показаний заявителя. Данное положение имеет большее значение для возможности реализации несовершеннолетним права на обращение в Европейский суд по правам человека за защитой своих прав и законных интересов.

В последнее время прослеживается тенденция повышения влияния решений Европейского Суда на российское право. Так, Н.В. Кравчук отмечает, что выплата Европейским Судом денежной компенсации заявителю является зачастую самым явным, однако далеко не единственным обязательством государства, вытекающим из решения Суда. Констатация нарушения Конвенции предполагает возникновение обязательства государства-ответчика принять меры для того, чтобы положить конец нарушению и устранить его последствия с целью восстановления, насколько это возможно, ситуации, существовавшей до нарушения. Более того, помимо выплаты компенсации и принятия мер индивидуального характера решение Суда влечет за собой обязательство принять действенные меры для предотвращения новых нарушений Конвенции, поданных тем, которые были установлены в данном решении (5).

При обращении граждан в международную судебную инстанцию возникают проблемы, связанные с непосредственным представлением интересов граждан в Европейском Суде по правам человека. Если заявитель не имеет финансовых возможностей на представление своих интересов в Суде, он вправе обратиться в Палату Суда с просьбой об оказании материальной помощи.

Председатель Палаты по просьбе заявителя или по собственной инициативе может предложить ему бесплатную юридическую помощь, связанную с ведением дела. Это происходит только в тех случаях, когда председатель Палаты убежден, что подобно обеспечению юридической помощью необходимо для надлежащего ведения дела или когда у заявителя не имеется достаточного количества средств для полной или частичной оплаты расходов. В качестве основания для предоставления бесплатной юридической помощи председателю Палаты используется финансовую декларацию, заполненную заявителем, в которой отражаются сведения о доходах и имущественных активах, а также финансовых обязательствах в отношении иждивенцев и иных финансовых обязательств. После вынесения решения о предоставлении юридической помощи Секретарь Палаты устанавливает размер вознаграждения представителям заявителя в соответствии с действующими ставками, а также общую величину оплачиваемых расходов, включая проезд и проживание.

Представительство заявителей осуществляется лицом, допущенным к адвокатской практике в любом из государств – участником Конвенции постоянно проживающим на территории одного из них, или любым иным лицом, утвержденным Председателем Палаты, а представительство государств – участников Конвенции осуществляется уполномоченными лицами, которым могут помогать адвокаты и советники (6).

Законодательная регламентация осуществления представительства российскими адвокатами в международных судебных органах содержится в пп. 8 п. 2 ст. 2 Федерального закона «Об адвокатской деятельности и адвокатуре в Российской Федерации»(2).

Необходимо подчеркнуть, что адвокат или другой утвержденный представитель, или сам заявитель, желающий получить разрешение самостоятельно представлять свое дело, должен в достаточной степени владеть одним из языков Суда. Однако Председатель Палаты может дать разрешение на использование языка, не являющегося официальным.

На основании данных правил представительства в Европейском Суде отмечается необходимость наличия достаточно высокого уровня квалификации представителя.

Исходя из этого, Российская Федерация должна принимать меры по созданию условий для обращения граждан в международные судебные инстанции по защите прав человека, касающиеся не только увеличения количества лиц, оказывающих квалифицированную юридическую помощь по обращению граждан

в международную судебную инстанцию, но и повышения качества предоставляемой правовой помощи.

Участие Российской Федерации в международном механизме защиты прав, свобод и законных интересов несовершеннолетних подтверждает, что сегодня степень защиты прав и свобод человека в любой стране определяется не только уровнем и эффективностью национальной судебной системы, но также интегрированностью государства в международную систему защиты прав и свобод человека и гражданина.

Литература:

1. СЗ РФ, 08.01.2001, N 2, ст. 163.
2. СЗ РФ, 10.06.2002, № 23, ст. 2102.
3. <http://www.echr.tj/documents/doc/12016643/12016643-002.htm>
4. Постановление от 17.10.2006 по существу дела Okkali v. Turkey, жалоба № 52067/99.
5. Кравчук Н.В. Защита семьи. М., 2006. С. 131.
6. Рамазанов С.З., Омаркадиева М.К. Значение международно-правовых аспектов права граждан на судебную защиту и права на квалифицированную юридическую помощь//Российская юстиция. 2007. № 5. С.32.